

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА ШИПОВО

Шипово, Трг патријарха српског Павла 1, Тел.факс: +387 (0)50 360 010, +387 50 371 637 e-mail: info@sipovo.net

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА
ОПШТИНЕ ШИПОВО

Бања Лука, Јануар 2019.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

НАРУЧИЛАЦ	ОПШТИНА ШИПОВО РЕПУБЛИКА СРПСКА
РАДНИ ЗАДАТАК	ИЗРАДА ПЛАНА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ОПШТИНЕ ШИПОВО
БРОЈ РАДНОГ НАЛОГА	
БРОЈ ПРОТОКОЛА	
УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ	<ol style="list-style-type: none">1. Млађен Срдић, дипл. инж. знр и зоп.2. Блаженка Срдић, дипл. инж. знр и зоп.
	ДИРЕКТОР Млађен Срдић, дипл. инж. знр и зоп. М.П.

САДРЖАЈ

1.1. ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	3
1.1.4.2. РУДАРСТВО И ЕНЕРГЕТИКА	12
1.1.4.3. ГРАЂЕВИНСТВО	13
1.1.4.4. ИНДУСТРИЈА И ЗАНАТСТВО	13
1.1.9. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	20
2. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	23
2.1. УВОД У ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	23
2.2. ПРАВА И ДУЖНОСТ ПОЈЕДИНИХ СУБЈЕКТА ОПШТИНЕ	23
2.3. ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА.....	25
2.4. МЕЂУСОБНА САРАДЊА ИНСПЕКЦИЈА.....	26
2.5. ДУЖНОСТ ПРЕДУЗЕЋА У СПРОВОЂЕЊУ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	29
2.6. ПЛАНИРАЊЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ПРОПАГАНДНИХ АКЦИЈА	37
2.7. АКТИВНОСТИ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА, ДРУШТАВА И САВЕЗА.....	40
2.8. САДЕЈСТВО ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА СА ЈЕДИНИЦАМА ОС БИХ.....	43
3.1. УТВРЂИВАЊЕ ЗАДАТАКА ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА	44
3.2. САГЛЕДАВАЊЕ УСПЈЕШНОСТИ И БРОЈА ИЗВРШЕНИХ АКЦИЈА	44
3.3. ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА У СИСТЕМУ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ.....	45
3.4. ПОСТУПЦИ И НАЧИН УПОТРЕБЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА.....	46
3.5. ПОСТУПЦИ И НАЧИН УПОТРЕБЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ.....	52
4.2. АУТОМАТСКА СИГНАЛИЗАЦИЈА САОБРАЋАЈА.....	59
4.3. ЦЕНТАР ЗА ОБАВЈЕШТАВАЊЕ	59
4.4. ПОСТУПЦИ ПО ПРИМЉЕНОЈ ОБАВЈЕСТИ О ПОЖАРУ	60
4.5. НЕДОСТАЦИ СИСТЕМА ЗА ОБАВЈЕШТАВАЊЕ	69
5. ТЕХНИЧКА ОПРЕМА И СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА.....	70
5.1. СТАЊЕ ВАТРОГАСНЕ ОПРЕМЕ (ВОЗИЛА, УРЕЂАЈИ...)	70
5.2. ОПРЕМА ЗА ГАШЕЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА	72
5.3. ЛИЧНА И ЗАШТИТНА ОПРЕМА ВАТРОГАСАЦА	73
5.5. СТАЊЕ ОПРЕМЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА	73

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

6.2. ПОСТОЈЕЋИ КАПАЦИТЕТИ И ИЗВЕДЕНИ СИСТЕМИ	75
6.3. РЕЗЕРВНИ ВОДЕНИ ПОТЕНЦИЈАЛ.....	75
6.4. ОСТАЛИ ИЗВОРИ ВОДЕ.....	75
6.5. ПОТРЕБНЕ КОЛИЧИНЕ ВОДЕ ЗА ГАШЕЊЕ	76
7.2. ПРИЛАЗИ ВАЖНИЈИМ ОБЈЕТИМА.....	80
7.3. ПРИЛАЗИ ВОДОЗАХВАТИМА.....	82
7.4. ПРИЛАЗИ ШУМСКИМ ПОДРУЧЈИМА.....	82
8. МЈЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	83
8.1.1. ПРЕВЕНТИВНЕ МЈЕРЕ.....	83
8.3. МЈЕРЕ ОБЕЗБЈЕЂЕЊА И ИЗВРШЕЊА ПЛАНА.....	86
8.4. ДОГРАДЊА СИСТЕМА ВАТРОДОЈАВЕ И ОБАВЈЕШТЕЊА.....	87
8.5.1. ОРГАНИЗАЦИЈА ВАТРОГАСНИХ САВЕЗА И ДРУШТАВА.....	90
8.6. ПЕРИОДИЧНЕ АКЦИЈЕ УРЕЂЕЊА	91
8.7. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА.....	94
8.8. УРБАНИСТИЧКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА.....	95
8.9. ГРАЂЕВИНСКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	104
8.10. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ПРИ ПРОИЗВОДЊИ, ПРЕНОСУ И КОРИШТЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ.....	130
8.11. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЗАПАЉИВИХ ЧВРСТИХ МАТЕРИЈА, ТЕЧНОСТИ И ГАСОВА .	138
8.12. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА У ШУМАМА	147
8.13. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА РЈЕШАВАЊЕМ ВОДОСНАБДЈЕВАЊА.....	155
9.1. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЧИЈЕ ИЗВРШЕЊЕ КОНТРОЛИШЕ ВАТРОГАСНО ДРУШТВО ШИПОВО.....	157
9.2. НАЧИН ИЗДАВАЊА ОВЛАШТЕЊА.....	157
10. ПРОГРАМ ИЗВРШЕЊА МЈЕРА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	158
10.1. ОГРАНИЗАЦИОНЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	158
10.2. УРБАНИСТИЧКЕ, ГРАЂЕВИНСКЕ И ДРУГЕ ТЕХНИЧКЕ МЈЕРЕ	158
10.3. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ПРИ ПРОИЗВОДЊИ, ПРЕНОСУ И КОРИШТЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ.....	159
10.5. ВОДА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА И ХИДРАНТСКЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ	161
10.6. ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ	163
10.7. МЈЕРЕ ЗА ШУМЕ И ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОВРШИНЕ	165
10.8. МЈЕРЕ ЗА УРЕЂЕЊЕ НАСЕЉА И ОБЈЕКТА.....	165

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

10.9.	СИСТЕМ ВАТРОДОЈАВЕ И ОБАВЈЕШТАВАЊА.....	166
10.10.	ОБРАЗОВАЊЕ И ПРОПАГАНДА	167
10.11.	НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ МЈЕРА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	167

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

УВОД

План заштите од пожара израђује се у складу са одредбама Закона о заштити од пожара («Службени гласник РС» број 71/12) и у складу са Одлуком Владе РС о методологији за израду Плана заштите од пожара («Службени гласник РС» број 32/13) и којим се регулише организовање и спровођење заштите од пожара на подручју ОПШТИНЕ ШИПОВО у циљу спријечавања настајања и ширења пожара те заштита живота људи и имовине угрожених пожаром.

Предузећа и друга правна лица, државни органи, предузетници и појединци дужни су да у спровођењу заштите од пожара поступају у складу са смјерницама и мјерама заштите од пожара које су утврђене овим планом, као и законом о заштити од пожара ("Сл.гласник РС", 71/12) и подзаконским актима донешеним на основу закона.

У плану заштите од пожара утврђује се процјена угрожениости од пожара, организација заштите од пожара, начин употребе ватрогасних јединица и садејство са другим ватрогасним јединицама, систем обавјештавања и поступак у случају пожара, техничка опремљеност и средства за гашење пожара, начин снабдијевања водом, путеви, пролази, прилази, као и друге мјере потребне за успјешно функционисање и унапређење заштите од пожара и спровођење надзора над извршавањем мјера заштите од пожара.

1. ПРОЦЈЕНА УГРОЖЕНОСТИ ОД ПОЖАРА

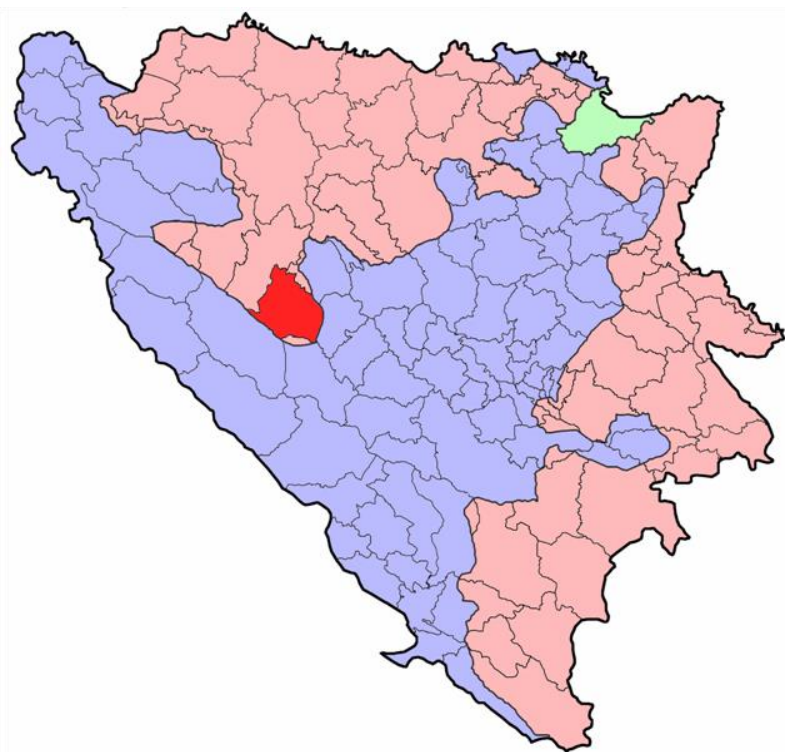
1.1. ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

1.1.1. ПОЛОЖАЈ, ПОВРШИНА И КЛИМАТСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ

Република Српска смјештена је између $42^{\circ} 33'$ и $45^{\circ} 16'$ сјеверне географске ширине и $16^{\circ} 11'$ и $19^{\circ} 37'$ источне географске дужине, дакле захвата сјеверни и источни дио геопростора Босне и Херцеговине.

Општина Шипово је општина у Републици Српској, БиХ. Сједиште општине се налази у насељеном мјесту Шипово, у појасу усмјерено континенталне климе.

Општина припада средњоевропској временској зони (GMT+1).

Слика 1. Положај подручја Општине Шипово у Републици Српској и Босни и Херцеговини

У ширем географском смислу, општина Шипово налази се на $44^{\circ} 17'$ степену сјеверне географске ширине и на $17^{\circ} 06'$ степену источне географске дужине, у појасу умјерено континенталне климе.

У ужем географском смислу Шипово се налази на југозападном дијелу Републике Српске, укупне површине 510 km^2 , на којој живи око 11.000 становника, од тога 95% Срба и 5% Бошњака.

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

Слика 2. Општина Шипово

Слика 3. Објект Општине Шипово

1.1.1.1. РЕЉЕФ

Шипово је брдско планинско подручје испресијецано ријеком Пливом правцем запад-исток, ваздушне дужине око 30 км и ријеком Јањ правцем југ-сјевер ваздушне дужине око 35 км, те мањим рјечицама Сокочницом, Лубовицом, Воларицом. Терен око ушћа ријеке Јањ у Пливу је равничаст и брдовит са надморском висином од око 440 метара и он се постепено диже и прелази у планинско подручје са највишом висином на југу планина Виторог (1906 метара), на сјеверу планина Лисина (1335 метара), на истоку Горица (1267), и на западу Чардак (1452).

Градско урбано подручје смјештено је на сјеверном дијелу општине у сливу наведених ријека у којем живи око 60% цјелокупног становништва општине Шипово.

Рељеф општине Шипово сачињавају следеће рељефне цјелине:
-Планински масиви (Виторог, Плазеница, Равна Гора, Горица, Лисина, и Чардак);
-Површи и висоравни (натпољско-чуклићка, подобзирско-прибељачка и стројичко-подовска);
-Долине ријека Пливе и Јања.

Рељеф предјела Шипова највећим дијелом је грађен од седиментних кречњачких стијена и доломита. Кречњачке површине испресијецане су бројним тектонским пукотинама на којима су створене бројне форме рељефа (вртаче, увале, јаме, пећине) међу којима је најпознатија Вагањска пећина (990 метара надморске висине) са бројним украсима сталактита и сталагнита.

1.1.1.2. КЛИМАТСКИ УСЛОВИ

У геоморфолошком погледу Шипово спада у брдско-планинско подручје које се изнад мора у просјеку диже за око 800 метара. Шипово у глобалном климатском погледу налази се у појасу умјерено континенталне климе, а и са одређеним диференцијацијама које су узрок разлике у надморској висини, топографским и вегетацијским елементима. Температура ваздуха је основни климатски елемент. Средња годишња температура износи +10 степени целзијуса, средња љетња темепература износи око +20 степени целзијуса а средња зимска температура креће се око 0 степени. Средња годишња инсолација износи 1800 сати или просјечно 5 сати дневно. Средња годишња релативна влажност ваздуха износи око 85%. Падавине су врло битан климатски елемент. Средња вриједност падавина је 990 мм годишње. Просјечан број дана под снијегом је 120 дана а вегетациони период траје око 250 дана. Магла у Шипову је честа појава и са великим бројем дана у години. Вјетрови су честа појава на јужном дијелу општине (Јањска висораван) јер се преко Јања укрштају медитеранске и континенталне ваздушне масе.

1.1.1.3. МОРФОЛОГИЈА

На формирање тла (педолошки састав земљишта) и на његова физикална и хемијска својства доминантно су утицали: рељеф, геолошка подлога, клима и биљни покривач. Имајући у виду горе наведено истичу се три категорије земљишта: долинска, брдска и планинска. На подручју општине Шипово распрострањена су различита тла: подзоли, смеђа, у мањим површинама чернозем и наплавне у долини ријека Пливе и Јања. Та разноврсност земљишта и остали наведени елементи (климатски режим и надморска висина) утицали су на разноврсност биљног покривача и у њему животињског свијета. У најнижим предјелима расту листопадне шуме: буква и граб, а на вишим надморским висинама расту четинари (смрча, јела и бор).

Наведене различитости пружају становништву могућност бављења различитим гранама пољопривреде (земљорадња, воћарство, сточарство, рибарство, пчеларство), туризам и др. Од укупне површине Шипова на шуме отпада 22399 ха или 48%, на ливаде и пашњаке 15480 ха или 33%, на оранице и воћњаке 6603 ха или 14% а на непродуктивно земљиште 1738 ха или 4%.

1.1.2. СЕИЗМИЧКИ УСЛОВИ¹

Подручје Медитерана, у које спада и наша земља, је сеизмички један од најактивнијих региона у свијету. Већи дио територије бивше Југославије, у прошлости, био је изложен катастофалним земљотресима. Многи градови и насеља били су изложени њиховом деструктивном дејству више пута.

Шипово је удаљено 55,94 км ваздушном линијом од Бања Луке гдје је 1969. године био потрес јачине 8 степени по Меркалијевој, или 6 степени по Рихтеровој скали, који се десио 27. октобра 1969. године. Почео је неубичајено јаким „претходним ударом“, у ноћи 26. октобра у 2:55 часова; подрхтавање тла се наставило до 8:53. Земљотрес се збио у 16:35. Хипоцентар је био 20 километара испод града.

На основу синтезе сеизмогеолошких карактеристика ширег подручја уз дефинисање геолошких и тектонских карактеристика, утврђено је да је овај терен у геолошком и тектонском погледу веома сложен и да у његовој изградњи учествују: палеозојске, мезозојске, терцијарне и квартарне творевине.

¹ Земљотреси бањалучког региона, др сци Драго Тркуља, ванр.професор, 2 допуњено издање, Графомарк, Лакташи, 2004. године

Проучавања сеизмолошких геофизичких и сеизмотектонских карактеристика ужег и ширег подручја, указују на то да је његова сеизмичност у тјесној вези са најновијом тектонском еволуцијом, односно са расједима који се контрастно манифестују у рељефу или је везана за деформације које су условљене поремећајима у дубини Земљине коре, а не манифестују се тако маркантно на површини. У сваком случају, диференцијални неотектонски покрети дуж маркантних расједа, који издвајају крупне морфоструктурне блокове и геолошке цјелине и убудуће ће представљати генераторе земљотресних жаришта.

Основне карактеристике сеизмичности, дефинишу се на основу података о догођеним земљотресима на бањалучком подручју и података о земљотресима из удаљенијих жаришта која окружују ово подручје и остварују на њему значајне сеизмичке ефекте. На основу тих података израђене су карте епицентара земљотреса које на прегледан начин дају њихов просторни распоред. Наведени подаци послужили су за издвајање појединих сеизмогених подручја са максималним магнитудама.

Резултати сеизмолошких проучавања указују на то да на изучаваном подручју највеће сеизмичке ефекте остварују земљотреси из локалног бањалучког жаришта, у коме се јављају у серијама:

- Прва серија догодила се у деветнаестом вијеку, а најјачи земљотрес био је 1888.године, интензитета 7° MSK скале, магнитуде $M = 5,5$.
- Друга серија везана је за земљотрес из 1935. године, интензитета 7° MSK скале, магнитуде $M = 5,5$.
- Трећа серија везана је за земљотрес из 1969. године интензитета 9° MSK скале, магнитуде $M = 6,6$.
- Четврта серија догодила се 1981.године, земљотрес интензитета 7° - 8° MSK скале, а магнитуде $M = 4,6$.

Резултати инструменталних сеизмолошких проучавања накнадних бањалучких земљотреса из 1969. године указују на постојање једног крупног сложеног локалног земљотресног жаришта на површини око 1000 km^2 на дубини до 25 km. На дубинском пресеку жаришта бањалучког подручја јасно се уочава раздвајање жаришта на два дијела. Лијеви (западни) дио жаришта иде до дубине од 25 km и десни (источни) дио до дубине 8 km.

Истраживањима жаришта бањалучког подручја и проучавањима његових физичких карактеристика утврђена је двојност процеса за лијеви и десни дио жаришта и механизам помака у жаришту бањалучких земљотреса.

При анализи дијаграма учесталости земљотреса и дијаграма тока сеизмичке активности уочава се тенденција пада сеизмичке активности непосредно послјег догођеног главног земљотреса. Но, у појединим временским интервалима присутни су и

токови јаке сеизмичке активности. Резултати анализе сеизмичке активности указују на то да се највећи дио акумулиране енергије, у огњишту земљотреса, ослободио преко накнадних земљотреса-афтершокова, у времену од 400 дана.

Послије овог времена наступило је (до 1981. године) стање нормалног сеизмичког режима бањалучке жаришне зоне које карактерише појава већег броја земљотреса слабих интензитета и 1-2 земљотреса (годишње) интензитета $I_0 = 5^{\circ}\text{MSK}$ скале, магнитуде $M=3,6$.

У 1981. години долази до наглог повећања сеизмичке активности, појавом разорног земљотреса интензитета $I_0 = 7-8^{\circ}\text{MSK}$ скале, магнитуде $M = 5,6$. Послије серије накнадних земљотреса успоставља се поново нормалан ток сеизмичке активности који се одвија у бањалучком подручју до данас.

Проучавањима инжењерско-геолошких, хидрогеолошких и инжењерско-геофизичких карактеристика терена утврђено је да се терен одликује сложеним литолошким својствима, са честим промјенама у вертикалном и хоризонталном правцу.

На основу проведених анализа добијени су укупни прираштаји интензитета земљотреса за карактеристичне геотехничке моделе тла. Разлика у прираштајима степена сеизмичког интензитета код појединих модела креће се од 0,34 до 1,14 степени MCS скале.

Перманентна опасност од катастрофалних земљотреса, који се релативно често догађају на ширем бањалучком подручју, указује на неопходност, да са превентивом против штетног дјеловања земљотреса треба започети још у фази просторног и урбанистичког планирања и пројектовања и то узимајући у обзир конкретне сеизмичке услове подручја локација на којима се граде објекти, а уз примјену основних принципа инжењерске сеизмологије и земљотресног инжењерства садржаних у законској нормативи и техничкој регулативи сеизмичке превентиве.

Израда студија и карата, прије свих сеизмичке микрорејонизације као подлоге за планирање и пројектовање, представља један од најрационалнијих облика и метода сеизмичке заштите.

1.1.2.1. ПРОЦЈЕНА РИЗИКА У ЗАВИСНОСТИ ОД СЕИЗМИЧКИХ УСЛОВА

Степен оштећења у земљотресима зависи од квалитета израде објеката који су погођени трусом.

У ту сврху постоје 3 категорије објеката:

- I категорија: зграде од необрађеног камена, сеоске куће, куће од черпића и набоја.
- II категорија: обичне зграде од опеке, зграде од великих блокова, зграде од префабрикованих материјала, зграде од природног тесаног камена, и зграде са дјелимично дрвеном конструкцијом.

- III категорија: армирано-бетонске грађевине и одлично грађене дрвене конструкције.

Учинак трусова на зградама, зависно од типова зграда је приказан у наставку у табели 2:

Табела 1. Учинци земљотреса на објекте

Интензитет земљотреса у степенима MCS	Посљедице на објектима		
	I категорија	II категорија	III категорија
VI	Без оштећења	Без оштећења	Без оштећења
VII	Тешка оштећења у великом броју	Лакша оштећења масовна	Лакша оштећења појединачна

С обзиром на карту трусности у општини се очекује у случају земљотреса:

- јаче рушење објеката од опеке,
- повређивање већег броја људи,
- погибија већег броја људи,
- колапс Општине због нестанка воде, електричне енергије и канализације,
- епидемије зараза,
- пожари послје земљотреса.

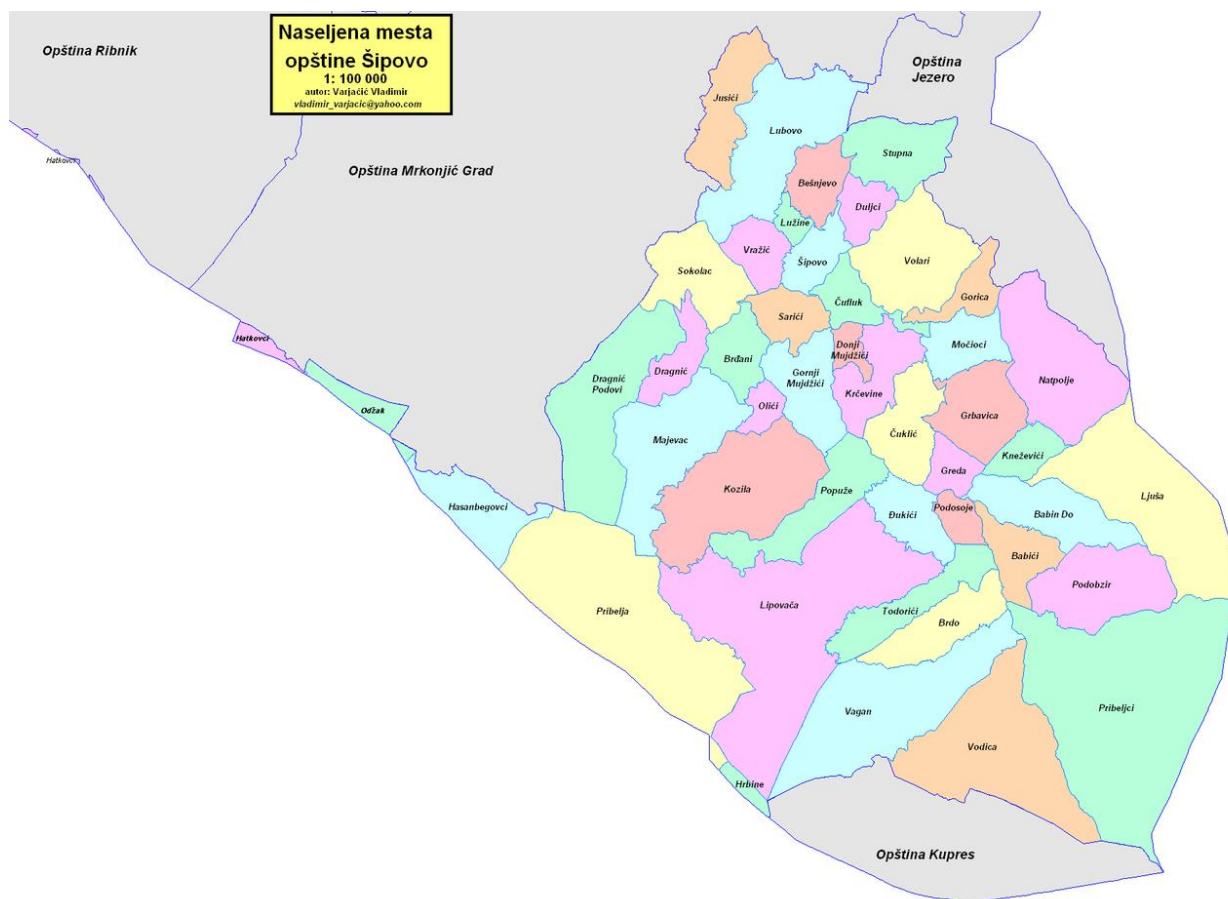
Ватрогасна јединица ће у случају разорног земљотреса имати врло важну улогу у гашењу евентуалних пожара као и за ублажавање посљедица.

План заштите од елементарних непогода треба да обради ову проблематику.

1.1.3. БРОЈ СТАНОВНИКА И ПРЕГЛЕД НАСЕЉА

У ужем географском смислу Шипово се налази на југозападном дијелу Републике Српске, укупне површине 510 км², на којој живи око 11.000 становника, од тога 95% Срба и 5% Бошњака.

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

Слика 4. Насељена мјеста Општине Шипово

Табела 2. Преглед насељених мјеста са бројем становника

Насељено мјесто	Број становника	Насељено мјесто	Број становника	Насељено мјесто	Број становника	Насељено мјесто	Број становника
Бабин До	122	Горњи Мујџићи	183	Козила	19	Подобзир	43
Бабићи	145	Грбавица	23	Крчевине	25	Подосоје	74
Бешњево	156	Греда	33	Липовача	138	Попуже	19
Брдо	86	Доњи Мујџићи	200	Лубово	55	Прибељци	202
Брђани	194	Драгнић	112	Лужине	336	Соколац	129
Ваган	90	Драгнић Подови	56	Љуша	14	Тодорићи	217
Водица	107	Дуљци	194	Мајевац	166	Ступна	155
Волари	240	Ђукићи	113	Мочиоци	13	Чифлук	682
Вражић	282	Јусићи	59	Натпоље	51	Чуклић	64
Горица	8	Кнежевићи	7	Олићи	87	Сарићи	1321
Шипово				4073			
Укупно:		1430	980	904		6979	

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

1.1.4. ПРИВРЕДНИ РЕСУРСИ

1.1.4.1. ТУРИЗАМ

Шипово својим природним потенцијалима пружа идеалне услове за развој и бављење туризмом. На територији општине Шипово налазе се многобројни и разноврсни атрактивни природни и туристички ресурси: извори ријека Пливе и Јања, Јањске отоке, ушће Сокочнице у Пливу, ушће Јања у Пливу, Ваганска пећина, манастир Глоговац, Олићко језеро, Соко Град, Строги природни резерват „Прашума Јањ“ ...

С обзиром на велико богатство чистих водотокова богатих квалитетним врстама рибе Шипово има потенцијала да по риболову буде препознатљиво не само у БиХ, већ и шире. Све ријеке погодне за спортски риболов су чисте, незагађене и богате високо квалитетном рибом као што су поточна пастрмка, липљен и шаран. Такође, од великог значаја су и чињенице да је на ријеци Јању 2010. године одржано Европско такмичење у мушичарењу, а 2014. године на Пливи је одржано Свјетско првенство у мушичарењу. Данас постоји организована понуда мушичарских тура од стране туристичких агенција, како домаћих, тако и страних.

Организовани лов на подручју Шипова траје већ 40 година. Од високотрофејне дивљачи на овој регији могу се пронаћи медвјед, вук, дивља свиња, срна и тетријеб, а од ситне дивљачи зец, лисица, препелица, шљука и дивља патка. Ловачко друштво „Тетријеб“ у септембру сваке године организује такмичење у гађању глинених голубова, а почетком марта хајку на вука.

Посматрање дивљих животиња (медвјед, вук, дивља свиња и тетријеб) у сарадњи са ШГ „Горицом“ и Ловачким удружењем је једна од активности која се организује за посјетиоце.

Многи туристи који долазе у Шипово су смјештени у сеоским домаћинствима на подручју Пљеве и Јањских отока. Укупан број сеоских домаћинстава која нуде услуге смјештаја на подручју општине Шипово, а воде се у регистру Туристичке организације општине Шипово је 24, са укупним капацитетом од 200 кревета. Такође, Шипово има могућност да госте смјести и у хотелско-мотелском типу смјештаја у објектима Туристичког комплекса „Плива“ и мотелу „Тетријеб“ са укупним капацитетом од 125 лежајева. Укупан смјештајни капацитет општине Шипово је око 325 лежајева, с тим да је број лежајева у сеоским домаћинствима већи за 50% у односу на лежајеве регистроване у мотелима. Тенденција повећања броја пружаоца услуга у сеоском смјештају и даље расте. Према подацима које је Туристичка организација општине Шипово добила у личном контакту са пружаоцима услуга у сеоском смјештају, број ноћења у 2016. години износи између 4.000-5.000, што је далеко више у односу на 2012. годину када је тај број износио око 1.200 ноћења. На подручју општине послује 16 објеката који нуде услуге спремања и служења хране и пића.

1.1.4.2. РУДАРСТВО И ЕНЕРГЕТИКА

На територији општине Шипово налазе се рудници гипса, бентонита, доломита и угља. Они су основни носиоци будућег развоја наше општине заједно са шумарством. У рејону Сокоца и Греде налази се рудник висококвалитетне бентонитне глине. Тренутно тржиште бентонита је у Републици Хрватској и мањим дијелом у Србији. Од великог би значаја била финализација једног од производа бентонита на самом копу рудника.

На рејону Волара и Ступне налази се рудник руде гипса који је најбољег квалитета на просторима РС и Србије. Производи од гипса су разноврсни и имају своју примјену у привреди и ванпривреди. Највеће тржиште производа од гипса је на територији Србије.

У рејону Лубова налази се велики рудник квалитетног доломитног пијеска који има широку примјену у грађевинарству. Основни проблем овог рудника је што није урађена финализација производа, односно сепарација, гдје се на тржишту тражи велика количина сепарисаног материјала.

За потребе грађевинарства могу се наћи рудници доломита у Ступној, Дуљцима, Натпољу, Прибелџима, Драгнићу, Сокоцу, Трнову и Бешњеви, али није доказан квалитет јер није вршено испитивање у надлежном институту, па се углавном употребљава за насыпање путева или неке припремне радове.

У рејону Брђана налази се рудник квалитетног мрког угља, чија је документација припремљена за експлоатацију око 400.000 тона. Будућност свих ових рудника се види у њиховој исправној експлоатацији, максималној финализацији производа, а посебна пажња се мора обратити на истраживачке радове гдје би се пронашле нове билансне резерве и нове потенцијалне резерве. Средства ренте од 3% су намијењена за истраживачке радове тако да њиховим правилним усмјеравањем могло би доћи до проналажења нових руда као и до повећања количина постојећих.

Из области енергетике наша општина располаже са добрим хидро потенцијалом. Ријека Јањ у свом горњем току у рејону Јањских отока количинским протоком, кањонским коритом и географским саставом кањона пружа идеалне услове за изградњу мини проточних централа. У овом рејону могу се изградити три мини проточне централе, инсталисане снаге по два мегавата. Та количина потенцијалне енергије, могла би не само у садашњим условима, него и у наредном дугорочном периоду у потпуности обезбиједити потребе привреде и домаћинства у Шипову. Потребно је истаћи да за изградњу ових мини проточних централа постоји урађена претпројектна документација (идејно рјешење).

1.1.4.3. ГРАЂЕВИНСТВО

Да би се омогућило нормално одвијање живота и рада у граду и задовољиле потребе становништва неопходно је изградити сљедеће објекте:

- објекти за спортски развој – спортска хала, базени за дјецу и омладину, ски лифт, тениска игралишта, поправка постојећих игралишта и изградња нових;
- сточна пијаца;
- зелена пијаца;
- испоставе ветеринарске станице у мјесним заједницама;
- откупне станице по мјесним заједницама.

1.1.4.4. ИНДУСТРИЈА И ЗАНАТСТВО

У Шипову је потребно развијати већу индустријску производњу само у оним областима у којима постоје природни ресурси на територији општине Шипово, те изграђивати веће индустријске капацитете и радити финалне производе у области прераде дрвета, бентонита, гипса, воде, меса, млијека и млијечних производа. У том правцу треба пронаћи сигурне стратешке партнере (инвеститоре) који ће уложити финансијска средства у горе наведене области.

Значајну улогу у привредном животу општине тренутно имају мањи дрвопрерађивачки капацитети, који се све више оријентишу ка финализацији производа.

1.1.5. ПОЉОПРИВРЕДНЕ И ШУМСКЕ ПОВРШИНЕ

1.1.5.1. ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОВРШИНЕ

Узимајући у обзир рељеф, климу и геолошку подлогу, код нас у Шипову истичу се три категорије земљишта (долинска, брдска и планинска).

Долинска тла до 500 метара надморске висине имају највећу потенцијалну вриједност у пољопривреди. Захватају простор дуж ријека и котлину Шипово. Ово земљиште је у потпуности угрожено стамбеном изградњом града и приградских насеља, тако да од овог земљишта има веома мало користи.

Тла на брдовитим теренима од 500-800 метара надморске висине су најраспрострањенија али умањених производних способности због нагиба терена, дубине тла, физикалних и хемијских својстава, непотпуне употребе пољопривредне механизације. Међутим употребом савремене механизације и примјеном агротехничких мјера ова земљишта се могу припремити за ратарску производњу и постићи релативно добри приноси.

Планинска тла од 800-1100 метара надморске висине су најплића. Нешто су дубља и продуктивнија на планинским платоима и заравнима (Натпоље, Чуклић, Бабићи, Подобзир, Прибељци). Ова тла се налазе под ливадама и пашњацима а мањим дијелом под ораницама и пружају одличне услове за сточарство (краве, овце, козе). Наша брдовита и планинска тла према својој употребној вриједности за производњу сврставају се од 4-8 категорије вриједности. Од укупне површине земљишта на баште, оранице и воћњаке отпада 6603 ха или 14% , на ливаде и пашњаке 15480 ха или 33%, а остало на шуме.

Досадашња искуства су показала да на овим нашим просторима могу добро успијевати житарице (пшеница, кукуруз, раж, јечам и зоб), крмно биље (дјетелинске смјесе и сточна репа), те повртларске културе (кромпир, лук, мрква, пасуљ, краставац, купус, паприка и др.).

Примјеном науке у овој грани пољопривреде могу се повећати приноси, обезбиједити довољне количине житарица, крмног биља и повртларских култура, за властите потребе а вишкови за тржиште. Села надморске висине до 800 метара пружају добре услове за развој воћарства. На наведеним просторима могу да успијевају и да дају добре приносе сљедеће врсте коштуњавог воћа: шљива, јабука, крушка, вишња, трешња, орах и љешник, као и јагодичасто воће: јагода, малина и купина.

Велике површине под ливадама и пашњацима пружају одличне услове за развој сточарства. С обзиром да су прошлих година домаћинства обезбијеђена кржавама за индивидуалне потребе, јавља се интересовање за формирање м мини фарми.

Ријеке Плива и Јањ, те рјечице Сокочница и Лубовица, су од извора до ушћа чисте и стабилног водостаја што пружа могућност изградње бројних малих и средњих рибњака што одређеном броју становника (породица) доноси добит и рјешава њихову егзистенцију. Ови пројекти се морају одрадити са стручним лицима како се неби еколошки угрозиле наведене ријеке и тиме умањили туристичку атракцију наших љепотица.

Топографска различитост, висинске разлике, педолошке разноликости, чиста еколошка средина, утицале су на разноврсност биљног покривача наше општине. На просторима општине Шипово расту разне врсте љековитог биља и гљива. Све горе наведено пружа идеалне услове за бављење пчеларством. Мед са брдско-планинског подручја је врло квалитетан због хетерогеног хемијског и биолошког састава и он може да има тржиште у Европи.

1.1.5.2. ШУМСКЕ ПОВРШИНЕ

Шумарство је једна од најзначајнијих привредних грана на подручју наше Општине. Шуме и шумска земљишта су због својих општекорисних функција и привредног значаја добро од општег интереса и требало би да уживају посебну бригу и заштиту шире друштвене заједнице.

Корисне функције шума огледају се превасходно у томе што дрво као сировина има велики значај у експлоатацији, преради и коришћењу на друге начине. Поред економског, шуме и шумска земљишта имају и веома битан еколошки значај који се огледа у следећем: утицај на регулацију климе, заштита земљишта од ерозије бујица и поплава, значајан извор љековитог биља и других споредних шумских производа, туристичко-рекреативна функција шуме. Из свега наведеног се може закључити да шуме имају велику материјалну и другу вриједност која се у многим случајевима готово и не може процијенити.

Површина шиповачког шумско-привредног подручја је 34750 ха. Од тога површина високих шума са природном обновом је 21000 ха.

1.1.6. КОМУНИКАЦИЈСКИ СИСТЕМ

1.1.6.1. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈСКИ СИСТЕМ

ПТТ услуге обавља пошта Шипово која у свом саставу посједује истурени шалтер у мјесту Шипово. Покривеност подручја фиксном телефонијом је заступљена око 65%, а остали дио општине је покривен са сигналом мобилне телефоније. Фиксним телефонима покривена је општина и сва насељена мјеста у оквиру општине.

1.1.6.2. РАДИО - ВЕЗЕ

Постоји.

1.1.6.3. СИСТЕМ ОСМАТРАЊА И ОБАВЈЕШТАВАЊА

Не постоји.

1.1.6.4. СТАЊЕ ПУТЕВА

У саобраћајном смислу преко општине Шипово пролазе два важна комуникацијска правца долином ријека Плива и Јањ а то су: правац Б.Лука-Шипово-Купрес и правац Језеро-Шипово-Гламоч.

Преко ових регионалних, а затим магистралних путева Општина Шипово остварује путну саобраћајну везу која омогућује привредну, културну и политичку интеграцију са сусједним општинама, као и са преосталим дијелом Републике Српске и шире.

1.1.5. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Општина Шипово је надлежна за управљање отпадом на подручју општине. Прикупљање отпада се врши једним возилом. За прикупљање отпада се користи један трактор. Отпад се одлаже у типске металне контејнере капацитета 1,1 м³. Укупно распоређених контејнера је 18. Прикупљање отпада се врши једном седмично. Раздвајање и рециклажа отпада на подручју Општине Шипово се врши.

1.1.5.1. ПРОИЗВОДЊА ОТПАДА

Одвоз отпада се врши за 4.500 становника или 1.400 домаћинстава, тј. око 40% становништва је обухваћено овом врстом комуналне услуге. Медицински отпад (игле, оштри предмети и друго) се одваја у пластичне контејнере са дезинфекционим раствором и такав се одлаже на неуређену градску депонију. Укупна годишња количина прикупљеног отпада (укључујући комунални, медицински и друге врсте отпада) је 930 тона, тј. 2,5 тоне дневно, или 0,5 kg дневно по једном становнику.

Један број физичких лица, као и привредних субјеката, самоиницијативно одвози отпад на градску депонију, или га непрописно одлажу мимо депоније и поред пута према депонији. О количини отпада која се депонује на овај начин не постоје подаци

Одлагање на општинској депонији почело је 1983. године. Одлагање се не врши плански (нема полагања покривке), а сама депонија нема потребне дозволе за рад, није уређена, нити заштићена, неограђена је и тијело депоније је у директном контакту са околином. Депонија је лоцирана на планини Лисини (на надморској висини од 1.244 метра) и од ријеке Пливе је удаљена 5 km, а од центра града 7 km, те представља перманентну опасност и извор загађења питке воде, како за становништво Шипова, тако и сусједног Мркоњић Града који се снабдијева питком водом са обронака Лисине. Претпоставља се да је до сад одложено око 35.000 тона отпада на локацији депоније.

На подручју општине Шипово не постоје регистроване клаонице, те из тог разлога нема евиденције гдје и на који начин се одлаже животињски отпад. Грађевински отпад прикупља се од стране комуналног предузећа и око 100 m³ овог отпада се годишње одлаже на градској депонији. Хемикалије из индустрије завршавају у канализационој мрежи и/или директно у ријекама.

Основни проблеми у области управљања отпадом су: постојећа главна депонија не задовољава минималне санитарне услове за рад (неуређена депонија), не постоји рециклажа отпада, не постоји евиденција о количини отпада, неопремљеност комуналног предузећа. Велики број домаћинства није покривен одвозом отпада што ствара и велики број дивљих депонија на територији општине (којих је према подацима локалне заједнице лоцирано 22).

1.1.5.2. ДИВЉЕ ДЕПОНИЈЕ

Према евиденцији Комуналне полиције Општине Шипово тренутно није познат број дивљих депонија, али познато је да се на већину, на исте се без икакве контроле одлажу све врсте отпада, а многе од њих се налазе у близини водотока и изворишта а представља потенцијални извор пожара.

1.1.6. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Први званични подаци рада здравствене установе на подручју наше општине јављају се 1955. године када је основана Здравствена станица Шипово. Јавна здравствена установа Дом здравља Шипово основана је Одлуком СО-е Шипово 1997. године.

Дом здравља Шипово се бави пружањем услуга примарног нивоа здравствене заштите, а своју регистровану дјелатност обавља кроз следеће службе.

- служба опште (породичне) медицине,
- здравствена заштита школске и предшколске дјеце,
- здравствена заштита радника,
- здравствена заштита жена,
- хигијенско-епидемиолошка служба,
- служба хитне медицинске помоћи (организована 24 сата),
- стоматолошка служба са зубном техником,
- радиолошка, лабораторијска и ултразвучна дијагностика,
- служба физикалне медицине и рехабилитације (ЦБР).

У циљу побољшања квалитета пружених услуга здравствене заштите, организована је и консултативно специјалистичка заштита, ангажовањем специјалисте интерне медицине и специјалисте гинекологије и акушерства из Дома здравља Мркоњић Град, један дан седмично. Консултативно специјалистичка заштита организована је и у служби физикалне медицине и рехабилитације, за шта је ангажован специјалиста из Бања Луке.

Пружање услуга здравствене заштите становништву наше општине, обавља се и у теренским амбулантама и то: у Бабићима, Стројицама, Пљеви и Благају. У наведеним мјестима је обезбјеђено свакодневно присуство медицинске сестре-техничара и излазак доктора једном седмично. У теренским амбулантама у Прибељцима и Јусићима је обезбјеђен излазак доктора два пута мјесечно.

На подручју општине раде двије приватне апотеке које могу задовољити потребе становништва.

“ХИГИА” – Шипово: П.Ј.

Ул. Гаврила Принципа 2

тел: 050-371-775

065-822-536

Радно вријеме:

08 – 17⁰⁰ радним данима

08 – 15⁰⁰ суботом 08 – 17⁰⁰

“ ЦРВЕНА АПОТЕКА 3 “- Шипово:

Ул. Његошева 3

тел: 050-371-223

050-490-881

Радно вријеме:

08 – 21⁰⁰ радним данима

суботом и 09 – 13⁰⁰ недјељом

1.1.7. СУБЈЕКТИ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Чланом 22. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („ Службени гласник Републике Српске “, број 121/2012), прописана је обавеза и надлежност јединица локалне самоуправе у погледу оснивања штабова за ванредне ситуације и јединица и тимова цивилне заштите. Штаб цивилне заштите оперативно дјелује у случајевима проглашења ванредне ситуације (поплаве, пожари и сл.) на подручју општине, с тим да одлуку о проглашењу ванредне ситуације доноси Начелник општине.

Општински штаб за ванредне ситуације као оперативно-стручно тијело именује Начелник, те се као тијело састоји од команданта, замјеника, начелника и чланова штаба. Начелник општине образује јединице и тимове цивилне заштите, именује и разрјешава чланове јединица као и повјеренике испред мјесних заједница, односно насеља, стамбених зграда, привредних друштава и других правних лица у којима није формиран штаб за ванредне ситуације.

Врста, величина и број јединица тимова ЦЗ утврђује се на основу процјене Начелника општине о угрожености људи и материјалних добара, које могу настати од елементарне непогоде и друге несреће.

У руковођењу акцијама цивилне заштите одлучује општински штаб за ванредне ситуације, који одлучује о употреби снага и средстава ЦЗ, употреби јединица ЦЗ, усмјерава, координира и руководи акцијама заштите, спасавања и обавјештава становништво преко средстава јавног информисања о насталим опасностима.

Ради заштите и спасавања људи и материјалних добара од опасности и посљедица природних и других несрећа, Општински штаб за ванредне ситуације планира и припрема:

- Мјере и поступке заштите у случају непосредне опасности од природних и других несрећа

- Мјере и поступке заштите и спасавања за вријеме трајања природних и других несрећа
- Мјере и поступке за ублажавање и отклањање посљедица.

Општина Шипово има формиран Штаб за ванредене ситуације, одлуком број 01-014-892/12 од 20.12.2012. године.

1.1.7.1. СТАЊЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА

Ватрогасно друштво Шипово је регистровано ради пружања услуге заштите, одбране и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром и елементарним непогодама. Ватрогасно друштво има 15 чланова. Рад Ватрогасног друштва у цјелости се финансира из буџета Општине Шипово. Средства и опрема којом друштво располаже је недовољно у случају пожара отвореног типа, те у таквим случајевим у помоћ се позивају ватрогасне јединице из Мркоњић Града и Јајца.

Ватрогасно друштво једино располаже просторијама за опрему, просторије за МТС, Фап камион са посебном намјеном за гашење пожара.

Посебан проблем представља недостатак заштитне опреме за ватрогасце. Обука ватрогасаца чланова удружења није вршена у задњих неколико година.

1.1.8. СТАЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Најчешћи недостаци заштите од пожара су:

- У неким претходно наведеним објектима није у потпуности изведена вањска и унутрашња хидрантска мрежа.
- Неки објекти објекти нису заштићени довољним бројем апарата за почетно гашење пожара, а неки објекти немају изведену паник расвјету и системе за дојаву пожара.
- Горе наведени објекти јавног садржаја и намјене су са концентрацијом већег броја људи тако да би евентуални пожар у оваквим установама имао велике посљедице.
- Неки од ових објеката су и непрописне грађевинске изведбе и дотрајалих инсталација, подложене нарочито изазивању пожара од стране трећих лица, због чега треба обезбједити одговарајућу превентивну заштиту од пожара и дежурну чуварску службу или надзор.
- Пошто се у развоју предвиђа попуњавање ових капацитета на свим нивоима, потребно је да и њихову реализацију прати одговарајућа противпожарна

превентива и заштита, а нарочиту у погледу локације, грађевинске изведбе, путева евакуације, снабдијевања противпожарном водом и осталом опремом за гашење пожара (апаратима) те израда Оперативно тактичких планова гашења пожара и евакуације лица и имовине угрожених пожаром.

- Дјелатност се великим дијелом обавља у ненамјенским грађевинама, адаптираним, често и потпуно безусловним објектима и просторијама без адекватне заштите од пожара што представља могућност за настајање пожара с обзиром на обим производње, а постоји и могућност ширења пожара на сусједне објекте и просторе.

1.1.9. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

1.1.9.1. АНАЛИЗА ПОСЉЕДИЦА МОГУЋИХ ПОЖАРА

На подручју Општине могући су пожари са једном од слиједећих посљедица:

- већи број људских жртава,
- већа материјална штета.

Пожари са већим бројем људских жртава могу се класификовати у двије групе:

- I група: пожари са људским жртвама које ће се манифестовати у току пожара и по самом завршетку акцидента,
- II група: пожари са људским жртвама које ће се манифестовати са значајном временском дистанцом у односу на вријеме пожара, чак и до 50 година.

А) Пожари који су пропраћени људским жртвама у току трајања акцидента

Највећи број жртава се очекује на сљедећим пожарима:

- Пожар у основној школи
- Пожар јавних установа
- Пожари у друмском саобраћају возила која превозе опасне материје.

Б) Пожари који су праћени људским жртвама више година после настанка и гашења пожара

У овој групи пожара на територији значајне жртве се могу појавити при сљедећим акцидентима:

- Пожари на трансформаторима који садрже пирален - трајно трафо уље. Пожари у трафо станицама при којима сагорјева трафо уље имају за посљедицу контаминацију животне средине полихлорованим дифенилима који доводе до обољења од рака оних који удишу дим при пожару или једу храну са земљишта које је контаминирано овим полутантима, седиментирањем из дима.
- Пожари у аутосервисима, продавницама ауто-дијелова и складиштима при којима сагорјева моторно уље. Опасност иста као и у претходном случају.
- Пожари на бензинским станицама гдје се очекује јаче тровање људи оловом из моторних бензина.
- Пожари ускладиштеног вјештачког ђубрива наступа тровање азотним оксидима. Симптоми тровања се могу појавити до 30 дана послје пожара.
- Пожари у продавницама боја и лакова довешће до истог исхода.
- Тровање живом или њеним једињењима наступиће при пожарима у пољопривредним апотекама, продавницама батерија и сл.
- Већи шумски пожари четинара.

В) Пожари са већом материјалном штетом

У Шипову су могући пожари са већом материјалном штетом и то:

- Пожари (у дрвној индустрији) могу проузроковати огромне материјалне штете;
- Пожари на трафостаницама и разводним постројењима;
- Шумски пожари четинара.

1.1.10. ЗАКЉУЧЦИ ИЗ АНАЛИЗЕ СТАЊА И ПРОЦЈЕНЕ ПОЖАРНЕ УГРОЖЕНОСТИ

Процјена угрожености Општине Шипово од пожара показује да се општина не налази у зони високог ризика од пожара, међутим искуства претходних година (намјерно изазивање пожара) говоре да пожар (шумски пожари и пожари на отвореном простору) може представљати највећу опасност по људе, сточни фонд, биљни и животињски свијет. Превентива је основа будућег дјеловања према свим изазовима која се постављају пред нас, а осим превентивног дјеловања техничка опремљеност јединица је основ ефикасног и брзог реаговања на изазове који нам се намећу.

На основу изнесене процјене по свим елементима који могу утицати на живот и рад општине, потребно је предузети и трајно радити на подизању вишег нивоа степена организованости снага ЦЗ те опремање припадника и јединица ЦЗ, као и на оспособљавању грађана и припадника ЦЗ на реализацији личне и узајамне заштите. Успостављање функционалног и ефикасног система цивилне заштите у циљу заштите и пружању помоћи становништву и заштити добара у случају природне и друге несреће, биће важна одредница успјешног дјеловања система локалне власти.

2. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

2.1. УВОД У ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Организација заштите од пожара обухвата организовање вршења послова превентивних дјелатности предузимања и спровођења мјера заштите од пожара, надзор над предузимањем и спровођењем тих мјера у циљу спријечавања настајања и ширења пожара те ватрогасну оперативну дјелатност гашења пожара и спашавања људи и имовине угрожених пожаром и другим елементарним непогодама.

Надзор над спровођењем заштите од пожара врши Инспекторат заштите од пожара и Полицијска управа Мркоњић Град, полицијска станица, а ватрогасне оперативне послове Ватрогасно друштво Шипово.

2.2. ПРАВА И ДУЖНОСТ ПОЈЕДИНИХ СУБЈЕКТА ОПШТИНЕ

Права и дужност Скупштине општине су:

- Доношење Плана заштите од пожара, а може доносити и друге прописе којима се уређују мјере заштите од пожара на подручју општине.
- Доношење одлука о мјерама заштите од пожара за подручје Општине.
- Врши периодично, а најмање једанпут у току године разматрање стања заштите од пожара, са примјеном појединих мјера заштите, с циљем унапређења стања заштите од пожара.
- Оснива ватрогасну јединицу.
- Скупштина општине доноси буџет и обезбјеђује средства за рад и техничко опремање ватрогасне јединице као и средства за подстицај развоја добровољног ватрогаства на подручју Општине.

Права и дужност начелника су:

- Предлаже План заштите од пожара и друге прописе којима се уређује заштита од пожара на подручју општине.
- Предлаже одлуку о мјерама заштите од пожара за подручје општине,
- Обавјештава Скупштину општине, а најмање једном годишње подноси писану информацију о стању заштите од пожара на подручју општине.
- Доноси Правилник о унутрашњој организацији ватрогасне јединице.

- Подноси нацрт буџета за обезбјеђење средстава за рад и техничко опремање ватрогасне јединице и средстава за потицај развоја ватрогаства на подручју општине.
- Извршава законе и друге прописе у области заштите од пожара, чије је извршење повјерено Општини.
- Именује и разрјешава старјешину ватрогасног друштва.
- Тражи помоћ од других начелника општина и градова да учествују са својим ватрогасним јединицама у гашењу пожара и спашавању људи и имовине угрожених пожаром, у случајевима како је то прописано законом и овим Планом заштите од пожара.
- Дужан је пружити помоћ другом начелнику општине и града са својом ватрогасном јединицом у гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара угрожених пожаром како је то прописано законом и овим Планом заштите од пожара.
- У случају избијања пожара већих размјера или кад пријети опасност од наглог ширења пожара или постоји опасност да пожар угрози животе људи или материјалних добара у већем облику, наређује свим способним грађанима на подручју општине старијим од 18 година да учествују у гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара угрожених пожаром и да за потребе гашења ставе на располагање алат, превозна и друга средства.
- Наређује предузећима и другим правним лицима, државним и другим органима и самосталним радњама да за потребе гашења ставе на располагање потребан број људи, алат, превозна, техничка и друга средства потребна за гашење пожара и спашавање људи и имовине.

Права и дужност органа административне службе за послове урбанизма и грађења су:

- Код израде просторног, урбанистичког или регулационог плана или урбанистичког пројекта у односу на мјере заштите од пожара утврђује нарочито:
 - Систем водоснабдијевање објеката, развој примарне и секундарне мреже са одговарајућим капацитетима за потребе гашења пожара;
 - Удаљеност између зона предвиђених за индустријске објекте, складишта запаљивих течности, гасова и експлозивних материја;
 - Удаљеност између објеката различите намјене унутар индустријске зоне;

- Ширина и носивости путева који омогућавају приступ ватрогасним возилима до сваког објекта и њихово манервисање за вријеме гашења пожара;
- Прије доношења прибавља мишљења од Министарства унутрашњих послова у погледу примјењених мјера заштите од пожара за просторне, урбанистичке регулационе планове, урбанистички ред или урбанистички пројекат,
- Не смије издати урбанистичку сагласност или одобрење за грађење или одобрење за употребу објекта ако нису прибављене прописане сагласности од Министарства унутрашњих послова, у погледу примјењених мјера заштите од пожара.

2.3. ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Начелник, по службеној дужности, прати извршење Плана заштите од пожара и обавјештава Скупштину општине, а најмање једном годишње подноси писану информацију о стању заштите од пожара на подручју Општине.

Ради прикупљања информација и координације са непосредним извршиоцима мјера предвиђених планом, именује се Руковаоц Плана заштите од пожара Општине и Комисија за заштиту од пожара која помаже начелнику у праћењу извршења плана и стања заштите од пожара.

Послове Руковаоца Плана потребно је дефинисати правилником о унутрашњој организацији и систематизацији административне службе Општине.

Руковаоц Плана заштите од пожара има сљедеће послове и радне задатке :

- У оквиру својих овлашћења извршава и обезбјеђује извршење и реализацију Плана заштите од пожара код свих субјеката који активно и пасивно учествују у реализацији Плана.
- У оквиру својих овлашћења извршава и обезбјеђује извршење и реализацију законских и подзаконских аката из области заштите од пожара.
- Врши стручне послове који се односе на праћење, обраду и анализирање података реализације Плана заштите од пожара полугодишње.
- Координира рад ватрогасаца, пројектаната, електро дистрибуције, водовода, канализације, шумског газдинства, масмедија и других субјеката од чије активности зависи реализација Плана ЗОП-а.
- Увезује и координира носиоце планирања предузећа, државних и других правних лица, са простора општине који су обавезни да донесу план ЗОП-а, са Планом заштите од пожара општине Шипово.

- Прати законитост аката правних лица у области заштите од пожара, обавештава о томе начелника и Скупштину општине и предлаже предузимање одговарајућих мјера.
- Члан је комисије за заштиту од пожара.
- Ради и остале послове које му одреди начелник.
- За Руковаоца Плана заштите од пожара Општине Шипово може се именовати лице које има, најмање, школску спрему шестог степена сложености техничког смјера, са положеним стручним испитом за рад на пословима заштите од пожара.

Задаци комисије за заштиту од пожара су:

Израда динамике реализације мјера ЗОП-а зацртаних Планом заштите од пожара по петогодишњим периодима.

- Праћење рада ватрогасних јединица на подручју Општине.
- Праћење реализације Плана заштите од пожара.
- Праћење рада едукативне дјелатности на подручју Општине у области ЗОП-а.
- Праћење рада пропагандних активности.
- Праћење ватрогасних такмичења и других активности на популаризацији ЗОП-а на подручју општине.

Начелник 2 пута годишње разматра стање ЗОП-а у Општини заједно са комисијом.

Комисија се бира од активиста у ватрогасним организацијама с тим да мора имати најмање 2 инжењера са положеним испитом за обављање послова заштите од пожара. Комисија треба да броји 5 чланова. Комисију именује и разрјешава лично својим актом начелник.

2.4. МЕЂУСОБНА САРАДЊА ИНСПЕКЦИЈА

Надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и овим Планом, као и над спровођењем прописа о техничким нормативима и стандардима у погледу заштите од пожара, врши у складу са Законом о заштити од пожара: Републички инспекторат, Министарство унутрашњих послова и Ватрогасна јединица у чијем су дјелокругу и надлежности послови заштите од пожара. У складу са Законом надлежности су:

Републички инспекторат:

- Врши надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и планом заштите од пожара, одлуком о мјерама заштите од пожара, као и над спровођењем прописа о техничким нормативама у погледу заштите од пожара.
- Путем редовних прегледа технолошко-производних и други радних просторија и објеката који су изложени опасностима од пожара у организацијама, органима и код грађана, као и занатских, угоститељских и сличних радњи радних људи који самостално обављају дјелатност личним радом средствима рада у својини и у другим објектима у којима због технолошког процеса или врсте ускладиштеног материјала или било којих других својстава материјала постоји опасност од избијања и проширења пожара.
- Доноси рјешења у управној ствари којима се налаже извршење прописаних мјера заштите од пожара,
- Увидом у општа акта, планове и санационе програме предузећа и установа којима се уређује организација и спровођење мјера заштите од пожара и експлозије и њихову усклађеност са законом и другим прописима, у циљу отклањања неправилности у примјени мјера и техничких норматива заштите од пожара.
- Доносе рјешења о забрани коришћења објеката (дијелова објеката), уређаја и инсталација, ако нису испуњени услови утврђени законом, другим прописима и овим Планом који се односе на мјере и техничке нормативе заштите од пожара, а отклањање недостатака не може се извршити на други начин,
- Врши надзор над радом ватрогасне јединице у погледу спремности, техничке опремљености, стручности ватрогасаца и способности ватрогасне јединице за гашење пожара.
- Врши надзор над радом ватрогасне јединице у погледу вршења послова стручног надзора на подручју дјеловања, који се односе на благовременост и смањење броја ватрогасних интервенција, функционалност и исправност водозавхвата, хидраната, апарата за гашење пожара, одлагање запаљивих течности и гасова и других запаљивих материја гдје представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним таблама, хидрантима, апаратима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација за запаљиве течности, забране кориштења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторијама.

Минстарство унутрашњих послова:

- Врши разврставање предузећа и других правних лица, државних и других органа у категорије угрожени од пожара.
- Даје посебне сагласности на избор локације објекта с обзиром на његову намјену, као и давањем сагласности на мјере и техничке нормативе заштите од пожара предвиђене у техничкој документацији као услова за давање одобрења за грађење, односно давањем накнадне сагласности на изведене мјере и техничке нормативе заштите од пожара за објекте посебне намјене:
 - складишта односно магацин за смјештај и држање експлозивних материја;
 - складишта, магацине и резервоаре за смјештај и држање запаљивих течности и гасова за које није предвиђено давање сагласности Републичког органа управе надлежног за послове заштите од пожара и експлозије;
 - остала постројења и уређаје за постављање и употребу запаљивих течности и гасова.
- Давањем одобрења на мјесто на којем ће се вршити утовар, истовар или претовар експлозивних материја и запаљивих течности и гасова ван пословног простора предузећа које те материје производе или држе ради употребе у вршењу своје дјелатности,
- Давањем одобрења предузећима, установама и грађанима за набавку експлозивних материја и предузимање у ту сврху безбједносних мјера,
- Учешћем у сарадњи и пружању стручне помоћи у припремама за израду планова просторног уређења (урбанистичког плана, урбанистичког реда, регулационог плана и урбанистичког пројекта) у погледу примјене мјера и техничких норматива и стандарда заштите од пожара.

Ватрогасно друштво врши:

- Стручне послове надзора који се односи на благовременост и смањење ефикасности ватрогасне интервенције, функционалност и исправност водозавхвата, хидраната, апарата за гашење пожара, одлагања запаљивих течности и гасова и других запаљивих материјала у подрумима, на таванима и другим мјестима гдје представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним таблама, хидрантима, апаратима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација са запаљивим течностима, забране коришћења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторима.

Ради унапређења заштите од пожара на подручју општине потребно је проширити, у складу са законским оквиром, дјелатност ватрогасне јединице.

2.5. ДУЖНОСТ ПРЕДУЗЕЋА У СПРОВОЂЕЊУ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

У организовању и спровођењу заштите од пожара научно-истраживачком раду треба дати одговарајуће мјесто и улогу. Консултантска активност и кориштење услуга стручних предузећа у тој области, које она дају на основу научно-истраживачких и стручних сазнања у области заштите од пожара, треба да постане сталан и битан чинилац нарочито у погледу планирања, пројектовања и изградње система заштите од пожара и избора технолошког процеса који пружа сигурност против пожара и експлозије образовања радних људи и грађана у тој области, истраживачког рада испитивање материјала опреме и средстава и других предмета и њихових заштитних својстава отпорности на топлоту и ватру, као и способност за њихову ефикасну употребу те давање оцјене о тим налазима и пружања других услуга и сазнавања у области заштите од пожара.

Предузећа:

- Спровode мјере заштите од пожара у складу са законом, техничким прописима и стандардима.
- Спровode мјере заштите од пожара одређене овим Планом заштите од пожара и својим плановима заштите од пожара.
- Спровode мјере заштите од пожара и складу са рјешењем Министарства унутрашњих послова о разврставању у категорије угрожености од пожара.
- Доноси опште акте о мјерама заштите од пожара.
- Предузећа која се баве производњом експлозивних материја и запаљивих течности и гасова или њиховим ускладиштавањем или се баве прометом ових материја, односно у вршењу своје дјелатности користе ове материје, утврђују мјере безбједности и обезбјеђују оспособљавање својих радника који рукују са овим материјама.
- Прибављају прописане сагласности за грађење и употребу својих објеката у погледу примјењених мјера заштите од пожара.
- Обрачунавају и уплаћују накнаду у висини од 0,04% од пословног прихода за реализацију посебних мјера заштите од пожара.

Између осталог предузећа су дужна поднијети захтјев за категоризацију угрожености од пожара, у складу са законом о заштити од пожара.

2.5.1. КАТЕГОРИЗАЦИЈА ПРЕДУЗЕЋА И УСТАНОВА

За потребе пројектовања организације ЗОП-а и гашења пожара предузећа и установе разврставају се у IV категорије угрожености од пожара и експлозије у зависности од технолошког процеса, врста сировина са којима раде, врсте материјала употребљеног у грађењу објекта и значаја објекта.

Категоризацију објеката обавља инспекција МУП-а Републике Српске на основу Правилника о основама, мјерилима и условима за разврставање предузећа и других правних лица, државних и других органа и предузетника у одговарајуће категорије угрожености од пожара (“Сл. гласник РС”, бр. 53/13).

I КАТЕГОРИЈА

У I категорији објеката могућа је појава пожара и експлозије. У I категорију се разврставају предузећа која производе, користе или складиште експлозиве, запаљиве течности, запаљиве гасове. У ову категорију спадају и предузећа која у технолошком процесу имају настајање прашина које са ваздухом граде експлозивне смјеше. У овој категорији су и предузећа чији су објекти међусобно повезани запаљивим грађевинским конструкцијама и грађевинским елементима у једну цјелину погодну за брзо ширење и преношење пожара.

У I категорији су и објекти од изузетног привредног значаја за Републику као и за одбрану земље.

II КАТЕГОРИЈА (пожар могућ, експлозија мало вјероватна)

Ова категорија угрожености од пожара обухвата предузећа која производе и прерађују чврсте запаљиве материје без стварања прашина и предузећа која прерађују негориве материјале у усијаном и растопљеном стању. У II категорију спадају и предузећа која употребљавају и држе мање количине запаљивих течности свих врста. II категорија обухвата предузећа и установе у чијим објектима се сакупља или борави већи број људи, болнице, хотели, робне куће, спортске хале, биоскопи, позоришта, музеји, концертне дворане.

III КАТЕГОРИЈА (ризик од пожара присутан, експлозија могућа од диверзија, саботажа и крајњег нехата)

У овој категорији су предузећа која производе и прерађују ватроотпорне и ватросталне материјале и незапаљиве сировине. У III категорији су пословне зграде и јавни објекти у којима су смјештене организације и органи.

IV КАТЕГОРИЈА

Ова категорија угрожености обухвата мање угоститељске објекте (СУР), трговинске радње (СТР), занатске радње (СЗР), сервиси, мањи пословни објекти, мањи јавни објекти и сл.

2.5.2. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ У ПРЕДУЗЕЋИМА И УСТАНОВАМА

Организација заштите од пожара и експлозије у привреди општине заснива се на додатном ангажовању запослених радника којима ће бити придодати и послови заштите од пожара и експлозије уз редован посао који у предузећу већ обављају. Оваква

концепција обезбјеђује минимално повећање непроизводних радних мјеста у привреди општине.

Професионалци ће бити само референти и они за које се не знаће друго рјешење. Сви остали радници у заштити од пожара у предузећима и установама биће добровољци. Сва остала мјеста у организацији заштите од пожара и експлозије у привреди општине заузеће радници који већ имају запослење у предузећу-установама. Поред редовног посла они ће обављати и послове заштите од пожара и експлозије. За овај проширени дјелокруг послова и радних задатака превентивне заштите од пожара и експлозије и гашење насталих пожара у предузећима они ће имати већа лична примања и већи лични стандард од оних радника који нису ангажовани у заштити од пожара Општине Шипово.

Под Ватрогасном јединицом у предузећу-установама се подразумјева постојање ватрогасне формације у свакој смјени која је опремљена и оспособљена за гашење почетних и развијених пожара у предузећу. Јединица мора од алармирања до почетка гашења да интервенише за мање од 3 минута.

На челу Ватрогасне јединице се налази командир. Смјенама руководи смјенски командири. Сви чланови Ватрогасне јединице морају имати положен стручни испит пред комисијом МУП-а Републике Српске.

Под Службом заштите од пожара се подразумева организована превентивно-техничка дјелатност заштите од пожара и експлозије у предузећу и установама.

Служба заштите од пожара и експлозије има у свом саставу одговорно лице за послове заштите од пожара и експлозије и сталну унутрашњу контролу заштите од пожара и експлозије коју сачињавају ватрогасци-превентивци. Њихов задатак је надгледање спровођења мјера заштите од пожара и експлозије, контрола исправности опреме за заштиту од пожара, дежурства код заваривања, вођење евиденција из заштите од пожара и др.

Ови радници се укључују у гашење пожара коришћењем следеће опреме за гашење:

- ручно-преносних апарата
- ручно-превозних апарата
- зидних хидраната
- спољашњих хидраната

Сви припадници Службе заштите од пожара и експлозије морају имати положен стручни испит пред комисијом Ватрогасног Савеза Републике Српске.

Референт заштите од пожара и експлозије је стручно лице, које непосредно организује и спроводи превентивне мјере заштите од пожара и експлозије у предузећу или установи. Мора имати положен стручни испит пред комисијом МУП-а Републике Српске.

Радник задужен за организовање и спровођење превентивних мјера заштите од пожара и експлозије је лице које додатно обавља наведене послове уз неко редовно занимање. Мора имати положен стручни испит пред комисијом МУП-а Републике Српске.

2.5.3. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ У ОБЈЕКТИМА I КАТЕГОРИЈЕ

Предузећа разврстана у I категорију дужна су да организују заштиту од пожара и експлозије на слиједећи начин:

- морају имати организовану службу заштите од пожара и експлозије са 3-6 радника у смјени;
- морају имати ватрогасну јединицу са 5-7 чланова у смјени. Јединица мора бити опремљена и оспособљена за гашење пожара у предузећу;
- морају имати референта заштите од пожара и експлозије са вишом или високом стручном спремом;
- морају донијети План заштите од пожара и експлозије за предузеће,
- морају донијети Правилник о заштити од пожара и експлозије;
- морају донијети Правилник о раду сталне унутрашње контроле заштите од пожара и експлозије у предузећу.

Шема организације заштите од пожара и експлозије за предузећа и установе разврстане у I категорију угроженисти приказана је у наставку на слици.

Слика 5. Шема организације заштите од пожара у првој категорији

2.5.4. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ У ПРЕДУЗЕЋИМА И УСТАНОВАМА РАЗВРСТАНИМ У II КАТЕГОРИЈУ

Предузећа и установе разврстане у II категорију дужни су да организују заштиту од пожара и експлозије на слиједећи начин:

- морају имати организовану службу заштите од пожара и експлозије са 5-7 радника у свакој радној смјени;
- морају имати референта заштите од пожара и експлозије са најмање вишом стручном спремом техничког смјера;
- морају донијети План заштите од пожара и експлозије за предузеће;
- морају донијети Правилник о заштити од пожара и експлозије;
- морају донијети Правилник о раду сталне унутрашње контроле заштите од пожара и експлозије у предузећу или установи,
- морају примјењивати и остале одредбе Плана заштите од пожара за своју категорију.

Шема организације заштите од пожара и експлозије за предузећа и установе разврстане у II категорију угрожености приказана је на слици.

Слика 6. Шема организације заштите од пожара за предузећа и установе разврстане у II категорију

Служба заштите од пожара и експлозије може бити организована и у оквиру неке друге службе.

2.5.5. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ У ПРЕДУЗЕЋИМА И УСТАНОВИМА РАЗВРСТАНИМ У III КАТЕГОРИЈУ

Предузећа и установе разврстане у III категорију дужне су да организују заштиту од пожара и експлозије на слиједећи начин:

- морају имати најмање једног радника који непосредно организује превентивне мјере заштите од пожара и експлозије са вишом или средњом стручном спремом;
- морају донијети правилник о заштити од пожара и експлозије.

Шема организације заштите од пожара и експлозије за предузећа и установе разврстане у III категорију угрожених приказана је на слици.

Слика 7. Шема организације заштите од пожара и експлозије за предузећа и установе разврстане у III категорију

2.5.6. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ У ПРЕДУЗЕЋИМА И УСТАНОВАМА РАЗВРСТАНИМ У IV КАТЕГОРИЈУ

Предузећа и установе разврстане у IV категорију дужне су да организују заштиту од пожара и експлозије на слиједећи начин:

- морају имати најмање једног радника задуженог за организовање и спровођење превентивних мјера заштите од пожара и експлозије са најмање средњом стручном спремом техничког смјера и положеним стручним испитом.

2.5.7. МОТИВИСАЊЕ ДОБРОВОЉНИХ ВАТРОГАСАЦА ЗА РАД

Како се заштита од пожара и експлозије на подручју Општине заснива углавном на радницима који обављају неки посао у предузећу-установи, а послове заштите обављају добровољно предвиђају се стимулативне мјере.

Стимулативне мјере за рад у службама заштите предузећа морају разрадити и утврдити у својим нормативним актима. Под стимулативним мјерама се сматра:

- да имају додатни коефицијент за плату,
- да имају одређен број дана годишњег одмора више од законом предвиђеног,
- да им љетовање партиципира синдикат општине, предузећа или осигуравајуће компаније,
- да имају мобилни телефон са 1,1 претплатом мјесечно или да имају претплату на јединствену ВПН мрежу са бесплатним разговорим унутар мреже.

2.5.8. ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА У ИНДУСТРИЈСКИМ ОБЈЕКТИМА

Индустријски објекти у својим погонима у којима се обављају разноврсни технолошки процеси производње, подложни су пожарним опасностима, те се при њиховом пројектовању и изградњи треба посветити пажња како би се ове опасности у што већој мјери отклониле.

Пројектовање заштите од пожара и експлозије почиње у фази израде просторних планова, генералних и детаљних урбанистичких планова у којима може да се процјени потреба и одреде могућих уређења, коришћење и заштите простора, степен изграђености објекта и инфраструктуре као и заштита животне средине и заштита од елементарних непогода. Пројектовање заштите од пожара и експлозије мора бити усаглашено са одредбама законских норматива, стандардима и овим документом.

Са развојем технологије јављају се и опасности од пожара, експлозије и хаварије, па се због тога и интензивира развој превентивног дјеловања. Превентивна заштита има задатак да у базне, производне технологије угради системе заштите такве ефикасности које пружају гаранцију за ризике од пожарних и експлозијских штета унутар одређених и унапред познатих граница.

Систем заштите од пожара и експлозије треба да је интегрални, саставни елеменат производних и радних процеса и технологија и мора постојати корелација између заштите и могућности провјеравања и контроле.

Да би се спровела заштита од пожара и експлозије треба прије свега:

- дефинисати све критичне технологије са становишта степена угрожености индустријског комплекса као и окружење;
- дефинисати све критичне параметре којима се описују технолошки процеси и њихов мониторинг;
- развити системе за праћење критичних параметара и поступака у случају акцидентног стања.

Организацију рада заштите од пожара и експлозије уређују, организују и спроводе кроз План заштите, који обавезно морају да имају све организације чији су објекти посебно пожарно угрожени тј. организације које су разврстане у прву и другу категорију угрожености од пожара.

2.5.8.1. ТЕХНОЛОШКО ПРЕВЕНТИВНИ ПЛАН ЗОП-А

План заштите од пожара и експлозије предузећа и установа треба да садржи сљедеће елементе:

- Макро локацију (положај организације рада у односу на насељена мјеста и ватрогасну јединицу, општинског органа за унутрашње послове, саобраћајнице и њихова изграђеност, конфигурацију терена, природне и вјештачке запреке и мјере које треба предузети ради омогућавања брже интервенције).
- Микро локација (распоред објеката, међусобно растојање, ширина и начин изграђености објекта, дужина објекта, саобраћајнице унутар организације рада и других организација).
- Физичко-хемијске особине материје, сировина, полуфабриката, готове робе и помоћних материјала који се користе или ускладиштавају, транспортују, степен опасности од пожара самозапаљивањем, експлозијом и аналитичка процјена угрожености.

- Материје у производњи, процјена радних мјеста на којима се налазе запослени радници и постројења која учествују у процесу рада са становишта заштите од пожара и експлозије, оцјена степена опасности и закључак о мјерама заштите од пожара и других несрећа, нормативи у заштити од пожара и експлозије.
- Техничке карактеристике грађевинских објеката, уређаја и постројења, противпожарна одвајања (сектори) степен угрожености и посебне мјере заштите од пожара и експлозије, осјетљивост на потресе и дејство сеизмичких сила и мјере које треба предузети ради боље заштите од пожара.
- Услови рада на ремонту (поправкама) реконструкција, доградња или инсталисање и испитивање од стране радника организације рада и других који раде на рачун те организације, мјере које треба предузети ради ефикасније заштите од пожара.
- Електроенергетска постројења, громобранске инсталације и уређаји, степен усаглашености са прописима и захтјевима заштите од пожара, стање инсталације, надзор и мјере одржавања.
- Термоенергетска постројења, уређаји и системи загријавања, котлови и врсте технолошког горива које се користи, мјерно-регулационе станице и разводно цјевоводну мрежу, уређаји и инсталације, стање свих уређаја, надзор и мјере за одржавање.
- Снабдијевање водом за гашење пожара, њихова удаљеност са захтјевима заштите од пожара и мјере које треба предузети у циљу снабдијевања водом.
- Систем за активирање, јављање и гашење пожара.
- Књиговотствену вриједност објеката и садржаја.

2.5.8.2. ОПЕРАТИВНО ТАКТИЧКИ ПЛАН ЗОП-А

- Сви важнији објекти и предузећа на територији општина треба да ураде оперативно–тактичке планове. Израда оперативних планова мора да обухвати објекте I и II категорије угрожености од пожара, као и важније објекте гдје се окупља већи број људи.
- Сва предузећа која ураде оперативно тактичке планове морају један примјер исте доставити Ватрогасној јединици на увид.

2.6. ПЛАНИРАЊЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ПРОПАГАНДНИХ АКЦИЈА

2.6.1. ОБРАЗОВАЊЕ У ЗАШТИТИ ОД ПОЖАРА И ЕКСПЛОЗИЈЕ

Едукативна дјелатност из заштите од пожара и експлозије обухвата:

- обуку становништва;
- обуку радника у предузећима-установама;
- обука припадника сталне унутрашње контроле заштите од пожара и експлозије који су у саставу службе за заштиту од пожара и експлозије; обуку припадника ватрогасне јединице.

2.6.1.1. ОБУКА СТАНОВНИШТВА

Обука се изводи организованим предавањима у образовним институцијама (основне школе и др.), мјесним заједницама и сл. Обуком управљају Ватрогасна друштва и Ватрогасна јединица.

Циљеви обуке:

- упознати становништво са опасностима од избијања пожара;
- упознавање становништва са појавом опасности од паљења шуме:
 - о отвореном ватром;
 - о шибицом;
 - о варницом;
- упознавање са грешкама које доводе до шумског пожара;
- упознавање становништва значајем гашења пожара у најранијој фази;
- упознавање становништва са техником и тактиком гашења шумских пожара;
- упознавање становништва са опасностима од пожара у домаћинству;
- упознавање становништва са узрочницима пожара у домаћинству;
- упознавање становништва са гашењем пожара у домаћинству.

2.6.1.2. ОБУКА РАДНИКА У ПРЕДУЗЕЋИМА -УСТАНОВАМА

Ову обуку могу да изводе предузећа која су регистрована за ту дјелатност, а имају инжињера заштите од пожара или инжињера техничке струке са положеним стручним испитом.

Обука треба нарочито да упозна запослене са:

- опасностима од пожара везаних за радно мјесто;
- кривична одговорност појединаца при изазивању пожара (лицновање, заваривање, резање, лемљење, кување кафе и сл.);

- финансијском вриједности објекта;
- правилником о заштити од пожара и експлозије предузећа и установа; обавезе радника о знању тачног положаја:
 - о најближег ручног јављача пожара;
 - о најближег апарата за гашење;
 - о најближег зидног хидранта;
- прилажење ватри при гашењу почетног пожара, лијеви бочни положај са руком преко чела, практично;
- тактика гашења са више апарата истовремено и практично,
- употреба зидних хидраната практично;
- употреба ручних јављача пожара практично;
- поступак ликвидације жаришта.

О обуци се води евиденција и попуњавају се тестови обуке за сваког радника понаособ.

2.6.1.3. ОБУКА ПРИПАДНИКА СЛУЖБЕ И ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Ову обуку могу да изводе специјализоване установе које располажу:

- стручним кадровима,
- полигоном са опремом

Задатак обуке је да научи полазнике гашењу свих врста почетних, поодмаклих и развијених пожара на територији Општине. На план и програм обуке се прибавља сагласност МУП-а Републике Српске – Инспекторат заштите од пожара.

О овој обуци се сваком полазнику издаје УВЈЕРЕЊЕ.

2.6.2. ПРОПАГАНДНА ДЈЕЛАТНОСТ У ЗАШТИТИ ОД ПОЖАРА

Носилац пропагандних активности у општине је:

- Ватрогасно друштво Општине Шипово,

Пропагандна активност се огледа у потпомагању реализације Плана заштите од пожара и подизања нивоа културе и образовања у области заштите од пожара и експлозије.

Пропагандна активност ће се реализовати употребом свих облика пропаганде и то:

- Плакатом;
- Популарним предавањима;
- Такмичење ватрогасних друштава.

Сваки од наведених носилаца пропагандне активности сачињава свој годишњи План реализације пропагандних активности и финансијски План за обезбјеђење новца како би се наведене активности реализовале.

2.7. АКТИВНОСТИ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА, ДРУШТАВА И САВЕЗА

2.7.1. ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

2.7.1.1. ВАТРОГАСНА ЈЕДИНИЦА

Ватрогасна јединица на подручју општине није основана , а када буде основана дужности ће бити сљедеће:

- Учествоје у гашењу пожара и спашавању људи и имовине угрожених пожаром и другим елементарним непогодама на цијелом подручју Општине, а по потреби и изван подручја истог.
- Врши стручни надзор како је то прописано овим Планом заштите од пожара који се односи на благовременост и смањење интервенција ватрогасне јединице, функционалност и исправност водозахвата, апарата за гашење пожара, одлагање запаљивих течности и гасова и других запаљивих материјала гдје представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним таблама, хидрантима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација за запаљиве течности, забране кориштења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторима.
- Врши стручно оспособљавање и усавршавање ватрогасаца према утврђеном плану и програму који је усмјерен на оспособљавање ватрогасаца и њихову спремност за брзо и ефикасно дјеловање у извршењу задатака ватрогасне јединице.
- Води прописану евиденцију о интервенцијама на пожарима и елементарним непогодама и о своме учествовању у гашењу и спасавању људи и материјалних добара.
- Извјештава полицијску управу о извршеној интервенцији на гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара.
- Дужна је да пружи помоћ осталим ватрогасним јединицама на подручју општине у складу са овим Планом заштите од пожара.

- Дужна је пружити помоћ ватрогасној јединици на другој општини по наређењу начелника општине у складу са овим Планом заштите од пожара.
- Пружа стручну помоћ и сарађује са ватрогасним јединицама и ватрогасним друштвима у погледу организовања и стручног усавршавања ватрогасаца.
- У складу са Законом обавља послове цивилне заштите.
- Организује курсеве, предавања и друге видове образовања грађана на подручју општине, у погледу опасности, спровођења мјера и гашења пожара и спашавања људи и материјалних добара.
- Обавља све остале послове који су прописани Законом о заштити од пожара и овим Планом.

2.7.1.2. ПРЕДУЗЕТНЕ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Предузетне ватрогасне јединице на подручју Општине нису основане, а када буде основане дужности ће бити сљедеће:

- Учествује у гашењу пожара и спашавању људи и имовине угрожених пожаром и другим елементарним непогодама у предузећу, а према потреби изван предузећа, а како је то одређено овим Планом.
- Води прописану евиденцију о интервенцијама на пожарима и елементарним непогодама и о своме учествовању у гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара.
- Врши стручно оспособљавање и усавршавање ватрогасаца према утврђеном плану и програму, који је усмјерен на оспособљавање ватрогасаца и њихову спремност за брзо и ефикасно дјеловање у извршењу задатака ватрогасне јединице.
- Врши провјеру стручног знања ватрогасаца у складу са планом и програмом из претходне алинеје.
- Извјештава Полицијску управу о извршеној интервенцији на гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара.
- Дужна је да учествује у јавним вјежбама које организује ватрогасни савез.
- Обавља и друге послове који су јој дати Законом о заштити од пожара.
 - Врши контролу спровођења мјера заштите од пожара у објектима предузећа.

2.7.1.3. ВАТРОГАСНА ДРУШТВА

- Учествоју у гашењу пожара и спашавању људи и имовине урожених пожаром и другим елементарним непогодама у средини у којој су основана, а у случају потребе ангажују се у помоћи другим ватрогасним јединицама.
- Утврђује своје планове рада за сваку календарску годину.
- Организују дежурства у периоду туристичке сезоне у договору са Полицијском управом и Територијалном ватрогасном јединицом.
- Врше пропагирање ватрогаства на подручју свога дјеловаља.
- Врше и друге послове у складу са Законом, актима ватрогасног савеза и овог плана заштите од пожара.

2.7.1.4. ВАТРОГАСНИ САВЕЗ

У Републици Српској је формиран Ватрогасни савез Републике Српске који:

- Врши усаглашавање и усклађивање активности чланица Савеза на унапређивању система заштите од пожара, организовања, унапређења и спровођења мјера и активности у области заштите од пожара и ватрогаства.
- Прати стање заштите од пожара на подручју свог дјеловања и с тим у вези предузима, односно предлаже мјере и активности за развој заштите од пожара и за оснивање и рад ватрогасних друштава и ватрогасних јединица.
- Пружа стручну помоћ ватрогасним друштвима и ватрогасним јединицама.
- Учествоје у припремању и врши усавршавање програма и планова за стручно оспособљавање чланова добровољних ватрогасних јединица.
- Подстиче организовање курсева, семинара, предавања, вјежби и такмичења у циљу стручног оспособљавања и усавршавања ватрогасаца.
- Доноси правила којима се регулишу поједина питања за која су чланови Савеза заинтересовани да буду јединствено регулисана.
- Остварује сарадњу са надлежним органима на плану припрема и оспособљавања ватрогаства за његово успјешно дјеловање у ванредним приликама у случају непосредне ратне опасности као и у рату.
- Пропагира ватрогаство и предузима мјере за његово развијање и унапређење.

Ватрогасни савез општине није основан. Ватрогасни савез општине се оснива када буду основана најмање 3 ВД-а на територији општине.

Ватрогасни савез општине од онога тренутка када се изврши његово оснивање почиње да прати и анализира стање заштите од пожара на свом подручју и предлаже одговарајуће мјере у циљу обезбјеђења јединствене политике у усклађивању заштите од пожара с токовима развоја привредних и других дјелатности, а нарочито:

- стара се о остваривању основа за савременије опремање ватрогасних јединица и њихових друштава,
- усмјерава и координира акције и манифестације ватрогасних јединица и њихових друштава у сврху развоја и популаризације заштите од пожара,
- прати и анализира извршење планова и програма рада (стручног оспособљавања и усавршавања кадрова) и развоја ватрогасних јединица и њихових друштава, водећи рачуна да се у запошљавању кадрова у ватрогасне јединице првенствено узимају кадрови који су завршили одговарајуће стручне школе,
- развија самозаштиту и техничку културу становништва у припремама за одбрану у области заштите од пожара,
- остварује потребну сарадњу са органима управе, предузећима и другим установама и заједницама. Припремају приједлоге мјера за успјешније организовање, савременије опремање и даљи развој ватрогасних јединица и њихових друштава,
- усаглашава ставове у погледу обезбјеђења јединствених мјера које се утврђују плановима и програмима рада и развоја ватрогасних јединица и друштава,
- пружа стручну помоћ у организовању ватрогасних јединица у ратним условима и у стручном оспособљавању и усавршавању ватрогасних кадрова и јединица за те потребе,
- предузима и друге мјере којима се доприноси обезбјеђењу услова за остваривање циљева и задатака заштите од пожара према потребама и материјалним могућностима у дјелатности појединих области у цјелини, у складу са законом и овим документом.

2.8. САДЕЈСТВО ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА СА ЈЕДИНИЦАМА ОС БИХ

У случају већих пожара, тј. пожара типа П4 и великих шумских пожара поред постојећих снага и учесника у акцији гашења, руководилац акције гашења односно командир ватрогасне јединице може затражити ангажовање противпожарних јединица војске БиХ.

3. УПОТРЕБА И САДЕЈСТВО ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА

3.1. УТВРЂИВАЊЕ ЗАДАТАКА ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА

Ватрогасне јединице на територији Општине основане су као:

- Ватрогасно друштво Шипово

Задатак ватрогасних јединица састоји се у томе да поред спровођења превентивних мјера заштите од пожара, одмах по сазнавању о настанку пожара учествују у гашењу пожара, спашавању људи и имовине из пожаром или другом елементарном непогодом угрожених објеката на цијелом подручју општине, а по потреби изван подручја Општине.

3.2. САГЛЕДАВАЊЕ УСПЈЕШНОСТИ И БРОЈА ИЗВРШЕНИХ АКЦИЈА

Комисија за праћење реализације Плана заштите од пожара статистички прати и ватрогасне јединице на територији Општине и о томе два пута годишње подноси извештај начелнику.

При том нарочито обрађује сљедеће:

- Број акција гашења пожара;
- Успјешност акције гашења пожара;
- Вријеме трајања акције гашења;
- Број ватрогасаца који је учествовао у акцији гашења пожара;
- Број ангажованих возила на акцији гашења пожара;
- Утрошак средстава за гашење пожара;
- Материјална штета;
- Вриједност спашене имовине;
- Број повријеђених ватрогасаца у пожару;
- Број повријеђених цивила у пожару;
- Број мртвих ватрогасаца у пожару;
- Број мртвих цивила у пожару и друго.

На основу ових показатеља сагледава се:

- Успјешност јединица;

- Покривеност територије;
- Вријеме слободног развоја пожара;
- Вријеме локализације пожара;
- Рејтинг ватрогасног друшва у Општини;
- Потребне за опремом за гашење пожара;
- Потреба за средствима за гашење пожара;
- Начин финансирања и редослијед финансирања према успјешности показаној на пожарима;
- Вријеме потребно да јединица стигне на пожар и друго.

3.3. ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА У СИСТЕМУ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Заштита и спашавање од пожара у систему Цивилне заштите дефинисана је члановима 72. и 73. Закона о цивилној заштити («Сл. гласник Републике Српске» бр. 26/02).

У случају пожара већих размјера или када пријети опасност од наглог ширења пожара или постоји опасност да пожар угрози животе људи или материјална добра у већем обиму Општински штаб цивилне заштите може наредити активирање Јединица цивилне заштите.

У мјесним заједницама формиране су Јединице цивилне заштите општине, али које нису оспособљене и опремљене материјално техничким средствима за учествовање у акцијама гашења пожара.

Општински штаб цивилне заштите врши опремање јединица у мјесним заједницама и опремање Општинских јединица цивилне заштите специјализоване намјене.

Планирање набавке опреме и средстава врши се за личну и колективну заштиту, а према приоритету и економским могућностима. Набавку опреме и средстава у предузећима и установама врше Јединице цивилне заштите према свом плану и програму, а сходно важећим прописима.

За руковођење акцијама цивилне заштите на подручју Општине оснивају се Штабови цивилне заштите, као оперативно стручни орган.

3.3.1. РЕПУБЛИЧКИ ШТАБ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Републички штаб цивилне заштите има сљедеће задатке:

- Одлучује о употреби снага и средстава цивилне заштите на заштити и спашавању угрожених на подручју Републике.

- Наређује употребу јединица цивилне заштите и руководи акцијама заштите и спашавања те одређује друге мјере заштите и спашавања на подручју Републике.
- Усмјерава, координира и руководи акцијама заштите и спашавања свих учесника ангажованих на заштити и спашавању на подручју Републике.
- Обавјештава становништво Републике преко средстава јавног информисања о насталим опасностима и о мјерама које се предузимају.
- Наређује подручним одјељењима цивилне заштите предузимање мјера и активности на заштити и спасавању.
- Наређује ангажовање снага и средстава цивилне заштите с неугроженог подручја градова - општина на угрожено подручје градова - општина.
- По захтјеву надлежних органа Републике ангажује снаге и средства цивилне заштите за пружање помоћи Федерацији БиХ, сусједним земљама и другим државама на санирању посљедица природних и других несрећа.

3.3.2. ШТАБ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ

- Одлучује о употреби снага и средстава цивилне заштите на заштити и спашавању угрожених на подручју Општине.
- Наређује употребу Јединица цивилне заштите и руководи акцијама заштите и спашавања те одређује друге мјере заштите и спашавања на подручју Општине.
- Усмјерава, координира и руководи акцијама заштите и спашавања свих учесника ангажованих на заштити и спашавању на подручју Општине.
- Обавјештава становништво општине преко средстава за јавно узбуњивање и преко средстава јавног информисања о насталим опасностима и о мјерама које се предузимају.

3.4. ПОСТУПЦИ И НАЧИН УПОТРЕБЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА

3.4.1. ВАТРОГАСНА ЈЕДИНИЦА

У случају избијања пожара на подручју Општине Ватрогасна јединица је дужна што прије приступити гашењу пожара и спашавању лица и имовине угрожених пожаром.

Дојава пожара овој јединици се врши телефоном на број 123. Позиви за интервенцију се прикупљају код дежурног ватрогасца, који по пријему позива лице које тражи интервенцију и узима сљедеће податке:

1. тачну адресу, односно мјесто пожара или неке друге интервенције, а евентуално и податке о најкраћим путевима, којима се може доћи до тог мјеста,
2. шта гори и има ли људских живота у опасности?
3. ко јавља о насталом пожару и с којег броја телефона?

Неке податке дежурни неће моћи добити, али због отклањања злонамјере или лажне дојаве пожара, провјером треба утврдити тачност примљене дојаве. Након примљене дојаве пожара, дежурни према утврђеној процедури, даје аларм ватрогасној јединици и обавјештава је о потреби интервенције.

Према утврђеном плану и дневној заповјести на интервенцију гашења пожара се излази са навалним возилом, а према потреби и са пратећим возилом. Након алармирања јединице, дежурни даје командиру смјене (руководиоцу акције гашења пожара) посебан формулар са тачном адресом објекта који је захваћен пожаром.

Руководилац акције гашења даје сигнал за полазак првом возилу, у којем се он по правилу налази. Сва возила која иду на интервенцију, по правилу иду истим путем као јединствена колона, која у току вожње задржава свој поредак. Брзина кретања возила мора осигурати јединици брз и сигуран пут до мјеста интервенције, али уз пуну сигурност вожње у јавном саобраћају. Заустављање возила и њихов повратак у току вожње може наредити само старјешина ватрогасне јединице.

Задатак руководиоца акције гашења пожара је веома сложен и одговоран посао који захтјева стручно и способно лице. Да би се интервенција обавила успјешно, руководиоц акције гашења пожара мора испоштовати слиједећа начела и смјернице:

1. да би се упознао са ситуациом на мјесту пожара и добио општи преглед, прво мора извршити извиђање;
2. на основу извиђања мора извршити процјену ситуације;
3. на основу процјене мора донијети свој план гашења пожара и донијети одлуку,
4. на основу одлуке мора издати одговарајуће команде за рад.

Извиђањем руководилац акције гашења пожара мора установити:

- да ли су људи угрожени?
- да ли су угрожени нарочито вриједни предмети?
- да ли се животиње налазе у опасности?
- гдје гори?

- шта гори?
- како гори?
- да ли постоји опасност од ширења пожара?
- да ли постоји посебна опасност?
- потребно је оцијенити какви су путеви за навалу и путеви за евакуацију?

Процјеном ситуације треба добити одговор на ова питања:

- шта треба учинити да се уочене опасности отклоне и којим редом?
- шта се може учинити с обзиром на властите снаге и средства?

На основу процјене руководилац акције гашења пожара доноси одлуку, а која се састоји у сљедећем:

- да ли извршити напад или одбрану?
- одредити начин ангажовања властитих снага?
- начин снабдијевања средствима за гашење?
- која ће се опрема и средства користити за навалу?
- који ће бити путеви навале на пожар?
- какав је облик и наступ јединице?

Према ситуацији на мјесту пожара разликујемо:

- нормалне одлуке које се доносе након извиђања и процјене ситуације и
- ванредне одлуке које се доносе без извиђања и процјене ситуације (када су угрожени људи, опасност од експлозије, опасност од наглог проширења), односно када се не смије никако оклијевати.

Команда за акцију гашења је провођење одлуке о гашењу пожара. Наредба мора бити гласна, разумљива, одлучна, категорична, потпуна и остварљива. Команда мора садржавати одређене елементе:

- Ко треба извршити постављене задатке?
- Шта треба извршити?
- Гдје треба то извршити?
- Како треба бити извршено и с којим средствима?

Након пажљивог прегледа згаришта и обиласка објеката, установивши да нема никаквих опасности од поновног разбуктавања ватре, руководилац акције гашења пожара може наредити припрему за повратак. При томе је потребно установити да ли је сво људство на мјесту. Руководилац је дужан прикупити потребне податке за састављање извјештаја о интервенцији. Рад по повратку са пожара дијели се у двије групе:

- рад са опремом и
- састављање извјештаја.

Рад са опремом састоји се од прегледа, чишћења, отклањања кварова, попуну утрошеног средства за гашење, односно довођење опреме у стање какво је било прије интервенције, како би иста била спремна за нову интервенцију. Састављање извештаја о интервенцији врши се кроз анализу гашења, при чему се даје оцјена рада одјељења, ватрогасаца и командира. Анализа гашења треба да сагледа успјех у раду и недостатке које у будућем раду треба отклонити.

За сваки пожар, који је гасила ватрогасна јединица мора се саставити извештај о пожару по прописаном обрасцу. Уз извештај о пожару мора се нацртати графички прилогскица простора који је био пожаром захваћен. На скици се мора видјети: положај објекта захваћеног пожаром, смјер вјетра, размештај ватрогасне јединце (или више јединица), сусједне објекте који су били штићени, пожарне путеве, изворе снабдијевања водом итд.

На основу извјештаја попуњава се статистички лист о пожару и исти доставља Центру јавне безбједности - Инспекцији заштите од пожара.

3.4.2. ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ ВАТРОГАСНИХ ДРУШТАВА

Дојава пожара овој јединици врши се путем телефона руководиоцу ватрогасне јединице.

Након примљене дојаве, према утврђеној процедури руководилац ватрогасне јединице даје аларм ватрогасној јединици и обавјештава је о потреби интервенције.

Како ватрогасци ових јединица обављају редовне активности, по пријему дојаве за интервенцију руководилац акције гашења и ватрогасци се окупљају код сједишта јединице, а затим са возилом и дијелом ватрогасаца одлази на мјесто пожара.

Дежурно лице, које остаје у сједишту, ће наставити вршити активирање ватрогасаца и упућивати их на мјесто интервенције.

Поступак руководиоца акције гашења пожара је исти као у територијалној јединици, како је описано у претходним поглављима.

Специфичност у добровољној ватрогасној јединици је што има на располагању мањи број ватрогасаца и мање ватрогасних справа и опреме.

Након окончања акције гашења пожара, ватрогасна јединица наступа како је то описано у претходном поглављу за територијалне ватрогасне јединице.

3.4.3. ВАТРОГАСНА ЈЕДИНИЦА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Начин организовања и активирања јединица цивилне заштите у случају пожара је специфичан у односу на територијалне и предузетне ватрогасне јединице, које имају стално дежурство и које се активирају по позиву грађана или радника предузећа у којем постоји ватрогасна јединица.

Јединица цивилне заштите активира се по наредби општинског одјељења цивилне заштите, у случајевима пожара већих размјера или када пријети опасност од наглог ширења пожара или постоји опасност да пожар угрози животе људи или материјална добра у већем обиму.

3.4.4. УПОТРЕБА НА ПОДРУЧЈУ ДРУГЕ ОПШТИНЕ

У случају пожара типа П3 и П4 на подручју других општина, а по одобрењу Начелника, ватрогасна јединица са подручја Општине Шипово пружиће помоћ у акцијама гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром на подручјима тих општина.

Процјену о броју људства и опреме која се може ангажовати на подручју друге општине врши старјешина ватрогасне јединице, с тим што у том случају ватрогасну јединицу може напустити највише 1/3 људства и опреме.

3.4.5. САДЕЈСТВО ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА

Начин употребе ватрогасних јединица на подручју општине зависи од:

- мјеста на којем се појавио пожар и могућности његовог ширења (у којој оперативној зони дјеловања);
- типа пожара (величине пожара: П1, П2, П3, П4);
- врсте материје која је захваћена пожаром;
- опремљености ватрогасне јединице на локацији (оперативној зони) гдје је настао пожар.

С обзиром на поменуто стање могући типови пожара су:

- Пожар типа П1: сматра се малим пожаром када је ватром захваћена мала количина горивог материјала (појединачни предмети, мале површине и мала количина горива, гашење пожара вршити приручним средствима).

- Пожар типа П2: сматра се средњим пожаром када је ватром захваћен један или више пожарних сектора са већим пожарним оптерећењем. За гашење пожара ангажовати ватрогасну јединицу (од 3-6 млазева воде, два ватрогасна одјељења, ватрогасни вод).
- Пожар типа П3: сматра се великим пожаром када је ватром захваћен читав спрат, кров зграде или читав објекат. На отвореном простору то су пожари који захватају веће површине разливеног течног горива, шумски пожари, пољски пожари и сл. За гашење великих пожара неопходно је ангажовати добро опремљене ватрогасне јединице у формацији вода или чете, а потребно је примјењивати од 6-24 млазева воде,
- Пожар типа П4: сматра се пожар који захтјева читаве блокове зграда, дјелове насеља или велике комплексе отворених складишта. За гашење ових пожара неопходно је ангажовати више ватрогасних јединица.

3.4.6. САДЕЈСТВО СА ПРЕДУЗЕЋИМА

На позив Начелника или Начелника општинског штаба цивилне заштите ватрогасне једнице учествоваће на отклањању посљедица од елементарних непогода према плану одбране од елементарних непогода. Општински штаб цивилне заштите у случају пожара типа П4 укључује јединице цивилне заштите, а како је одређено овим планом.

Овлаштени радници Полицијске управе по сазнању да је избио било који тип пожара на било ком објекту или простору на подручју Општине, дужни су одмах изаћи на мјесто пожара, извршити обезбјеђење објекта или простора угрожених пожаром и сарађивати са руководиоцем акције гашења пожара.

У случају пожара типа П3 и П4 на позив руководиоца акције гашења ангажују се и обављају слиједеће радње:

- Рејонска амбуланта упутиће стручну екипу за случај потребе пружања прве медицинске помоћи на мјесто акције гашења пожара. Предузећа која имају организовану медицинску службу на општинском подручју својим самоуправним општим актом утврдиће начин пружања прве помоћи.
- Предузеће за газдовање водом дужно је у случају пожара типа П3 и П4 упутити екипу која затварањем вентила на хидрантској мрежи усмјерава воду за гашење према мјесту пожара као и сва расположива возила (цистерне са водом и сл.).
- Надлежно електродистрибутивно предузеће на позив руководиоца акције гашења пожара типа П3 и П4 (позив може упутити и друго овлаштено лице или штаб цивилне заштите) шаље свог дежурног диспечера-дежурног електричара који:

1. Искључује са напајања угрожени објект или комплекс објеката и то преко диспечерског центра или директно у одговарајућој станици.
2. Уколико је пожар на шумском подручју или велики блоковски пожар, гдје треба извршити искључења, обављају се у диспечерском центру уз сагласност главног диспечера, а с обзиром на стање у електроенергетском систему.
3. Искључење електричне енергије за пожаре типа П1 и П2 врши се у самом објекту преко командних тастера или склопки на разводном ормару, а то ради дежурни електричар у предузећу те друга особа која је упозната са поступком.

3.5. ПОСТУПЦИ И НАЧИН УПОТРЕБЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

У случају пожара типа П4 Начелник проглашава ванредно стање и у том случају Општински штаб цивилне заштите ангажује Јединице цивилне заштите (поред ватрогасних јединица) за гашење и пружање прве помоћи, а у складу са одредбама плана заштите од елементарних непогода.

Општински штаб цивилне заштите у случају пожара типа П4 формира Оперативни штаб акције гашења пожара. Општински штаб цивилне заштите организује обезбјеђивање: допунских снага за пружање прве помоћи, превоз повређених лица у здравствена предузећа, потребне количине алата, одређен број и врсту возила и људства који ће тим возилима руковати.

Сваки грађанин који примјети пожар дужан је да га угаси ако то може учинити без опасности за себе или другог, а ако није у могућности пожар угасити дужан је да о пожару обавјести најближу ватрогасну јединицу или најближу станицу полиције или Центар за осматрање и обавјештавање.

У случају избијања пожара већих размјера или када пријети опасност од наглог ширења пожара или постоји опасност да пожар угрози животе људи и материјална добра у већем обиму, а расположиве ватрогасне јединице не могу сузбити пожар, начелник општине, односно лице које он овласти може наредити свим способним лицима старијим од 18 година да учествују у гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара угрожених пожаром.

Осим обавеза из предходног става грађани су дужни:

- омогућити кориштење својих средстава везе и превозних средстава у циљу дојаве пожара,
- ставити на располагање алат, превозна и друга средства и омогућити кориштење воде из својих изворишта,
- на позив руководиоца акције гашења пружити помоћ у акцији гашења и спашавања уколико станују у непосредној близини или се затекну на мјесту

гдје је пожар избио, односно уклонити се са мјеста пожара и омогућити несметан рад ватрогасним јединицама,

- одазвати се на позив опште мобилизације и
- омогућити кориштење воде из својих изворишта.

3.5.1. УПОТРЕБА ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА ПРИ ГАШЕЊУ ВЕЛИКИХ ПОЖАРА

За све очекиване велике пожаре ватрогасна јединица мора да сачини:

- План гашења пожара;
- План употребе снага и средстава за гашење пожара са подручја Општине и шире из кога ће се сагледати: начин активирања снага, начин рада на пожару, начин комуницирања, начин координирања рада и др;
- Једном годишње мора да организује јавну вјежбу гашења пожара са свим потребним снагама и у присуству Начелника Општине;
- Приједлог набавке опреме за гашење пожара која је неопходна на основу Плана гашења пожара;
- Приједлог кадровских рјешења;
- Анализу јавне ватрогасне вјежбе коју подносе Начелнику Општине.

За потребе квалитетнијег рада, могу се, за сценарио јавне ватрогасне вјежбе ангажовати и стручне институције из Републике Српске као и шире.

3.6. УКЉУЧИВАЊЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА У АКЦИЈУ ГАШЕЊА ПОЖАРА

ВД Шипово се укључује у акцију гашења пожара по дојави дежурне особе у ВД-у, а редослед укључивања снага у акцију гашења пожара одвијао би се према следећој динамици зависно од степена угрозености (локације, величине пожара).

Табела 3. Редослијед укључивања ватрогасних јединица у акцију гашења пожара (динамика)

Активности	Начин дојаве	Јединица/техника	Број људи	Напомена
Дојава пожара	Телефон Моб. тел	ВД-Шипово -Дежурни-	1	Дежурство се одвија 24-сатно у ВД-у Шипово
Узбуњивање командира ВД-а	Телефон Моб. тел	Командир ВД-а Шипово	1	Ако је командир недоступан, дежурни узбуњује замјеника командира
Узбуњивање добровољних	Телефон Моб. тел	Командир, Опрема и возило	8	Командир са 3-5 ватрогасаца креће на

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

јединица ВД-а и покрет		по врсти пожара		интервенцију не чекајући остале (остали морају пристићи за њима)
Активирање ватрогасне службе	Телефон Моб. Тел Сирена	Остала одјељења и расположива средства за гашење пожара	5	Код убрзаног ширења пожара, а по процјени командира ВД-а
Узбуњивање снага са ширег подручја	РУ Телефон Моб. тел	Средства и снаге ВД-а и професионалне ВЈ-е зависно од врсте пожара		При врло великим пожарима, командир интервенције извјештава центар за узбуњивање и обавјештавањен о потреби за додатним снагама на гашењу пожара

3.6.1. СИСТЕМ СУБОРДИНАЦИЈЕ И КОМАНДОВАЊА

Интервенцијом командује командир ВД-а која је прва започела са интервенцијом. Командир ВЈ-е командује интервенцијом до евентуалног доласка професионалне ВЈ-е, када командовање преузима командир професионалне ВЈ-е.

Одлуку о динамици, ангажовању и укључивања већег броја јединица у акцији гашења пожара доноси Начелник општине или лице које он овласти, а на приједлог командира акције гашења пожара.

Ако командир Ватрогасне јединице приликом интервенције процјени да са расположивим средствима и снагама није у могућности успјешно обавити интервенцију, одмах обавјештава Начелника општине који предузима даље мјере на интервенцији гашења пожара.

Табела 4. Начелник општине

	Начелник општине/лице овлаштено од стране начелника	Телефон
1	Милан Ковач	050/360-020
2		

3.6.2. ЗАМЈЕНА ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА НОВИМ

Замјена се врши довожењем свјежих снага из сједишта ВД-а или локације која има за циљ окупљања људсва и МТС за гашење пожара (одређивање локације за окупљање одређује старјешина ВЈ-е на бази процјене) а снаге које су на акцији гашења повлаче се на краћи одмор а све на бази процјене и одлуке командира акције за гашење пожара.

3.6.3. УКЉУЧИВАЊЕ ШГ-А У АКЦИЈУ ГАШЕЊА ПОЖАРА

Код шумских пожара и пожара отворених простора у акцију гашења пожара укључују **Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, Шумско газдинство "Горица" Шипово.**

Шумско газдинство "Горица" Шипово има у свом саставу седам привредних јединица и то: " Лисина", "Овчара", "Виторога", "Доњи Јањ", "Горњи Јањ" "Шединац" и "Купрес", на површини од 36.800 ха државне шуме и 4.000 ха приватне шуме за које газдинство даје стручне услуге.

Сједиште: Шипово, I шиповачке бригаде број 1.

Пошта: 78 270 Шипово

Број телефона: 050/371-420; 050/371-197

Табела 5. Шумска газдинства

	ОДГОВОРНА ОСОБА	ТЕЛЕФОН
Шумско газдинство "ГОРИЦА"	1. Квргић Душан	065-785-614
Шумско газдинство "ЛИСИНА"	1. Недељко Антић	
ИНТЕРВЕНТНА ГРУПА	ВОЂА ГАШЕЊА ПОЖАРА	
	1. Кобања Давор	065-957-907

3.6.4. УКЉУЧИВАЊЕ ШТАБА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Укључивање цивилне заштите у акцији гашења пожара вршит ће се у складу са Планом и по процјени Начелника Општине.

Табела 6. Штаб Цивилне Заштите

Комадант Штаба ЦЗ-е	Одговорна особа	Телефон
		Ковач Милан
Замјеник ком. Штаба ЦЗ-е		
Начелник Штаба		

3.6.5. ОПРЕМА И ВОЗИЛА ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ

Зависно од саме локације пожара, врсте и степена угрожености на истој обезбједити опрему и возила специјалне намјене (маказе, разупирачи, спуснице, носила), а ангажовање хеликоптера врши се по захтјеву Начелника општине – Комаданта цивилне заштите или особе коју он овласти, а према степену опасности од пожара. Систем позивања и употребе поменутих средстава урађен је планом МУП-а Републике Српске.

3.6.6. СРЕДСТВА ВЕЗЕ

Комуникација између старјешина који руководе акцијом гашења у току саме акције гашења пожара одвијат ће се путем мобилне телефоније и радио везом.

Табела 7. Учешће везе у командовању јединицама

Учешће везе у командовању јединицама
1. Мобилна телефонија
2. Радио веза

3.6.7. СИСТЕМ ОСМАТРАЊА, ОБАВЈЕШТЕЊА И УЗБУЊИВАЊА

Дојава се врши телефоном, по личној пријави или радио везом, а узбуњивање добровољне ватрогасне јединице се врши сиреном.

Табела 8. СИСТЕМ ОСМАТРАЊА

СИСТЕМ ОСМАТРАЊА	ТЕЛЕФОН
По процјени службе ВД-а у вријеме повећаних температуре ангажовати осматрачке патролне службе	Центар за обавјештавање 121
Евентуално по настанку пожара, а зависно од локације пожара, локацију и вријеме за осматрање те број осматрача одређује Командир који руководи акцијом за гашење пожара	
ОСМАТРАЧИ	
1.	
2.	
3.	

Табела 9. СИСТЕМ ДОЈАВЕ

СИСТЕМ ДОЈАВЕ	ТЕЛЕФОН
Центар за обавјештавање РУЦЗ-е	121
Шумско газдинство “Горица”	050-371-448
Полицијска станица	050-371-112
Шумско газдинство “Лисина”	050-371-170
Путем трећих лица	

3.6.8. УКЉУЧИВАЊЕ ПРЕДУЗЕЋА И СЛУЖБИ У АКЦИЈУ ГАШЕЊА ПОЖАРА

3.6.8.1. ДИСТРИБУТЕРИ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Командир ватрогасне јединице – акције за гашење пожара по потреби искључења електричног напајања објекта или локације, позива диспечера “Електродистрибуције”, Пословна јединица Шипово.

Табела 10. ДИСТРИБУТЕРИ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

“Електродистрибуција” М. Град	Телефон
Подручна јединица- Шипово (0-24х) Представник предузећа	

3.6.9. УКЉУЧИВАЊЕ ПРЕДУЗЕЋА КОЈЕ УПРАВЉА ВОДОВОДОМ –

Снабдијевање питком водом на подручју општине Шипово врши се путем градског и локалних водовода при чему се 95% домаћинстава на подручју општине Шипово снабдијева путем водовода, 4% домаћинстава користи бунар, а 0,7% домаћинстава бунар са хидрофором.

Градски водовод у Шипову је изграђен 1985. године. Дужина главног довода је 13.000 метара, а дужина разводне мреже 56.000 метара. Водни објекти (каптажа, хлорна станица, резервоари, пумпне станице) су ограђени, али нису физички обезбијеђени. Капацитет водовода је максимално 112 литара у секунди, а тренутна потрошња воде је 55 литара у секунди.

Табела 11. КП “ЛИСИНА” ШИПОВО

КП “ЛИСИНА” ШИПОВО	Телефон
	050-370-170

3.6.10. ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ХРАНОМ И ВОДОМ

Код пожара већих размјера те при интервенцијама дужим од 8,00 сати, врши се осигурање и допремање хране ив оде за учеснике у акцији гашења пожара. Преузимање и допремање хране врше ватрогасне јединице властитим снагама и средствима.

Табела 12. ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ХРАНОМ И ВОДОМ

Субјекат за обезбјеђење хране и воде	Телефон
	050-360-010

3.6.11. СЛУЖБА ПРВЕ ПОМОЋИ

Код пожара већих размјера догађају се повреде и несреће, укључујући екипу за прву медицинску помоћ (доктор, медицински техничар, возач и санитарско возило).

Табела 13. СЛУЖБА ПРВЕ ПОМОЋИ

Субјекат за пружање прве медицинске помоћи	Телефон
Дом здравља Шипово	050-360-401

3.6.12. ОБАВЈЕШТАВАЊЕ ОПШТИНСКИХ СТАРЈЕШИНА

Када пожар поприми веће размјере, командир ватрогасне јединице – лице које руководи акцијом за гашење пожара обавјештава и упознава општинске старјешине са ситуацијом на терену.

Табела 14. Општинске старјешине

Општинске старјешине	Адреса	Телефон
Начелник, Милан Ковач	Шипово	050-360-020 065-017-101
Замјеник начелника Марко Савичић	Шипово	050-360-020
Начелник штаба цивилне заштите		

4. СИСТЕМ ОБАВЈЕШТАВАЊА И ПОСТУПЦИ

4.1. НЕДОСТАЦИ У СИСТЕМУ ОБАВЈЕШТАВАЊА О НАСТАНКУ ПОЖАРА

Основни недостаци у систему обавјештавања су:

- Неповезаност ватрогасног друштва радио везом са ватрогасним јединицама сусједних општина.
- Неповезаност предузећа и установа од интереса за ефикасно гашење и спасавање људи и материјалних добара заједничким каналом радио везе са службом хитне помоћи, електро дистрибутивним предузећем, полицијском управом.

4.2. АУТОМАТСКА СИГНАЛИЗАЦИЈА САОБРАЋАЈА

На подручју општине не постоји никаква аутоматска сигнализација саобраћаја у функцији интервенције по насталом пожару, а што не утиче значајно на повећања времена доласка ватроганих јединица на мјесто пожара, обзиром на број семафора.

4.3. ЦЕНТАР ЗА ОБАВЈЕШТАВАЊЕ

Осматрање, обавјештавање и узбуњивање представља скуп организованих активности на прикупљању, обради и преношењу података о појавама у природи и догађаја у окружењу који могу испољити штетно и опасно дјеловање на људе и материјална добра, обавјештавању и анимирању надлежних органа, институција и грађана ради предузимања превентивних и оперативних мјера заштите и спасавања, те по потреби, њиховом узбуњивању.

Задатак подручног оперативног центра састоји се у слиједећем:

- прима информацију на телефон 121 од радних људи и грађана и просљеђује ватрогасној јединици;
- прима информације од ватрогасне јединице;
- обезбјеђује све потребне везе (радио, телефонске) између штаба и осталих субјеката и преноси наређење за мобилизацију и подузимање потребних мјера у насталој ситуацији;
- обавјештава радне људе и грађане о насталој елементарној непогоди и о начину њиховог понашања;
- обавјештавање становништва врши се путем употребе јавног система узбуњивања (сирене), укључивањем у радио програм радио станица са подручја општине, а на сеоском подручју и путем црквених звона;

- центар за обавјештавање се повезује директном везом са републичким центром за обавјештавање и са центрима за обавјештавање сусједних општина као регионални центар.

4.4. ПОСТУПЦИ ПО ПРИМЉЕНОЈ ОБАВЈЕСТИ О ПОЖАРУ

4.4.1. ПОСТУПАК ГАШЕЊА ПОЖАРА

Поступак у гашењу пожара обухвата цјелокупну дјелатност предузећа и других правних лица, државних органа, подузетника и појединаца од времена сазнања о појави пожара, изласка на мјесто гашења пожара, као и тока гашења пожара и спашавања лица и материјалних добара угрожених пожаром.

Гашење пожара и спашавање лица и материјалних добара угрожених пожаром првенствено ће се извршити организованом акцијом ватрогасних јединица. Начин спровођења акције гашења пожара ватрогасна јединица утврђује својим актом (упутство или поступак), а нарочито:

- поступак по пријему обавјештења о настанку пожара (поступак радника дежурне службе, односно службе обавјештавања),
- обавеза и одговорност овлаштених лица за предузимање одређених мјера у акцији гашења пожара,
- поступак руководиоца акције гашења пожара до доласка на мјесто пожара (уознавање са објектима и просторима захваћеним пожаром), снагама и техником с којом располажу јединице, метеоролошким условима, мјестом гдје је дошло до пожара),
- поступак на мјесту гашења пожара (утврђивању величине пожара и његовог правца ширења, опасност од експлозије и других опасних материја, изворишта воде, хидрантске мреже и водова, потребних снага и средстава као и тражење помоћи од других ватрогасних јединица),
- методе и техничка средства при гашењу пожара на објектима (отвореном простору, затвореном простору, трафостаницама, стамбеним зградама, објектима са РАГ-ом и сл.),
- остале мјере од значаја за успјешну акцију гашења пожара и евакуацију и спасавање лица и имовине угрожених пожаром.

Акцијом гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром по правилу руководи:

- старјешина или други руководилац ватрогасне јединице која је прва почела гасити пожар или руководилац територијалне ватрогасне јединице који има положен испит за руководиоца акције гашења и спасавања,

- у предузећима у којима је основана ватрогасна јединица, акцијом гашења пожара руководи радник који врши послове и задатке руководиоца те јединице који има испит за руководиоца акције гашења и спасавања,
- у циљу што успјешније акције гашења пожара, осим лица одређених у претходном ставу акцијом гашења пожара може руководити и други старјешина односно други руководилац ватрогасне јединице која учествује у гашењу пожара ако у гашењу пожара учествује више ватрогасних јединица и ако су се руководиоци тих јединица споразумјели који ће од њих руководити акцијом гашења пожара.

Руководилац акције гашења пожара самосталан је у одлучивању у тој акцији, нико не може ометати га у доношењу одлуке нити мијењати његова наређења. Ако руководилац гашења пожара не руководи стручно акцијом, исти се смјењује на предлог инспектора заштите од пожара. Поред утврђивања поступака у гашењу пожара ватрогасне јединице су обавезне да сачине тактичко - оперативне планове гашења пожара и спашавања људи и материјалних добара за објекте који према угрожености од пожара спадају у К1 и К2 категорију технолошког процеса као и објеката у којима борави или се окупља већи број људи. Одговорна лица из ових категорија и објеката морају доставити тактичко-оперативне планове гашења пожара ватрогасној јединици.

Ватрогасна јединица врши периодично увјежбавање и провјеру ефикасности предвиђених тактичко - оперативних планова за предузеће, подузетнике и установе чији објекти према угрожености од пожара спадају у К1 и К2 категорију технолошког процеса, као и објекти у којима борави или се окупља већи број лица.

4.5.2. ЕВАКУАЦИЈА ЛИЦА ИЗ ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЈЕНЕ

Ради постизања потребне брзине и сигурног начина евакуације лица у случају пожара из стамбених и других објеката, дома здравља, школа и сл. потребно је да ове установе својим Плановима гашења пожара и спашавања људи и материјалних добара разраде елементе као што су:

- руковођење евакуацијом и спашавањем,
- задатке чланова цивилне заштите, дома здравља, итд. у поступку евакуације,
- састав групе задужених за помоћ старијим и немоћним особама и мајкама с малом дјецом,
- састав групе за спашавање озлијеђених и унесређених у пожару односно у другим елементарним непогодама,
- одређивање појединаца задужених за обавјештавање других служби које треба да судјелују у спашавању и гашењу пожара (ватрогасне јединице, хитне помоћи, комуналног предузећа, електро - дистрибутивног центра и сл.),

- опремљеност групе за евакуацију спашавања и гашења пожара (батеријске лампе, прибор прве помоћи, маске, апарати за гашење пожара, цијеви и кофе за воду, ручни алат за спашавање, мјесто за држање опреме и сл.),
- задужење појединаца одговорних за формирање група те начин и поступак алармирања станара, гостију и других лица угрожених пожаром,
- начин периодичне контроле и провјеравања мјера којима се осигурава успјешна евакуација и спашавање,
- начин динамике увјежбавања станара и група за евакуацију, спашавање и гашење пожара,
- мјере заштите у току гашења пожара.

4.4.3. ГАШЕЊЕ ПОЖАРА НА ЕЛ.ЕНЕРГЕТСКИМ ОБЈЕКТИМА

У случају већих пожара на електричним уређајима или у близини таквих уређаја, потребна је сарадња стручњака односно особља електроенергетских постројења и ватрогасних јединица.

Корисници електроенергетских постројења дужни су у том циљу ватрогасној јединици саопштити имена лица са којима треба да успоставе везу у оваквим случајевима.

Одређена стручна лица са електроенергетских постројења морају бити присутна на мјесту гашења пожара.

Дирање електричних уређаја од стране непозваних и нестручних лица мора се безусловно спријечити. Потребне радове на тим уређајима у случају појаве пожара смије једино вршити овлашћено погонско особље, а само у случају нужде за то обучени припадници ватрогасне јединице.

Дирати, укључивати и искључивати уређаје високог напона смију једино за то одређена погонска стручна лица односног електроенергетског постројења.

О свим интервенцијама ватрогасне организације на електроенергетским постројењима мора се одмах, још у току интервенције обавјестити корисник електроенергетских постројења.

У постројењима за производњу и расподјелу електричне енергије у случају појаве пожара искључују се, по правилу, само они дијелови који су ватром захваћени или непосредно угрожени.

Искључење треба по могућности што више ограничити.

Код потрошача електричне енергије треба, по правилу, искључити све пожаром захваћене или угрожене уређаје за потрошњу електричне енергије.

Приликом искључења треба водити рачуна о томе да се не омета нормалан рад стабилних уређаја за гашење, ватрогасних пумпи на електрични погон и сл.

Исто тако, треба према потреби и могућностима оставити у погону и свјетлосне уређаје да би се олакшао рад при гашењу.

Искључење се мора, по могућности, извршити на нормалан начин. Без нарочите потребе не смију се сјећи водови.

Спајање водова под напоном са земљом или њихово кратко спајање мора се сматрати крајњом мјером, тј. таквом мјером која се с обзиром на опасност за онога који је спроводи, смије примјењивати само кад су непосредно угрожени људски животи и то уз највеће опрезности и од стране веома искусних лица.

Кратко спајање водова високог напона или њихово спајање са земљом ватрогасцима је забрањено.

Пожарно оштећене или разорене дијелове електричних уређаја треба што прије искључити.

По завршеном гашењу пожара може се приступ згаришту дозволити нестручним лицима тек када се утврди да су сви пожаром оштећени или разорени електрични уређаји потпуно искључени.

Пожаром оштећени електрични уређаји смију се поново ставити у редован погон тек пошто су доведени у стање које одговара техничким прописима за извођење одговарајућих постројења.

Ручно гашење електричних уређаја под напоном, на било који начин и било којим средствима, треба избјегавати. Прије гашења пожара треба пожаром захваћене електричне уређаје високог напона претходно искључити.

Приликом гашења пожара на дрвеним стубовима надземних водова високог напона, потребна је нарочита опрезност да не би млазом били захваћени водови под напоном. Стога прије почетка гашења пожара треба водове искључити.

При гашењу пожара у близини електричних уређаја средствима која су електрично проводна, потребна је највећа пажња да лица која гасе не би непосредно или путем млаза дошла у додир са предметима под напоном.

Уколико постоји опасност од напона, уређај се мора искључити. Стога у оваквим случајевима треба избјегавати гашење пуним млазом, а ако се ради о уређајима високог напона треба при томе одржавати растојање од најмање 15 метара између млазнице и најближе тачке под високим напоном.

Исти случај приликом гашења запаљеног уља разливеног у близини уљних трансформатора или прекидача.

Приликом руковања ватрогасним љествама и рада са њима, треба пазити да се не успостави додир са надземним електроенергетским водовима односно да се они не прекину.

4.4.3.1. ГАШЕЊЕ ПОЖАРА НА УЉНИМ ТРАНСФОРМ. И УЉНИМ ПРЕКИДАЧИМА

За успјешно гашење пожара, а нарочито за успјешно гашење пожара уља, потребно је првенствено што брже приступити гашењу. С тога је, нарочито у првим тренуцима пожара, потребна одлучност и способност лица чији је задатак да интервенише.

Најједноставнији начин угушивања пожара на мањим уљним трансформаторима, уљним прекидачима у малим затвореним просторијама састоји се у спријечавању приступа ваздуха у такве просторије уколико се оне могу херметички затворити.

Брже и успјешније угушивање пожара, нарочито ако су односне просторије веће или ако се не могу потпуно херметички затворити, може се постићи увођењем гасовитих средстава за гашење, првенствено угљен-диоксида.

То ће бити знатно упрошћено и олакшано, ако су у зидовима просторије раније начињени одговарајући отвори.

У случају пожара на уљним трансформаторима или уљним прекидачима треба поступити на слиједећи начин:

А) На отвореном простору

Ватром захваћене или непосредно угрожене дијелове постројења под напоном треба одмах искључити. Ако напон није искључен дозвољена је употреба:

- праха до 1000 V,
- CO₂ до 1000 V,
- халона до 100 000 V и
- импулсни млазеви воде до 120 000 V.

Запорне направе за испуштање уља из запаљене трафоа/прекидача треба по могућности, отворити да би се уље уклонило са мјеста захваћеног пожаром.

Сусједна постројења треба, по потреби, заштитити од зрачења топлоте млазовима распршене воде, али не бацати воду на постројење под напоном.

Треба спријечити ширење разливеног уља, а по потреби начинити пешчане насипе.

Само гашење спроводити према постојећој ситуацији, односно према Плану за одбрану од пожара.

Мање пожаре, треба гасити ручним или превозним ватрогасним апаратима.

Веће пожаре, треба гасити млазевима распршене воде односно пјеном (запаљено разливано уље). При томе је потребна највећа опрезност, ако није сигурно да су пожаром захваћени дијелови постројења искључени.

У случају пожара уља гашење треба вршити, по правилу одоздо навише, пошто је претходно угашена ватра на тлу.

Б) У просторијама

У случају опасности од избијања пожара, треба према постојећим могућностима, односну просторију испунити угљендиоксидом за напоне до 1 000 V или сувим прахом за гашење пожара за напоне до 1 000 V или халоном за напоне до 100 000 V. При том треба претходно затворити све отворе на ватром захваћеној просторији.

Ватром захваћене или непосредно угрожене дијелове постројења треба одмах искључити. Запорне направе за испуштање уља треба отворити.

При појави пожара, који се још није разбуктао (пожар у зачетку), треба пожар гасити ручним или превозним ватрогасним апаратима који су пуњени електрично непроводним средствима.

У малим и слабо провјетреним просторијама треба, при томе, употребити маске или слична заштитна средства.

Ако је пожар добио веће размјере, а за његово савладавање не постоје на располагању одговарајућа средства, треба гашење ватре покушати спријечавањем приступа ваздуха у просторији (затварањем отвора).

Поред мјере наведене у претходној тачки, потребно је по могућности убацивати у просторију угљен-диоксид.

Послије мјера спроведених према одредбама, просторија се може отворити тек када се њена унутрашњост довољно охлади. Кад је постројење потпуно искључено, може се гасити пјеном или млазом распршене воде.

За свако постројење мора постојати план заштите од пожара. Погонско особље мора бити упознато са тим планом и упућено како да поступа у случају избијања пожара, а посебно у погледу своје личне заштите.

На појединим радним мјестима морају бити истакнута упуства којима су одређени потребни поступци у погону на пожаром угроженим постројењима, начин обављања узбуне и поступак при гашењу.

Важно је напоменути да трафо-уље садржи као адитиве полихлороване дифениле који су изузетно канцерогени. Из тог разлога не смије се удисати дим при сагорјевању

трафо-уља нити исто смије да исцури и продре у воду или земљу због јаког загађења животне средине.

4.4.3.2. ГАШЕЊЕ ПОЖАРА НА ШУМСКИМ ПОДРУЧЈИМА

Ово поглавље обрађује ватрогасну тактику гашења шумских пожара у коме су изложени општи принципи и методе гашења, као и израда плана операције и избора најпогоднијих варијанти гашења.

Мала жаришта могу ликвидирати сами шумари односно појединци који откривају такве пожаре. Међутим, код великих пожара потребан је већи број људи, а у неким случајевима потребно је мобилисати и организовати сво месно становништво способно за обављање појединих операција у гашењу пожара.

Сваку групу која учествује у гашењу, чак и ако је састављена од два човека треба да води старији, који организује рад и сноси одговорност за безбједан рад и здравље чланова групе. Иначе у току гашења треба одржавати што строжу дисциплину, јер увијек може доћи до опасности по живот лица која учествују у гашењу.

При формирању јединице мора се имати у виду да у великим групама сваки појединац због тешкоћа које искрсавају у организацији рада, обично извршити, мањи обим радова него у саставу мањих група. Због тога основне самосталне групе треба формирати од 4-8 људи, а не веће. При томе треба извршити расподјелу рада по групама. Тако нпр. при стварању приземног против – пожара једна група треба да рашчишћава трасе полазне линије од грмља и осталог запаљивог материјала. Друга група треба да начини минерализовани појас на одређеној траси, трећа треба да формира против-пожар, четврта да врши осматрање кретања ватре и заштити полазне линије. У оваквој организацији посла радови се обављају брже, лакше се руководи, олакшава се рад и учесници у гашењу брже стичу искуства и навике.

Гашењу треба приступити након осматрања терена и израде плана гашења. Извиђање пожара треба да буде организовано тако да сви подаци стижу у одређено вријеме, на одређено мјесто како би се добио одговор на сва питања која интересују руководиоца гашења.

Извиђање мањих пожара, до 20 ha, руководилац гашења може да врши лично, док за веће пожаре користе се хеликоптери или два до три човека из штаба гашења пожара. Извиђање не смије да траје дуго, јер при развоју пожара сувише брзо долази до промјена. У току извиђања утврђује се врста и јачина пожара, правац ширења фронта, постројење природних препрека и сл.

Као резултат извиђања израђује се опис терена и пожара са означавањем очекиваног развоја. Овај посао се знатно убрзава уколико постоје карте шумског подручја.

Обзиром да је брзина ширења пожара веома велика, а посебно наглих приземних и крунских, веома је важно да руководилац гашења на основу података добијених

извиђањем састави прогнозу ширења пожара. Основу за састављање прогнозе ширења пожара представљају карактеристике шумских подручја које се налазе на путу ширења, затим стање запаљивим материјала на тим подручјима, очекивана промјена метеоролошке ситуације и познавање законитости у развоју и ширењу пожара.

За мање пожаре довољно је саставити прогнозу за 2-3 наредна часа. У сложенијим случајевима треба саставити прогнозу за цијели дан. Код прогнозе велику пажњу треба посветити вјетру. Посебно су опасни вјетрови који мјењају интензитет и правац код брзине између 6-9 m/s. Код вјетрова веће брзине не стварају се конвекциони стубови, пожар се тада шири брзо, али у једном смјеру, тако да његов карактер зависи углавном од врсте шуме и периода дана. Посредан показатељ могућег развоја пожара може бити кретање и облик стуба дима који се може утврдити извиђањем пожара. Ако је пожар слабог интензитета, а вријеме са slabом брзином вјетра формира се стуб дима који се диже у вис више од 600 m. Пожар поприма велике размјере када снажни стуб дима у крупним колувовима достиже висину од 3 000 m. Тада се на земљи брзина вјетра мијења, те је могуће стварање вртлога и борба против пожара је тиме отежана. При састављању прогнозе веома је важно запазити могућност заустављања ватре на појединим препрекама. Прогноза се уцртава на скици терена и користи се при изради плана гашења.

У плану гашења треба да буде утврђен технички и тактички захват за ликвидацију пожара у разним стадијумима. Постоје три стадијума ликвидације пожара: локализација, завршно гашење и обезбјеђивање цјелокупне површине којом је прошла ватра.

4.4.3.3. ГАШЕЊЕ ПОЖАРА НА ДЕПОНИЈИ СМЕЂА

На територији Општине Шипово утврђена је једна депонија Перућици. Депонија не задовољава услове санитарне депоније. Депонија је незаштићена, неограђена и могућ је приступ неовлашћеним лицима и животињама и није под надзором. Постоји више "дивљих" депонија.

Планом предвиђене мјере за ову врсту пожара:

- Сагорјевање на депонији је повезано са јаким аерозагађењем због присуства разних токсина као што су: олово, жива, кадмијум, полихлоровани дифенили, инсектициди и медицински отпад. Гашење пожара је обавезно и хитно.
- Сагорјевање може бити и резултат самозапаљења, као и намјерних и ненамјерних паљевина.
- Гашење пожара на депонији обављати 2%-тним раствором пјенила са слабо аерираном пјеном (пјена добијена опремом за распршену воду). На 10 000 литара воде 200 литара пјенила.
- При гашењу пожара контролисати висину јонизујућег зрачења у димној перјаници. У случају појаве зрачења обавестити Штаб цивилне заштите.

- При гашењу пожара на депонији носити комплетну заштитну опрему.
- Послије гашења пожара на депонији извршити прање и деконтаминацију униформи ватрогасаца и заштитне опреме.
- Пожари на депонији смећа су у рангу свих осталих хемијских удеса и тако се имају третирати у погледу озбиљности приступа од стране ватрогасаца и осталих надлежних служби.

4.4.3.4. УДЕСИ СА ОПАСНИМ ХЕМИКАЛИЈАМА

Под опасним хемикалијама се подразумјевају све оне материје сходно Закону о превозу опасних материја, а нарочито: хлор, амонијак, пирален, течни нафтни гас, течни метан, амонијум нитрат, тешки метали, материје које јонизујуће зраче, бензин, мазут, сирова нафта и други.

Да би се жртве избјегле и свеле на минимум Планом се предвиђају слиједеће посебне мјере безбједности:

- Удаљити све који директно не учествују у акцији гашења на безбједну удаљеност од најмање 100 метара.
- За хемијске акциденте са гасовитим токсинима безбједна удаљеност се одређује на основу дијаграма угрожавања из програма АЛОХА.
- У случају хаварије на утечњеним, корозивима и гасовитим токсинима и експлозивима План заштите од пожара предвиђа евакуацију и помјерање становништва изван зоне угрожености.
- За почетак евакуације је одговоран руководиоца акције гашења пожара.
- Опасне хемикалије и њихове количине које су присутне на лицу мјеста приказане су у Прилогу 3, који је мјеродаван за руководиоца акције гашења пожара када је у питању помјерање становништва. Количине хемикалија наведене у Прилогу 3 или веће количине ако ситуација на лицу мјеста није под контролом захтјевају аутоматски почетак евакуисања становништва.
- Евакуацији предходи сигнал са сирена за узбуњивање знаком за РБХ опасност.
- У евакуацију становништва се укључују и ТВ и радио станице са задатком пружања становништву неопходних информација о природи удеса као и мјесту гдје се становништво упућује.
- Координацију припреме овог важног посла и додатне Планове активности водиће Цивилна заштита општине.

- У акцију спашавања мора бити укључена и локална метеоролошка станица, домови здравља, жељезница, полиција и војска.
- У случају пожара на горе наведеним објектима ватрогасци морају да спријече продор горе наведених хемикалија у канализацију заједно са средствима за гашење.
- Ако је у тренутку пожара температурна инверзија и дим пада по насељу неопходно је извршити евакуацију становништва.
- После оваквих пожара нужно је извршити деконтаминацију контаминираних земљишта.
- Ватрогасци морају предузети абсорпцију дима при оваквим пожарима.
- Урадити Елаборат о заштити општине од катастрофа прије свега хемијске природе, а потом и осталих које пријете великим бројем људских жртава.
- Елаборат мора да садржи сценарио слиједа догађаја са тачним бројевима телефона свих субјеката који морају учествовати у санирању катастрофе и обезбједе минималан број жртава.
- Ватрогасна јединица треба да изврши обуку командног кадра и особља по смјенама у примјени програмског пакета АЛОХА у предвиђању посљедица хемијских удеса, пожара или експлозије.
- Ватрогасна јединица треба да организује једном годишње јавну вјежбу у којој ће провјерити обученост тимова за прогнозу посљедица.
- У случају потребе за евакуацијом евакуише се само угрожени дијелови општине, што ће дефинисати програмски пакет АЛОХА. У тим дијеловима општине ће се огласити сирене за узбуњивање.

4.5. НЕДОСТАЦИ СИСТЕМА ЗА ОБАВЈЕШТАВАЊЕ

Системи ватродојаве најчешће нису ефикасни или су врло мало ефикасни, јер се на централама јавља огроман број лажних аларма (дим цигарете, дим виљушкар, дим камиона, прашина, грмљавина, водена пара, птице итд.).

5. ТЕХНИЧКА ОПРЕМА И СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

5.1. СТАЊЕ ВАТРОГАСНЕ ОПРЕМЕ (ВОЗИЛА, УРЕЂАЈИ...)

Дефинисање формацијског састава и техничка опремљеност ДВД на подручју општине Шипово.

Према анализи сагледавања успјешности и броја извршених акција гашења пожара, времена протеклог од пријема обавјештења до доласка ватрогасаца на мјесто интвенције у протеклом четворогодишњем периоду, потребног броја ватрогасаца с обзиром на број становника, индустријске развијености општине Шипово, могући број истовремених пожара на подручју града и покривеност подручја, те покривањем цјелокупног подручја оперативном зоном дејства, потребно је провести слиједеће мјере у погледу дефинисања формацијског састава и техничке опремљености ДВД на подручју општине Шипова.

Потребна ватрогасна иорема и средства

ДВД Шипова

Ватрогасно друштво Шипово је према статуту регистровано као удружење грађана, у коме је регулисано да Ватрогасно друштво у свом саставу има ватрогасну јединицу од м+најмање 12 ватрогасаца-активних чланова обучених и оспособљених за гашење пожара, што у пракси и стварности није тако.

Ватрогасно друштво Шипад има четири професионалана (запослена) радника који ус по занимању техничке струке са положеним испитом за руководиоца акције гашења пожара и предсједника ватрогасне јединице са положеним испитом за руководиоца гашења пожара.

Добровољни ватрогасци имају положен испит за ватрогасца.

Рад ватрогасног друштва је организован у три смјене, тако да у свакој смјени ради по један ватрогасац. Обавјештење о насталом пожару или другој елементарној несрећи се врши преко ПС Шипово, телефонским путем и дојавама грађана на број 123.

Објект у коме је смјештено ватрогасно друштво је власништво ВД и сито се састоји од двије канцеларије, спаваоне, просторије а слободне активности, гараже за возило и просторија за сервисирање апарата за почетно гашење пожара.

ДВД располаже са слиједећом опремом

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

Табела 15. ОПРЕМА

Возила	Ком
Навално возило „БЕТОФОРД,, капацитета 2100 л воде	1
Ватрогасна цистерна „ИВЕКО СТРАУС,, капацитета 8000 л воде	1
Цистерна капацитета 4000 л воде	1
ТМБ „МАХИНДРА,, са додатном опремом	1
Лада НИВА 4*4 са додатном опремом	1
Ватрогасне пумпе	
Преносне ватрогасне пумпе	4
Љестве	
Аутомеханичке	1
Дводјелне љестве	1
Једнодјелне љестве	1
Ватрогасна цријева	
Ø 52 мм	17
Ø 75 мм	15
Лична ватрогасна и заштитна опрема	
Ватрогасне униформе	5
Радна одијело	5
Кишне кабанице	2
Ватрогасни шљемови	24
Ватрогасни опасач	5

У циљу ефикаснијег приступа гашењу пожара неопходно је да се набави слиједећа опрема:

- Специјално ватрогсно возило за гашење шумских пожара
- Изолациони апарати (4 ком)
- Хидраулични алат за спасавање у саобраћајним незгодама
- Комплет прва помоћ 3 ком

Дјелатности ватрогасних јединица у предузећима треба првенствено да је усмјерена на заштити људи и сопствених материјалних добара. Ради тога, уз постојеће јединице, треба радити на формирању ових јединица, бољој опремљености и увежбаности са ватрогасном јединицом, Општине Шипово као носиоцем акција гашења на подручју Општине.

Ватрогасна друштва потребно је основати прије свега у предузећима која буду разврстана у I и II категорију.

У ватрогасним јединицама предузећа потребно је обезбједити стално дежурство и одговарајуће услове за смјештај ватрогасне опреме. За ватрогасна возила нужно је обезбједити гараже, да би се возила могла користити у зимским условима.

Финансирање јединице ће обавити ОПШТИНА и привреда по посебном Уговору који ће припремити стручне службе ових субјеката.

С обзиром на постојеће стање хидрантске мреже, као и могућности добијања воде из отворених водотокова за гашење пожара на вишим објектима потребно је планирати постављање спољашњих надземних хидраната, према техничким нормативима. Носилац овог задатка је предузеће за газдовање водом.

У ватрогасним јединицама предузећа потребно је обезбједити стално дежурство и одговарајуће услове за смјештај ватрогасне опреме. За ватрогасна возила нужно је обезбједити гараже са гријањем, да би се возила могла користити у зимским условима.

5.1. ОСИГУРАЊЕ ВОЗИЛА И МЕХАНИЗАЦИЈЕ

Код пожара већих размјера на отвореном простору осигуравају се тешке грађевинске машине (булдожери, повокопачи, камиони, аутобуси) ради израде протупожарних путева и уклањања запрека те превоза учесника у гашењу пожара.

5.2. ОПРЕМА ЗА ГАШЕЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА

Опрема за гашење шумских пожара је важан дио опреме који директно утиче на квалитет постигнутих циљева. Ова опрема се ставља на располагање предузећима за газдовање шумама. Иста се распоређује по шумском комплексу у баракама – ватрогасним станицама и са тих локација је користе за опремање снага за гашење шумских пожара. Најчешће су то припадници околних насеља.

5.3. ЛИЧНА И ЗАШТИТНА ОПРЕМА ВАТРОГАСАЦА

Овај дио опреме ватрогасаца је од изузетне важности јер омогућава ватрогасцима преживљавање у условима пожара, високих температура, експлозија и свега оног што се сусреће на пожарима.

Одијело ватрогасаца треба да му обезбједи заштиту од температуре преко 1 000⁰С у трајању од 8 секунди. Из тог разлога радници Професионалне ватрогасне јединице имају одијела за заштиту ватрогасаца од кевлара споља и влакна Номекс 3 и топлотне изолације са унутрашње стране. Ватрогасна јединица нема заштитна одијела напријед наведене класе, па не могу гасити одређене типове пожара.

Заштитни изолујући апарати обезбјеђују заштиту органа за дисање и у пожарима од њихове поузданости зависи живот ватрогасца.

Квантификовање ове опреме ће се обавити на основу Акта о процјени ризика на радном мјесту и других аката заштите на раду (правилник, акт о систематизацији радних мјеста са повећаним ризиком и др.).

5.5. СТАЊЕ ОПРЕМЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

У случају већих пожара на територији Општине Шипово овим документом се предвиђа интервенција ватрогасних јединица сусједних општина.

Општина Шипово се граничи са општинама:

1. Мркоњић град
2. Језеро

Табела 16. НАЈБЛИЖЕ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ
НАЈБЛИЖЕ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Назив јединице	Телефон
Ватрогасно друштво Мркоњић Град	050-221-151

6. СНАБДИЈЕВАЊЕ ВОДОМ

6.1. СНАБДИЈЕВАЊЕ ВОДОМ

Снабдијевање питком водом на подручју општине Шипово врши се путем градског и локалних водовода при чему се 95% домаћинстава на подручју општине Шипово снабдијева путем водовода, 4% домаћинстава користи бунар, а 0,7% домаћинстава бунар са хидрофором.

Градски водовод у Шипову је изграђен 1985. године. Дужина главног довода је 13.000 метара, а дужина разводне мреже 56.000 метара. Водни објекти (каптажа, хлорна станица, резервоари, пумпне станице) су ограђени, али нису физички обезбијеђени. Капацитет водовода је максимално 112 литара у секунди, а тренутна потрошња воде је 55 литара у секунди. Губици воде на градском водоводу достижу и до 80% из разлога што већина корисника нема уграђене водомјере, те неконтролисано троше воду. Један дио водовода је дотрајао, те долази до честих кварова. Зоне санитарне заштите нису у потпуности урађене. Капацитет резервоара је 2.000 м³ са двије коморе, а изграђена су још четири мања резервоара. Доводна мрежа је изграђена од азбестних цијеви и азбестно-цементних цијеви, те ће их у наредном периоду требати мијењати.

Хлорна станица је изграђена на главном водоводу у мјесту Отоке. Хлорисање се врши континуирано, путем гасног хлоринатора.

Контролу квалитета воде врши Институт за заштиту здравља Бања Лука и то константним испитивањем градског водовода (на бактериолошко-микробиолошку и хемијско-физичку анализу). У току 2016. године урађено је 132 узорковања градског водовода и сви резултати су показали да је вода исправна за пиће. И у претходне три године рађено је по 132 узорковања и сви налази су показали бактериолошку и хемијску исправност.

Водоводима изграђеним на сеоским подручјима тренутно нико не управља. Ради се о сљедећим сеоским водоводима: Стројице, Натпоље-Грбавица-Чуклић, Лужине, Старо Шипово, Шекеровац, Дуљци, Козила, Олићи, Прибељци и Пњева.

Уградња водомјера и плаћање накнаде за коришћење воде је један од услова за преузимање истих од стране комуналног предузећа, што је локално становништво већим дијелом одбило.

Испитивање хигијенске исправности воде локалних водовода на подручју општине Шипово од стране Института за заштиту здравља Бања Лука врши се нередовно. Углавном се испитују сеоски водоводи на које су прикључени школски објекти, а то је прије свега водовод Стројице и водовод Пњева. Резултати често говоре о бактериолошкој неисправности водовода (бактерије су фекалног поријекла). Узрок овоме лежи у чињеници да резервоари и каптаже нису заштићени, те да стока у селима несметано прилази овим објектима ради напајања.

Број изворишта на подручју општине Шипово је 250. Ни једно нема одлуку о заштити изворишта. Нека од њих се повремено контролишу, док већина изворишта није контролисана.

6.2. ПОСТОЈЕЋИ КАПАЦИТЕТИ И ИЗВЕДЕНИ СИСТЕМИ

За гашење пожара вода ће се користити из:

- Хидраната јавног водовода.
- Хидраната интерних водовода предузећа.
- Са неуређених црпилишта уз путеве и мостове.
- Из приватних водовода и акумулација.
- Из уређених црпилишта када се иста изграде.

6.3. РЕЗЕРВНИ ВОДЕНИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Као резервни водени потенцијали могу се користити:

- Црпилишта на ријекама и потоцима.
- Базени свих категорија на територији општине.
- Акумулације воде свих категорија на територији општине.

6.4. ОСТАЛИ ИЗВОРИ ВОДЕ

6.4.1. УРЕЂЕНА ЦРПИЛИШТА ЗА ВОДУ

На подручју Општине нема уређених црпилишта.

Уређена црпилишта за воду регулишу се урбанистичким плановима.

- Урбанистичким плановима потребно је одредити локацију уређеног црпилишта, уз консултовање ватрогасне службе.
- Црпилиште мора бити тако урађено и уређено да омогући напајање ватрогасних возила водом у неограниченим количинама.
- Уређено црпилиште мора бити изведено тако да се у исто вријеме може узимати вода са најмање два ватрогасна возила и то тако да возила не морају маневрисати, већ се кретати само унапријед.
- Услови које мора да обезбједи приступни пут црпилишту воде је исти као за приступне прилазе ватрогасних возила објектима.

6.4.2. РЕЗЕРВОАРИ

- Усисна корпа и цјевовод који је повезује са пумпом постављају се тако да се могу лако одржавати и брзо замјенити. Атмосферске воде намењене за напајање хидрантске мреже прикупљају се у резервоаре или базене који су конструисани тако да се могу пунити и да се из њих вода може узимати и помоћу ватрогасних возила или преносних ватрогасних пумпи.
- Резервоари који служе за напајање хидрантске мреже могу бити укопани, полуукопани или надземни и морају бити направљени тако да се могу пунити и да се из њих вода може узимати у свако доба дана и помоћу привремених и сталних постројења за захватање воде.
- Снабдијевање хидрантске мреже водом не смије да буде онемогућено замрзавањем воде.

6.5. ПОТРЕБНЕ КОЛИЧИНЕ ВОДЕ ЗА ГАШЕЊЕ

Укупна потребна количина воде за гашење пожара ће се одређивати на основу категорије технолошког процеса и запремине највећег пожарног сектора, како слиједи.

Табела 17. Одређивање потребне количине воде за посебно угрожене објекте

Степен отпорности објекта према пожару	Категорија технолошког процеса	Количина воде у литрима на секунд потребна за један пожар зависи од запремине у кубним метрима објекта који се штити						
		до 3000	3001 до 5000	5001 до 20000	20001 до 50000	50001 до 200000	200000 до 400000	изнад 400000
V и IV	K4, K5	10	10	10	10	15	20	25
V и IV	K1, K2, K3	10	10	15	20	30	35	-
III	K4, K5	10	10	15	25	-	-	-
I и II	K4, K5	10	15	20	30	-	-	-
I и II	K3	15	20	25	-	-	-	-

Празна поља не значе да за односне објекте није потребна вода за гашење, него да се у зависности од степена отпорности према пожару и његове величине у такве објекте не постављају технолошки процеси одређене категорије угрожености од пожара.

Симболи за категорију технолошког процеса према угрожености од пожара дати у табели имају следећа значења:

- K1 - представља категорију технолошког процеса према угрожености од пожара у коју спадају погони у којима се ради са материјалом који се може запалити или експлодирати под дејством воде или кисеоника, лако запаљивим течностима чија је тачка паљења испод 23°C и гасовима и паром чија је доња граница експлозивности испод 10% (V/V), на примјер: погони у којима се ради са металним натријумом или калијумом, фосфором и карбидом, погони за производњу вискозних влакана, екстракцију бензином, хидрирање, рекулперацију и ректификацију органских растварача и складишта бензина, угљен-дисулфида, етра, ацетона и сл.;
- K2 - представља категорију технолошког процеса према угрожености од пожара у коју спадају погони у којима се ради са лако запаљивим течностима чија је тачка паљења између 23°C и 100°C и запаљивим гасовима чија је доња граница експлозивности изнад 10% (V/V), погони у којима се обрађују чврсте запаљиве материје, при чему се развија експлозивна прашина, на примјер: пумпна постројења и станице за течне материје чија је тачка паљења, између 23°C и 100°C, погони у којима се стварају угљена прашина, дрвене струготине, брашно, шећер у праху, синтетички каучук у праху и сл.;
- K3 - представља категорију технолошког процеса угрожености према пожару у коју спадају погони у којима се ради са запаљивим течностима чија је тачка паљења 100°C до 300°C и чврстим материјама температуре паљења до 300°C, на примјер: погони за механичку прераду дрвета и производњу хартије, погони за производњу текстила, погони за регенерацију уља за подмазивање, складишта горива и мазива, средства за транспорт угља, затворена складишта угља, пумпне станице за течности чија је тачка паљења 100°C до 300°C, гараже за аутомобиле и јавни пословни и стамбени објекти који могу да приме више од 500 лица;
- K4 - представља категорију технолошког процеса угрожености према пожару у коју спадају погони у којима се ради са течностима чија је тачка паљења изнад 300°C, чврстим материјама чија је тачка паљења изнад 300°C и материјама које се прерађују у загријаном, размекшаном или растопљеном стању, при чему се ослобађа топлота праћена искрама и пламеном, на примјер: погони за топљење, ливење и прераду метала, гас-генераторске станице, одјељења за испитивање мотора са унутрашњим сагорјевањем,

котловнице, трансформаторске станице и погони у којима сагорјева чврсто, течно и гасовито гориво, као и јавни пословни и стамбени објекти који могу да приме од 100 до 500 лица;

- К5 - представља категорију технолошког процеса угрожености према пожару у коју спадају погони у којима се ради са негоривим материјалима и хладним мокрым материјалом, на примјер: погони за механичку обраду метала, компресорске станице, погони за производњу негоривих гасова, мокра одјељења индустрије текстила и хартије, погони за добијање и хладну обраду минерала, азбеста и соли, и за прераду рибе, меса и млијечних производа, водне станице и објекти који могу да приме од 20 до 100 људи.

Степен отпорности објекта према пожару утврђен је стандардом ЈУС У.Ј1.240.

Ако је површина на којој се налази комплекс индустријских објеката до 150 ha, рачуна се са једним пожаром, а ако је површина већа, рачуна се са два истовремена пожара.

6.5.1. ИСТОВРЕМЕНА ПОЈАВА ВИШЕ ПОЖАРА

При истовременој појави више пожара основна тактика јединице, која гаси пожар је релејно снабдијевање водом уз помоћ више пумпи и уз помоћ ватрогасних јединица сусједних општина.

Имајући у виду изложено неопходно је предузети следеће мјере:

- Обавезе ватрогасних јединица нарочито ватрогасне јединице општине је да најмање једном годишње одвјежба релејно снабдијевање водом са међусобном удаљеношћу пумпи од 500 метара садејством са једном од ватрогасних јединица сусједних општина.

7. ПУТЕВИ, ПРОЛАЗИ И ПРИЛАЗИ

7.1. САОБРАЋАЈНА МРЕЖА

Основну саобраћајну везу општине Шипово са сусједним општинама, регионалним центрима Републике Српске и одговарајућом путном мрежом у Федерацији БиХ чине регионални пут Р-415 Језеро-Купрес (дужине 40,5 km) и регионални пут Р-415а Шипово-Бараћи (дужине 16 km). Укупна дужина регионалних путева на територији општине износи приближно 50 km. Преостала путна мрежа састоји се од градских улица, локалних и некатегорисаних путева. У урбаном подручју постоји укупно 36 градских улица, разврстаних у три категорије (главне, сабирне и приступне). Остатак територије општине покрива мрежа од 60 локалних путева, разврстаних у три реда важности, те други некатегорисани путеви (шумски, сеоски, индустријски и слично).

Када је у питању саобраћајна повезаност, на подручју општине Шипово регистрована су три линијска превоза (аутобуски превоз) који покривају и повезују више од 20 насељених мјеста. Ради се о саобраћајним линијама организованим за превоз ученика, радника и осталих путника. Најудаљеније мјесто које покрива су село Прибељци, а најближе село Мујџићи. Осим линијског саобраћаја, регистровано је 7 такси превозника. Можемо оцијенити да је саобраћајна повезаност насељених мјеста солидна.

Табела 18. Категорија и дужина улица:

Категорија улица	Дужина у km
Главне градске улице	6,23
Сабирне градске улице	12,66
Приступне градске улице	8,46
Укупна дужина градских улица	27,35

Извор података: Одсек за урбанизам

У периоду од 2012. па до 2015. године, реализовано је неколико већих инвестиционих пројеката који се односе на асфалтирање локалних путева. Ради се о путевима Стројице–Бабићи и Пљева–Олићи–Мујџићи, укупне дужине 11 km. Значајни помаци у погледу побољшања квалитета саобраћајне инфраструктуре на подручју општине Шипово забиљежени су током 2016. и 2017. године када је припремљена техничка документација, а потом извршена реконструкција и асфалтирање три локална пута (Шипово-Лубово, Ваганац-Прибељци, Бујадница-Натпоље), укупне дужине око 18 km. Такође, током 2017. године изграђена су три јавна паркинг простора у ужем градском језгру Шипова, чиме је капацитет паркинг мјеста повећан до задовољавајућег нивоа. У наредном

периоду неопходно је реконструисати путеве у селима Драгњић Подови, Попуже, Козила, Ђате и Кичелово брдо, те извршити реконструкцију дијела регионалног пута Језеро-Шипово, све укупно више од 30 km.

Табела 19. Категорија и дужина улица:

Категорија путева	Дужина у km (асфалт)	Дужина у km (макадам)	Дужина у km (укупно)
Локални пут првог реда	34,7	-	34,7
Локални пут другог реда	21,2	34,8	56,0
Локални пут трећег реда	27,3	60,2	87,5
Укупно	83,2	95,0	178,2

Извор података: Одсјек за урбанизам

178,2

7.2. ПРИЛАЗИ ВАЖНИЈИМ ОБЈЕТИМА

Да би се омогућила ефикасна ватрогасна интервенција, потребно је обезбједити приступ ватрогасним возилима до сваког објекта.

Приступ објектима ниске стамбене градње (П+1) и објектима колективног становања који имају обострано орјентисане станове, а чија висина не прелази 4 спрата:

- Потребно је осигурати најмање приступ са једне стране и то дуже стране објекта.
- Осталим објектима колективног становања и јавним објектима, потребно је предвидјети приступ возилима са најмање двије стране на којима се налазе отвори, прозори, терасна врата, лође и др.

Паркирање возила у зони постављања ватрогасних возила око стамбених и јавних објеката:

- Забрањује се паркирање 5-10 метара од стамбених, пословних и јавних објеката, и то пројектанти објекта треба да обезбједе још у фази пројекта.
- Забрањује се паркирање 20-25 метара од складишта запаљивих течности и гасова и објеката који садрже друге опасне материје и које угрожавају околину ризицима значајног обима. Недозвољено паркирање треба спријечити пројектовањем одговарајућих саобраћајница, гаража, и паркинга у близини, али ван подручја постављања интервентних возила.
- Спријечавање неконтролисаног паркирања возила треба обезбједити препрекама које се могу уклонити и превазићи посебним ватрогасним алатима (жардињере масе 60-100 kg тежине, жичане ограде или склопиве пирамиде).
- Објекти који имају 5 или више надземних етажа, треба да имају предвиђен плато за постављање ватрогасних љестви и хидрауличних платформи, којима

се остварује интервенција на фасадним зидовима, на којима постоје прозори или слични отвори.

- Приступне саобраћајнице објекта треба да испуњавају следеће услове:
 - да омогуће кретање возилима са осовинским притиском $P = 130 \text{ kN}$;
 - минимална ширина саобраћајне траке за вожњу у једном смјеру треба да износи 3,5 m;
 - минимална ширина саобраћајнице за двосмјерни саобраћај или двије саобраћајне траке са ширином око 6,0 m ; о унутрашњи радијус кривине пута мора бити најмање 7,0 метара, о максимални успон пута је 6%; о максимални нагиб пута је 6%;
- За изградњу платоа за ватрогасна возила треба предвидјети површину следећих карактеристика:
 - Димензије не мање од 15,0 метара дужине и 5,5 метара ширине, са максималним нагибом од 3 %;
 - Удаљеност платформе од објекта треба да износи 5-12 метара за стамбене, јавне и пословне зграде, док се код индустријских одређује посебном анализом;
 - Положај платоа према фасади објекта на којој постоје отвори (prozori, балкони) бира се тако да угао нагиба аутомеханичких љестви и хидрауличних платформи може да буде у границама 60-750.
- Остале мјере:
 - За објекте са повећаним ризиком од пожара (високи објекти, велика складишта запаљивих материјала, хотели и сл.) приступне саобраћајнице је потребно урадити према свим захтјевима који су дефинисани у Правилнику о техничким нормативима ("Сл. лист СРЈ" бр. 08/95).
 - При извођењу комуналних радова на оправци или реконструкцији саобраћајница, претходно се о локацији и времену извођења радова, морају обавјестити Територијална ватрогасна јединица и МУП.

7.3. ПРИЛАЗИ ВОДОЗАХВАТИМА

Уређена црпилишта за воду :

- морају бити тако урађено и уређено да омогуће напајање ватрогасних возила водом у неограниченоим количинама,
- морају бити изведена тако да се у исто вријеме може узимати вода са најмање два ватрогасна возила и то тако да возила не морају маневрисати, већ се кретати само унапред,
- морају да обезбједе приступни пут црпилишту воде исти као за приступне прилазе ватрогасних возила објектима.

7.4. ПРИЛАЗИ ШУМСКИМ ПОДРУЧЈИМА

У шумски комплекс се може доћи коришћењем костурних саобраћајница Општине Шипово. Основни путни правци којима се може приступити у шумски комплекс су:

- асфалтни путеви,
- макадамски путеви,
- некатегорисани путеви.

Ова категорија путева води до сваког насељеног мјеста у Општини и кретање тешких ватрогасних возила по овој категорији путева је јако отежано. За ватрогасне интервенције у шумском комплексу предвиђају се лака ватрогасна теренска возила са погоном 4x4.

Имајући у виду изложено неопходно је предузети следеће.

Мјере санације:

- Обезбједити додатна теренска специјализована ватрогасна возила за гашење шумских пожара.
- Обезбједити осталу опрему специјализовану за гашење шумских пожара из истих извора.
- Оформити у селима добровољна ватрогасна друштва која ће се укључивати у гашење шумских пожара сопственим превозом и сопственим средствима.

Обезбједити ватрогасне станице за гашење шумских пожара у селима, у почетној фази само са напртњачама и метланицама.

8. МЈЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

8.1. МЈЕРЕ И АКТИВНОСТИ

Иако богата шумом и шумским ресурсима, претходна анализа указује да се Општина Шипово не налази у зони високог ризика од пожара. Важно је напоменути да стручне службе овог газдинства предузимају правовремене интервенције с циљем смањења ризика од настанка пожара као што су израда и одржавање противпожарних просјека, одржавање шумског реда на трасама далековода и остале превентивно шумско-узгојне мјере планиране годишњим плановима и плановима газдовања шума и другим актима.

Структура привредних субјеката, начин одвијања технолошких процеса у појединим предузећима и провођење мјера заштите у производњи (примарна прерада дрвета и експлоатација рудног богатства), представљају значајније факторе у погледу повећања степена угрожености наше општине од пожара, те је овом проблему неопходно посветити посебну пажњу.

На степен угрожености општине од настанка пожара, како је претходно описано, свакако утиче ниска свијест грађана у погледу одлагања смећа, стварање дивљих депонија, те намјерно изазивање пожара.

За заштиту и ублажавање последица од шумских и других пожара, потребно је предузети активности и мјере ЦЗ, као што су:

8.1.1. ПРЕВЕНТИВНЕ МЈЕРЕ

Превентивне мјере регулишу обавезу органа, јединица – установа и штабова цивилне заштите у провођењу прописаних норматива заштите од пожара. Обухватају следеће мјере:

А) МЈЕРЕ КОЈИМА СЕ СПРЕЧАВА НАСТАНАК ПОЖАРА

Правилност ускладиштења лакозапаљивих и експлозивних материја, одржавање технолошких процеса (објекти пиланске прераде дрвета и друге објекте за чији рад је неопходна еколошка дозвола), провођење Планова активности, редовна провјера и усклађивање еколошких дозвола и друго. Опште превентивне мјере се прописују или предузимају да се отклоне недостаци и најчешћи узроци пожара у установама и објектима.

Б) ГРАЂЕВИНСКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ, које треба предвидјети приликом пројектовања, грађења и адаптације објеката.

В) ОДРЖАВАЊЕ И КОНТРОЛА ИСПРАВНОСТИ И ИНСТАЛАЦИЈА, чија неисправност може утицати на настанак и ширење пожара

Г) ФОРМУЛИСАЊЕ ШТАБА ЦЗ И ЈЕДИНИЦА ЦЗ – чланом 22. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („ Службени гласник Републике Српке “, број 121/2012), прописана је обавеза и надлежност јединица локалне самоуправе у погледу оснивања штабова за ванредне ситуације и јединица и тимова цивилне заштите. Штаб цивилне заштите оперативно дјелује у случајевима проглашења ванредне ситуације (поплаве, пожари и сл) на подручју општине, с тим да одлуку о проглашењу ванредне ситуације доноси Начелник општине.

Д) РЕДОВНА ОБУКА ЧЛАНОВА ЈЕДИНИЦА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ - у познавању превентивних мјера, руковању противпожарном опремом и средствима, гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара.

Ђ) ОПРЕМАЊЕ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Подразумјева опремање чланова ватрогасне јединице заштитном опремом, са акцентом на одијелима за заштиту од високих температура, набавка апарата за заштиту дисајних органа и друге потребне опреме. Ватрогасна јединица треба да је опремљена и основном опремом за спашавање повријеђених (носила, и др.). За рад ватрогасне јединице неопходно је осигурати довољан број технички исправних возила за гашење пожара.

Е) МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ШУМА И ОТВОРЕНИХ ПРОСТОРА

Проводити према усвојеном Плану заштите шума Шумског газдинства „Горица“, Шипово.

Ж) МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ НА ОДЛАГАЛИШТУ ОТПАДА

Због честих појава пожара на одлагалиштима отпада неопходно је санирати „дивља“ одлагалишта отпада и уредити адекватно одлагалиште које би задовољило основне услове, као што су санитарно - епидемиолошки услови одлагања отпада, заштита од загађења земљишта, воде и ваздуха, минимизирање могућности настанка и ширења пожара. Проводити Локални еколошки акциони план за Општину Шипово.

З) ОДРЖАВАЊЕ ЛОКАЛНИХ ПУТЕВА

Путеве и јавне површине одржавати проходним ради несметаног приступа и осигурања површине за рад ватрогасних возила и технике.

И) МЈЕРЕ ОСИГУРАЊА ВОДОСНАБДЈЕВАЊЕМ

За потребе гашења пожара у сваком насељеном мјесту осигурати минималне потребне количине воде, на начин да се за сваки водовод (градски и сеоски) обавезно изведе и потребан број хидраната. Осигурати и довољан број средстава за експлоатацију и превоз воде од водозавода до мјеста пожара (аутоцистерне, тракторске цистерне).

Пописати тракторске приколичне цистерне по насељима и осигурати минимум ватрогасних цијеви.

8.2. МЈЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У СЛУЧАЈУ НАСТУПАЊА ПОЖАРА

8.2.1. УЗБУЊИВАЊЕ

Сваки грађанин који примјети непосредну опасност од избијања пожара или примјети пожар дужан је да уклони опасност, односно да угаси пожар, не доводећи себе или друго лице у опасност. Уколико то не може, дужан је да о пожару одмах обавијестити Центар за обавјештавање на кратки број 121.

С обзиром да на подручју Општине Шипово не постоји организован систем осматрања и обавјештавања, у случају наступања опасности, општина би се морала ослонити на постојеће радио станице из сусједних градова: СРШ радио и Бест радио, те на тај начин би се благовремено извршило обавјештавање и узбуњивање становништва.

8.2.2. УКЉУЧИВАЊЕ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

ВД се укључије у акцију гашења пожара по дојави дежурне особе у ВД-у, а редослед укључивања снага у акцији гашења пожара одвијао би се према утврђеној динамици зависно од степена угрожености (локације, величине пожара).

8.2.3. УКЉУЧИВАЊЕ ШГ-А У АКЦИЈУ ГАШЕЊА ПОЖАРА

Код шумских пожара и пожара отворених простора у акцију гашења пожара укључују се ШГ-о „ГОРИЦА“ и ШГ-о „ЛИСИНА“ са интервентном екипом.

8.2.4. УКЉУЧИВАЊЕ ШТАБА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Укључивање цивилне заштите у акцији гашења пожара вршити ће се у складу са планом и по захтјеву Начелника општине.

8.2.5. СКЛАЊАЊЕ ЉУДИ И МАТЕРИЈАЛНИХ ДОБАРА

Склањање људи и материјалних добара усљед наступања пожара била би незнатна, а основна средства и транспорт којим располажу привредна друштва и индивидуални власници била би довољна за извршење овог задатка.

У случају наступања пожара већих размјера била би потребна помоћ од сусједних општина првосходно М.Град и Бања Лука као и Владе Републике Српске.

Општина нема урађених склоништа, те у случају потребе за истим користили би се подруми стамбених зграда, приватних кућа, а носиоци реализације мјера склањања људи и материјалних добара било би становништво својим снагама и средствима.

8.2.6. ЗБРИЊАВАЊЕ УГРОЖЕНИХ И НАСТРАДАЛИХ

За лијечење и пружање прве медицинске помоћи користио би се Дом здравља Шипово, а исхрана би се организовала отварањем јавних кухиња покривајући шира подручја Општине Шипово.

У збрињавању настрадалих и угрожених очекивати је помоћ и сарадњу хуманитарних организација и грађана.

8.2.7. ЗАМРАЧИВАЊЕ

У случају пожара већих размјера, а што се може очекивати, уз сагласност и сарадњу надлежних органа МУП-а Републике Српске извршило би се дјелимично или потпуно замрачивање јавне расвјете и објеката зависно од интензитета и времена трајања опасности.

Носилац мјера замрачивања јавне расвјете вршило би Електродистрибуција ПЈ. Шипово, а индивидуалних објеката сами корисници.

8.2.8. ЗАШТИТА И СПАШАВАЊЕ ОД ПОЖАРА

Стање заштите од пожара објеката је још увијек на ниском нивоу. Цијенећи наведено неопходно је предузимање свих потребних мјера заштите од пожара, а првосходно опремање јединица заштите од пожара, формирањем службе осматрања и обавјештавања с циљем благовременог дјеловања, а посебно у времену великих врућина.

Давање обавјештења путем средстава информисања грађанству (да се суздрже неконтролисаног паљења корова на пашњацима, одлагања запаљивог материјала изван дозвољених депонија за одлагање смећа, а који су најчешће потенцијални извор пожара)

На подручју Општине Шипово егзистира Ватрогасно друштво, те у случају пожара већих размјера односно у случају пожара на отвореном простору, неопходна је помоћ ватрогасних јединица сусједних општина М.Град, Језеро, Бања Лука.

8.2.9. ПРВА МЕДИЦИНСКА ПОМОЋ

Природне и друге несреће у знатној мјери могу утицати на хигијенско-епидемиолошку ситуацију, велики број обољелих и повријеђених. У вези са поменутих за прихват и пружање, хоспитализација вршила у Здравственим установама М.Град и Бања Лука.

8.3. МЈЕРЕ ОБЕЗБЈЕЂЕЊА И ИЗВРШЕЊА ПЛАНА

Планови заштите од пожара које доносе предузећа и органи, као и њихова друга општа акта у области заштите од пожара, усклађују се са законом и Планом.

Поред мјера заштите од пожара потврђених Планом, Скупштина општине прописује и друге мјере заштите од пожара, као и мјере за обезбјеђење спровођења Плана те одлуке у вези са Планом.

Општим актом предузећа и органа утврдиће се мјере за обезбјеђење извршења њихових обавеза у области заштите од пожара.

Поред кориштења правних средстава у управном поступку на рјешења органа управе и управне организације, у случају доношења рјешења противно прописима у области заштите од пожара и одредбама Плана, Полицијске управе и инспекторат заштите од пожара обавјештава Скупштину општине о стању и појавама од значаја за учвршћење законитости и о уоченим неправилностима у раду, као и о непридржавању мјера заштите од пожара утврђених законом, другим прописима и Планом.

План заштите од пожара Општине Шипово ступа на снагу осмог дана од дана објављивања, а његовим ступањем на снагу престају да важе прописи Скупштине општине који су у супротности с њим.

Овим документом је предвиђено:

- именовање Руковооца плана заштите од пожара као особе за координацију и праћење извршења плана,
- именовање Комисије за надзор над извршеним мјерама заштите од пожара предвиђених планом и
- оснивање инспекције заштите од пожара (када се створи законска претпоставка) у одјељењу за инспекцијске послове ради појачаног надзора над мјерама заштите од пожара на подручју општине.

Овим планом је предвиђен посебан дио плана који се зове «оперативни документи плана». У овом дјелу плана се чувају оперативни подаци са бројевима телефона и контактима. Планом је предвиђено једногодишње ажурирање и допуњавање овог дјела плана.

8.4. ДОГРАДЊА СИСТЕМА ВАТРОДОЈАВЕ И ОБАВЈЕШТЕЊА

Два су основна правца дјеловања:

- Максимално искористити у организационом смислу реалност да је простор општине у потпуности покривен сигналом мобилне телефоније. Наиме, ради се о брзој, ефикасној и најјефтинијој комуникацији, па и када је у питању ватродојава и обавјештавање треба је максимално искористити.
- Планирати да се и остали постојећи системи, као нпр. ел. сирене и постојећи интерни системи ватродојаве одржавају у функционалном стању.

Посебну пажњу треба усмјерити ка увезивању расположивих система у функционалну мрежу.

Одобрење и сагласност на прикључење на централни ватродојавни систем даје ватрогасна јединица, а на основу посебно утврђених критеријума.

Дојаву пожара ватрогасној јединици рјешити преко мобилних радио станица за ватрогасне јединице и ватрогасна друштва која ће се основати на подручју општине.

Системи ватродојаве најчешће нису ефикасни или су врло мало ефикасни, јер на централама се јавља огроман број лажних аларма (дим цигарете, дим виљушкар, дим камиона, прашина, грмљавина, водена пара, птице итд.).

Из наведеног разлога Планом заштите од пожара предвиђају се аутоматски спринклерски системи за гашење пожара повезани са јавним водоводом као јединим извором снабдјевања водом и директно везани аутоматском сигнализацијом са ватрогасним јединицама на подручју општине.

8.5. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗА ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА

Системи ватродојаве најчешће нису ефикасни или су врло мало ефикасни, јер на централама се јавља огроман број лажних аларма (дим цигарете, дим виљушкар, дим камиона, прашина, грмљавина, водена пара, птице итд.).

Овај недостатак је један од највећих недостатака заштите од пожара Општине Шипово који План заштите од пожара мора да исправи и да усмјери Општину у правцу модерне Европске концепције заштите.

Из наведеног разлога Планом заштите од пожара предвиђају се аутоматски спринклерски системи за гашење пожара повезани са јавним водоводом као јединим извором снабдјевања водом и директно везани аутоматском сигнализацијом са ватрогасним јединицама.

Успјех сваке ватрогасне акције зависи првенствено од брзине наступа ватрогасних снага које требају гасити пожар. То подразумева најмање могуће вријеме слободног развоја пожара.

Према томе, врло је важно да се временски период од избијања пожара до почетка гашења сведе на најмању могућу мјеру. То зависи о слиједећим факторима:

- од времена настанка пожара до његовог уочавања,
- од времена уочавања до узбуњивања, гашења од стране оних који су га уочили и јављања ватрогасној јединици,
- од пријема дојаве до скупљања ватрогасаца и изласка из објекта,

- од изласка из објекта до доласка на мјесто пожара,
- од доласка на мјесто пожара од борбеног развоја.

Дакле, брзо уочавање и јављање о пожару представља основни фактор за успјех ватрогасне акције, а с тим у вези и за смањење материјалне штете.

У склопу концепције организације заштите од пожара овом се питању треба посветити посебна пажња.

У правилу цијели систем за дојаву би требао бити орјентисан на ватрогасне јединице и то аутоматским алармирањем да се јединица узбуњује.

Ако, и само ако предузеће има сопствену ватрогасну јединицу способну за гашење пожара Планом се предвиђа аутоматски електронски уређај за рано откривање пожара и алармирање преко класичних детектора пожара.

Даљински пренос овог аларма ка ватрогасној јединици је дозвољен под следећим условима и то:

- ако је ручна и аутоматска дојава одвојена за једну те исту зону.
- ако постоји стални дежурни оператор на централи.
- ручна дојава се аутоматски преноси у сједиште ватрогасне јединице без посредовања.
- сигнал аутоматских детектора се преноси до временског релеја са могућношћу затезања од 1 до 15 минута. Тек после истека програмираног времена сигнал се аутоматски преноси у ватрогасну јединицу.
- предузеће које је прикључено на аутоматску дојаву пожара код ватрогасне јединице може највише 3 (три) пута годишње да лажно алармира ватрогасну јединицу. После трећег пута предузеће/установа се има скинути са режима аутоматске дојаве, о чему ће се обавјестити осигуравајућа компаније која је осигурала од ризика пожара наведеног коминтента, док све последице које евентуално настану дејством пожара или експлозије, после искључења аутоматског преноса аларма, сноси одговорно лице тог предузећа/установе.

Ако предузеће нема ватрогасну јединицу способну за гашење пожара, за рано откривање пожара и алармирање ће се користити спринклерски систем са вентилима групног дејства који су директно везани за јавни водовод. Аларм о пожару са вентила групног дејства преносиће се директно у сједиште ватрогасне јединице града.

- преко телефонске мреже и модема;
- преко радио везе тонфреквентним преносом аларма.

Дојава пожара преко телефонске везе би се вршила код пожара у објектима становања, јавних служби, школства, угоститељства и сл.

Спринклерска дојава пожара била би присутна у индустријским објектима са изразитим пожарним опасностима и већим пожарним оптерећењима, а гдје је присутан одређени број особа. Ова дојава пожара је искључиво аутоматска.

Аутоматска дојава пожара са електронским детекторима била би у свим објектима гдје се одвијају ризични технолошки процеси, односно ускладиштава већа количина запаљиве робе, а предузеће има сопствену ватрогасну јединицу способну за гашење пожара.

Гдје се треба инсталирати која дојава биће одређено технолошким плановима заштите од пожара радних организација на подручју Општине методом Еуроаларма.

Под аутоматском дојавом пожара у смислу овог Плана подразумјева се систем који директно обавјештава јединицу која је задужена за гашење пожара без посредства човјека.

Аутоматска дојава пожара са електронским детектором и електронском централом је дозвољена само у подручјима малог пожарног ризика гдје је по методи Еуроаларма довољна аутоматска дојава. Такво предузеће мора имати организовану службу заштите од пожара.

Аутоматска дојава преко контролно-сигналног вентила спринклер система користиће постојеће телефонске линије. Предузећа која имају аутоматске спринклере везане за јавни водовод могу, али не морају, да имају сопствену ватрогасну јединицу.

8.5.1. ОРГАНИЗАЦИЈА ВАТРОГАСНИХ САВЕЗА И ДРУШТАВА

Ватрогасни савез ће се основати када на територији општине буде основано најмање 3 ВД-а, ако постоји заинтересованост истих.

При оснивању и у раду поштоваће се одредбе Статута ватрогасног савеза.

Оснивање добровољних ватрогасних јединица ће се обављати ако постоји заинтересованост свих друштвено-политичких структура за рад таквих организација.

Оснивање добровољних ватрогасних друштава, са јединицама које су опремљене и оспособљене за гашење пожара, у привреди општине ће се регулисати економским механизмом.

Економска политика у сфери заштите ће се заснивати на следећим принципима:

- реална осигурања привредних објеката од ризика пожара.
- заштита привреде општине преко најновијих научних достигнућа у овој области.

- минималан број људских жртава у случају пожара / експлозије.
- минимална штета од пожара / експлозије.

Економски механизам који ће у привреду Шипова увести добровољне ватрогасне јединице је попуст на премију осигурања који дају осигуравајуће компаније ако на локацији има ватрогасна јединица оспособљена за гашење пожара и спашавање људи. Овај попуст је око 15 % на основну премију и уз друге бонусе су, за предузеће, економски прихватљиви трошкови које изискује јединица и њено опремање.

8.6. ПЕРИОДИЧНЕ АКЦИЈЕ УРЕЂЕЊА

8.6.1. ЕДУКАТИВНА И ПРОПАГАНДНА ДЈЕЛАТНОСТ

Сталан развој индустријских и техничких достигнућа и мноштво употребе пластичних и других разноврсних запаљивих материјала, упоредо прати повећана опасност од пожара којој се све теже може супростављати ако се не предузму одговарајуће мјере у току израде, уградње и употребе грађевинских и других материјала.

Систем заштите од пожара у примјени запаљивих материјала првенствено обухвата образовање и васпитање радних људи и грађана у упознавању и оспособљавању за заштиту од свих врста опасних материја, у ком циљу организације и органи морају васпитнообразовној активности прићи плански, систематски и организовано.

Образовна активност, првенствено обухвата: стручно образовање ватрогасних и других кадрова који обављају послове и радне задатке у дјелокругу заштите од пожара-експлозије; оспособљавање и упознавање радника са опасностима од пожара и експлозије везаним за рад на пословима и радним задацима на које су распоређени, као и са мјерама и средствима за заштиту и гашење пожара; практичном употребом ручних апарата за почетно гашење пожара и са материјалном и другом одговорности због не придржавања прописаних мјера заштите од пожара; оспособљавање и упознавање радних људи и грађана у мјесној заједници са опасностима од пожара и мјерама за спријечавање избијања пожара; гашење пожара и спасавање људи и имовине угрожене пожаром; те њиховим одговорностима због непридржавања прописаних мјера заштите од пожара; као и обучавање полазника у образовним организацијама.

Стручно образовање ватрогасних и других кадрова, који раде на пословима и радним задацима у области заштите од пожара обављају верификоване образовне организације у области заштите од пожара-експлозије, затим ватрогасне организације које су оспособљене за обављање ове дјелатности, као и друге организације у области заштите од пожара. Стручно оспособљавање ватрогасних кадрова врши се на основу планова и програма које доносе ватрогасна друштва односно ватрогасне јединице у складу са законом, овим Планом и општим актима и усвојеном методологијом образовања на нивоу Републике Српске. Верификацију ових планова и програма обавља Инспекторат заштите од пожара.

Начин оспособљавања и упознавања радника са опасностима и мјерама заштите од пожара и експлозије у њиховим објектима и употребом уређаја, опреме и средстава за гашење пожара утврђује се општим актом предузећа, установа и органа, у складу са законом и овим Планом.

На начин утврђен у претходном ставу вршиће се и стручно оспособљавање радника који рукују опасним материјама (запаљивим течностима и гасовима, експлозивним материјама, рад са електроенергетским постројењима у условима експлозивних и запаљивих смјеша и сл.) према закону и овом Плану.

Оспособљавање и упознавање радника из дјелокруга заштите од пожара, у смислу претходних ставова, обухвата све категорије радника без обзира на дјелокруг и њихова овлашћења и спроводи се на основу утврђеног програма.

Програм оспособљавања и упознавања радника из дјелокруга заштите од пожара експлозије, у смислу претходне тачке, заснива се на организационом, технолошком и кадровском стању органа и организација и доноси се на основу непосредног запажања извора опасности, мјера и других услова у дјелокругу заштите од пожара, техничко-технолошке и друге документације и упуства за рад, као и одредби предвиђених у постојећим прописима и самоуправним општим актима.

Упознавање радника са опасностима од пожара којима је изложен при обављању послова и радних задатака на свом радном мјесту и са мјерама заштите којих се обавезан придржавати, као и са правилним руковањем опремом и средствима за заштиту и гашење пожара, морају му омогућити брзу и потпуну употребу апарата и средстава за почетно гашење пожара, што се утврђује провјером његовог стручног знања једним од признатих начина (тестовима или усменим испитима).

На радним мјестима с посебним условима рада на којима се траже посебно прописани услови или посебна стручна оспособљеност на основу посебних прописа (руковање са запаљивим течностима и гасовима и експлозивним материјама, електроенергетским постројењима у условима експлозивних и запаљивих смјеша и сл.), поступак и садржај програма оспособљавања и упознавања тих радника усклађује се са одговарајућим прописима.

Образовне организације плановима и програмима одређују начин образовања својих полазника из области заштите од пожара у складу са минимумом програма из те области, којег утврђује орган надлежан за образовање.

Васпитно-образовне и друге организације које се баве стручним оспособљавањем обезбјеђују услове ученицима и радницима да ови стекну знања из области заштите од пожара у обиму који одговара одређеној струци односно занимању, према наставном плану и програму.

У наставним плановима и програмима школа основног образовања утврђује се општи садржај градива из области заштите од пожара, а у наставним плановима и

програмима школа средњошколског образовања и посебни садржај градива и обима који одговара потреби струке и занимања за која се врши образовање.

Оспособљавање и упознавање радних људи и грађана са опасностима и мјерама заштите од пожара у циљу спријечавања избијања пожара, гашења пожара и спашавања људи и имовине угрожених пожаром, врши се на основу плана мјера и активности заштите од пожара којег доноси мјесна заједница.

За подручје Општине, утврдиће се одговарајућа методологија образовања у области заштите од пожара којом ће се предвидјети: методи, облици, поступци и евиденција образовања одраслих, континуирано и планско стицање знања, вјештина и навика у процесу школовања младих кадрова и њиховог припремања за рад, јединствено програмирање образовних садржаја, као и јединствени профил занимања предавача и њихова стручна спрема.

Ради сложености, специфичности и значаја појединих специјалистичких облика образовања у области заштите од пожара, студију и обраду планова и програма, односно одговарајуће методологије за сваки од специјалистичких облика образовања у тој области, треба повјеравати стручној организацији у области заштите од пожара.

Пропагандна активност у области заштите од пожара састоји се у организовању у спровођењу мјера манифестационог и пропагандног облика у циљу подизања безбједоносне културе становништва, као и развоја и унапређења ватрогарства уопште, а вршиће се нарочито: организовање ватрогасних вјежби и изложби, објављивањем публикација и информација путем средстава јавног информисања (радија, штампе, телевизије, плаката и сл.), приказивањем одговарајућих филмова на јавним и другим мјестима, као и осталим организованим акцијама и манифестацијама из области заштите од пожара.

Основни носиоци пропагандне активности су:

- ватрогасно друштво,
- организације у области информисања, као и друге организације које у оквиру своје редовне дјелатности у области заштите од пожара публикују стручне активности у тој области;
- општински органи за цивилну заштиту.

У оквиру планова и програма и других општих аката предузећа, јавних предузећа и установа и општине као цјелине, водећи се рачуна да се материјално заинтересују организације које се баве припремањем и израдом материјала, односно јавним информисањем и публикавањем да у програмима своје дјелатности унесу и потребе из области заштите од пожара и експлозије на подручју општине.

8.7. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

8.7.1. ФИНАНСИЈЕРИ И ЊИХОВЕ ОБАВЕЗЕ

Средства за спровођење и унапређење заштите од пожара осигуравају Општина и мјесне заједнице, предузећа и друга правна лица, државни и други органи, предузетници у складу са Законом о заштити од пожара ("Сл гласник РС", број 71/12), овим Планом те посебном одлуком Скупштине општине уколико су заинтересовани за додатно финансирање.

Како је законом регулисано средства се осигуравају на следећи начин:

- Предузећа и друга правна лица која на територији општине обављају дјелатност, обрачунавају и уплаћују накнаду у висини 0,04 % од пословног прихода за реализацију посебних мјера заштите од пожара. Накнада на основу обрачунате обавезе се уплаћује на рачуне јавних прихода РС за опште уплате.
- Распоред прикупљених средстава по овом основу врши Министарство финансија - Сектор за Трезор, на слиједећи начин: 40% на посебан рачун ватрогасног савеза РС, која искључиво служи за реализацију пројеката техничког опремања ватрогасних јединица у РС, а према плану који усвоји надлежни орган Савеза, 60% на рачун буџета општине, односно градова према сједишту предузећа и другог правног лица које уплаћује накнаду, која искључиво служе за реализацију пројеката техничког опремања ватрогасних јединица општина и градова.
- Реализацију и утрошак средстава прати Министарство, као и надлежни општински органи.
- Територијалне професионалне и добровољне ватрогасне јединице у РС додијелене справе и опрему књиже као своја основна средства.
- Обавезу плаћања накнаде немају буџетски корисници и органи државне управе.
- Средства за рад ватрогасних јединица (професионалних и добровољних) осигурава оснивач у складу са законом и овим Планом, као и заинтересована предузећа у виду заједничког улагања и удруживања средстава за заједничке потребе у заштити од пожара, а у складу са одлуком општине.

С обзиром да није основан ватрогасни савез на подручју општине, исти када се оснује треба својим општим актима, утврдити и материјално осигурати политику дјеловања и унапређења заштите од пожара у погледу:

- Стручног образовања и усавршавања кадрова који професионално обављају послове и радне задатке у области заштите од пожара,

- Идејно - пропагандног рада на подручју заштите од пожара,
- Набавке техничке опреме и средстава за гашење пожара,
- Изградње и адаптације објеката за смјештај ватрогасних јединица и њихове опреме
- Других потреба радника ватрогасних јединица у складу са ставовима и закључцима Скупштине општине и његових извршних органа.

Средства за Професионалну територијалну ватрогасну јединицу (рад чланова и набавку опреме) обезбјеђује општина својим буџетом те ВЈ својим услугама.

Средства за рад ватрогасних друштава у предузећима према својим потребама и могућностима осигуравају сама предузећа у којима су ватрогасне јединице и њихова друштва основани, те општински ватрогасни савез када се оформи.

Поред обавеза у смислу претходног става предузећа и друга правна лица, државни органи и појединци осигуравају средства потребна за набавку уређаја, алата и друге опреме за почетно гашење пожара и воде бригу о њиховом исправном одржавању, као и средства потребна за обучавање и упознавање радника са опасностима и мјерама заштите од пожара, партиципацијама, донацијама и поклонима.

Финансирање осталих потреба у области заштите од пожара, утврђених законом и другим прописима и овим планом пада на терет инвеститора, односно наручиоца посла.

Поред редовног финансирања, обзиром на велика материјална-финансијска средства потребна за организовање Професионалне територијалне ватрогасне јединице и ватрогасних друштава у мјесним заједницама те њиховог техничког опремања, препоручујемо да се посебном одлуком утврди финансирање ватрогасства општине од стране свих правних лица, предузетника и пољопривредника, а по тарифном закључку и утврђеној категоризацији.

8.8. УРБАНИСТИЧКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Када је у питању овај сегмент дјеловања све почиње још од урбанистичких и регулационих планова. Наиме, питања пожарних путева и прилаза објектима за ватрогасна возила, удаљеност зона становања од индустријских зона, посебно складишта запаљивих материја, затим стални конфликт између транзитног и локалног саобраћаја, као и обезбјеђење потребних количина пожарне воде јесте трајан задатак на коме се треба радити.

Исто тако, а у посматраном контексту сви корисници шума су дужни да обезбједе и планирају изградњу шумских путева до појединих рејона, али и да одржавају проходност постојећих. Такође, индустријски погони који имају већи број објеката и гдје борави и ради већи број људи морају имати изграђене пожарне путеве.

8.8.1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ

Мјере заштите од пожара које се предвиђају овим планом, имају за циљ постизање следећих ефеката:

- смањење опасности по становништво;
- смањење опасности по животну средину,
- спријечавање настанка, ширења и преношења пожара;
- омогућавање брзог спасавања људи и материјалних добара и
- ефикасно гашење пожара.

Узимају се у обзир и следећи основне захтјеве, који су дефинисани у Упутству за грађевинске материјале и производе 89/106/ЕЕЦ као и у ЕВРОКОДУ 1, ДИО 2-2, Дејства на конструкције изложене пожару: "Грађевински објекти морају бити прорачунати и изграђени на такав начин, да у случају пожара:

- ширење пожара на сусједне објекте буде ограничено;
- носивост конструкције буде одржана током прописаног временског периода,
- избијање и ширење ватре и дима у оквиру грађевинског објекта буде ограничено,
- људи који бораве у објекту, могу да га напусте или могу бити спашени;
- безбједност спасилачке екипе буде осигурана.

При изради просторних и урбанистичких планова, као и одлукама које их замјењују, у погледу мјера заштите од пожара морају се нарочито утврдити:

- удаљеност између зона предвиђених за стамбене и јавне објекте и зона предвиђених за индустријске објекте и објекте специјалне намјене (складишта лако запаљивих течности, гасова и експлозивних материја);
- удаљеност између објеката унутар једне зоне, која обезбјеђује спровођење мјера заштите од пожара;
- ширину и геометрију саобраћајница, које омогућавају приступ ватрогасним возилима до сваког објекта и њихово маневрисање током интервенције гашења,
- изворишта за снабдијевање водом, која обезбјеђују довољне количине воде за гашење пожара.

За утврђивање наведених захтјева мора се узети у обзир конфигурација терена и хидрогеолошки положај, као и правац дувања доминантних ветрова (ружа ветрова).

8.8.2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ – ДЕФИНИЦИЈЕ (према ISO 8421)

Пожарни сектор - дио зграде који се састоји од једне или више просторија, конструисан тако да је противпожарно одвојен од осталих дијелова зграде, за одређен временски период. Формира се као грађевинско-технолошка цјелина, обично раздвојена противпожарним зидовима и / или таваницама. Смањењем величине пожарног сектора, снижава се потребна отпорност конструкције према пожару.

Прилаз објекту за ватрогасно возило - уређени прилаз предвиђен тако да омогући ватрогасној служби са опремом неометан приступ или улазак у објекат. Чини га уређена саобраћајница за нормално кретање ватрогасних возила до мјеста на коме се организује ватрогасна интервенција, на растојању не већем од 25 m од објекта (за резервоаре запаљивих гасова преко 100 m³ и запаљивих течности капацитета преко 500 m³, ово се растојање повећава на 50 - 75 m).

Макропожарни сектори 1. реда - дијелови стамбене и пословне зоне насеља, који захватају површину која се може уписати у квадрат максималне величине 1 000 x 1 000 метара. Састоји се из неколико макропожарних сектора 2. реда.

Макропожарни сектори 2. реда - дијелови стамбене и пословне зоне насеља, који захватају површину која се може уписати у квадрат величине 250 x 250 метара.

Отпорност према пожару (ватроотпорност) - способност неког елемента грађевинске конструкције, компоненте или склопа да за одређено вријеме испуни тражену стабилност, интегритет према пожару и/или другу очекивану улогу при стандардном пожару.

Пожарни зид - зид који има улогу да спријечи преношење пожара из једог простора у други. Изводи се зидањем од темеља и са надвишењем изнад крова 0,50 m, у случају незапаљивог кровног покривача, односно 0,90 m ако је кров покривен запаљивим кровним покривачем. По правилу се изводи без отвора, а у случају да се у њему уграђују врата до максималне површине 25 % од површине зида у коме су уграђена, она морају бити исте или за једну класу ниже отпорности према пожару.

Пожарно оптерећење - топлотна енергија свих елемената неког простора, укључујући облоге зидова, преграде, подове и таванице, изражена јединицама SI система.

8.8.3. ПОЖАРНО РАЗДВАЈАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ ЗОНА

Рад на примјени мјера заштите од пожара у просторном планирању мора се одвијати паралелно са осталим активностима у свим фазама припреме, израде и доношења просторног плана, као јединственог процеса планирања.

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

Приликом изградње или доградње, у сваком насељеном подручју је потребно извршити размештај основних функционалних зона:

- зоне становања,
- индустријске зоне,
- зоне зеленила,
- рекреативни и заштитни појас.

Објекти у којима се користе веће количине запаљивих материјала, треба да се лоцирају изван насеља. Груписање превише ризичних погона на једној локацији треба избјегавати. Ради спрјечавања преношења пожара и његових опасних и штетних утицаја на стамбену зону и зону за јавне и друштвене намјене, потребно је предвидјети удаљеност појединих индустријских објеката према вриједностима датим у табели 22.

Табела 20. Минимално потребно растојање објеката индустрије у односу на стамбену зону

Врста индустријског објекта	Потребно минимално растојање
Рафинерије нафте и уља са хемијском прерадом, коксаре, производња вискозних влакана	1500 m
Термоелектране, високе пећи жељезаре, производња алуминијума	1000 m
Фабрика цемента	800 m
Погони за производњу сумпорне киселине, азотне киселине, амонијак, кожаре и шећеране	500 m
Пекаре, млијекаре, млинови, браварије, токарије, варионице у затвореним халама, погони вулканизације	200 m
Фабрике конфекције	100 m
Депоније отпадних материјала, (условно ако је заштићена заклоном)	1500 m (400 m)

8.8.4. ВАТРОБРАНИ ПОЈАСЕВИ - ПОЖАРНЕ ПРЕПРЕКЕ

Између појединих функционалних зона, као и унутар зона, потребно је предвидјети ватробране појасеве, односно пожарне препреке (улице, путеве, паркове или друге слободне просторе, на којима није могућа или није дозвољена изградња). Према њиховој ефикасности разликују се:

- пожарне препреке 1. реда: $V = X1 + X2 + 10 \text{ m}$
- пожарне препреке 2. реда: $V = X1 + X2$
- пожарне препреке 3. реда: $V = (X1 + X2 + 6 \text{ m}) / 2$
- пожарне препреке 4. реда: $V = (X1 + X2) / 2$

гдје су:

- **V - растојање између наспрамних објеката,**
- **X1 и X2 - висине наспрамних зграда до стрехе.**

При изради нових или реконструкцији старих стамбених или пословних дијелова насеља, изузев дијелова насеља под заштитом, потребно је формирати макропожарне секторе 1. реда, са пожарним препрекама 1. реда између њих.

У оквиру овако формираних ћелија, потребно је предвидјети макропожарне секторе 2. реда, који се међусобно раздвајају пожарним препрекама 2. или 3. реда. У овима је нужно осигурати довољно велику неизграђену површину за склањање од рушења и евакуацију становништва, а која не смије бити мања од: **Ст / 4** рачунато у m^2 , гдје је **Ст број становника у макропожарном сектору 2. реда.**

8.8.5. ГУСТИНА ИЗГРАЂЕНОСТИ

За земљиште под објектима:

- У чисто стамбеној зони, густина изграђености не смије да пређе 30% на јединичној површини величине 250 x 250 m. Изузетно, изграђеност може бити и већа ако се ради о реконструкцији историјских или других заштићених дијелова насеља, али не већа од затечене. При израчунавању изграђености земљишта не урачунавају се површине јавних саобраћајних површина и подземних објеката, који се налазе испод коначно изравнатог терена и површински обрађеног као околни терен.
- У мјешовитој зони у којој је заступљено и становање, не смије да се прекорачи густина изграђености 40% на јединичној површини 250 x 250 m.
- У пословним зонама густина изграђености не смије да пређе 50% на јединичној површини 250 x 250 m.

- У индустријским зонама густина изграђености не смије да пређе 60% на јединичној површини 250 x 250 m.

8.8.6. КОЕФИЦИЈЕНТ ИЗГРАЂЕНОСТИ

Однос између бруто развијене површине свих надземних етажа стамбене зоне и посматране површине (коэффициент изграђености) јединичне површине 250 x 250 m, не смије бити већи од 1,0. Изузетно, код реконструкције историјских или других заштићених дијелова насеља, овај однос може бити већи .

У зонама становања гдје је изграђеност терена до 30%, сектори се раздвајају пожарним препрекама 3. реда, а тамо гдје је изграђеност изнад 30%, сектори се раздвајају пожарним препрекама 2. реда.

У сеоским насељима гдје преовлађује разуђена градња, дозвољене су пожарнепрепреке 4. реда.

8.8.7. РАСТОЈАЊА МЕЂУ ОБЈЕКТИМА УНУТАР ЗОНА

а) Стамбене и пословне зоне

У стамбеним и пословним зонама, међусобни размак објеката (P) мора да задовољи најмање слиједећи услов:

$$P = X / 2 + 4 \text{ m} ,$$

гдје је:

P - растојање између објеката у метрима,

X - висина вишег објекта у метрима.

За објекте ниске стамбене изградње (П+1), међусобно растојање у сваком случају мора износити минимално 6,0 m. У случајевима када се овакви објекти граде као двојни или у низу, морају према сусједном објекту имати противпожарни зид најмање отпорности према пожару 2 часа. Када се изводи горив кров, противпожарни зид мора пресејцати кров по цијелој висини и надвисити га за 50 cm у случају незапаљивог кровног покривача, односно 90 cm, ако је кровни покривач изведен од запаљивог материјала.

Удаљеност слободностојећих објеката ниске стамбене изградње од сусједне парцеле не може бити мања од 3,0 m ако се према тој међи изводе отвори.

Објекти колективног становања и пословни објекти који се граде у блоку, уз сусједни објекат морају имати изграђен противпожарни зид на начин како је то приказано у предходном ставу. Могу се изграђивати само отворени блокови, који имају најмање два отвора (улаза), чији габарити обезбјеђују улазак ватрогасним возилима. Уколико се прилаз

блоку планира пролазом кроз зграду, тада исти мора имати најмању висину 4,5 m и ширину 3,5 m на правом дијелу пута, односно 4,0 m ако је пролаз у кривини.

б) Индустијске и мјешовите зоне

У оквиру индустријских комплекса, минимално потребна растојања између појединих зграда се одређују зависно од намјене, врсте и количине запаљивих материјала који се налазе у њима, као и од ватроотпорности и геометрије наспрамних објеката. Због различитих услова који се могу појавити, безбједоносна растојања објеката се могу одредити рачунским поступком на основу предходно срачунате укупне топлотне снаге пожара, затим топлотног флукса зрачења кроз отворе и топлотног флукса који пада на сусједни објекат. При томе се може узети да гранична вриједност топлотног флукса, која на сусједној згради може изазвати пожар, износи $12,5 \text{ KW/m}^2$.

У општем случају, најмања безбједоносна растојања између индустријских зграда, зависно од њиховог степена отпорности према пожару (према ЈУС У.Ј.1.240), треба усвојити према вриједностима које су дате у табели 21. под условом да између зграда нема никаквог другог запаљивог материјала.

Табела 21. Минимално растојање између индустријских зграда у метрима

Степен отпорности зграде	Зграде мале отпорности	Зграде средње отпорности	Зграде веће отпорности
ЈУС У.Ј.1.240	I и II	III	IV и V
I и II	20	18	16
III	18	16	12
IV и V	16	12	10

За индустријске објекте и постројења са посебно израженом пожарном опасношћу, као што су постројења и складишта за течни нафтни гас, постројења и складишта запаљивих течности и лож уља и сличне, међусобна растојања објеката, као и растојања до јавних путева, ивица земљишта које припада постројењу и објеката на сусједном земљишту који не припадају постројењу, усвајати према важећим Техничким прописима који се односе на овакве објекте.

У табели 22. су одређена минимална потребна растојања између стамбених, јавних и индустријских објеката који нису у склопу постројења, од резервоара течног нафтног гаса ТНГ (нафтни угљоводоници - пропан, пропен, бутан, бутен и њихови изомјери и њихове смјеше у течном или гасовитом стању).

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

Табела 22. Минимална растојања између стамбених, јавних и индустријских објеката од резервоара ТНГ у метрима

Укупна запремина резервоара [m ³]	Максимална запремина једног резервоара m ³	Растојање од надземних резервоара	Растојање од подземних резервоара
- 50	25	80	40
50 - 200	50	150	75
50 - 200	100	200	100
200 - 500	50	150	75
200 - 500	100	200	100
200 - 500	100 - 200	300	150
500 - 2000	100	200	100
500 - 2000	100 - 600	300	150
2000- 8000	100 - 600	300	150

Напомена: Код резервоара са различитим запреминама, примјењује се резервоар са највећом запремином, растојање од надземних резервоара, објеката са више од 800 људи, добија се множењем одговарајуће вриједности из табеле са 22.

8.8.8. ПРИСТУПНЕ САОБРАЋАЈНИЦЕ ОБЈЕКТИМА

Да би се омогућила ефикасна ватрогасна интервенција, потребно је обезбједити приступ ватрогасним возилима до сваког објекта.

Приступ објектима ниске стамбене градње (П+1) и објектима колективног становања који имају обострано оријентисане станове, а чија висина не прелази 4 спрата, потребно је осигурати најмање са дуже стране објекта. Осталим објектима колективног становања и јавним објектима, потребно је предвидјети приступ возилима са најмање двије стране на којима се налазе отвори.

Паркирање возила у зони постављања ватрогасних возила (5-10 метара од стамбених, пословних и јавних објеката, а 20-25 метара код складишта запаљивих течности и гасова) треба спријечити пројектовањем одговарајућих саобраћајница, гаража, и

паркинга у близини, али ван подручја постављања интервентних возила. Спрјечавање неконтролисаног паркирања возила треба обезбједити препрекама које се могу уклонити и превазићи посебним ватрогасним алатима (жардињере масе 60-100 kg тежине, жичане ограде или склопиве пирамиде).

Објекти који имају 5 или више надземних етажа, треба да имају предвиђен плато за постављање ватрогасних љестви и хидрауличних платформи, којима се остварује интервенција на фасадним зидовима, на којима постоје прозори или слични отвори.

Приступне саобраћајнице објектима треба да испуњавају слиједеће услове:

- да омогуће кретање возилима са осовинским притиском $P \geq 130 \text{ kN}$;
- минимална ширина саобраћајне траке за вожњу у једном смјеру треба да износи 3,5 m;
- минимална ширина саобраћајнице за двосмјерни саобраћај или двије саобраћајне траке, треба да износи 6,0 m;
- унутрашњи радијус кривине пута мора бити најмање 7,0 метара;
- максимални успон пута је 6% ;
- максимални нагиб пута је 6%.

За изградњу платоа за ватрогасна возила треба предвидјети површину од најмање 15,0 метара дужине и 5,5 метара ширине, са максималним нагибом од 3%. Удаљеност платформе од објекта износи 5 - 12 метара за стамбене, јавне и пословне зграде, док се код индустријских одређује посебном анализом. Положај платоа према фасади објекта на којој постоје отвори (prozори, балкони) бира се тако да угао нагиба аутомеханичких љестви и хидрауличних платформи може да буде у границама 60 - 750.

При извођењу комуналних радова на оправци или реконструкцији саобраћајница, претходно се о локацији и времену извођења радова, морају обавјестити територијалне ватрогасне јединице и општински орган управе, надлежан за послове заштите од пожара.

Општински орган управе надлежан за издавање одобрења за извођење грађевинских радова, дужан је копију одобрења доставити ватрогасној јединици и општинском органу управе надлежном за послове заштите од пожара.

8.8.9. УРЕЂЕНА ЦРПИЛИШТА ЗА ВОДУ

Урбанистичким плановима потребно је одредити локацију, а затим израдити уређено црпилиште воде за напајање ватрогасних возила водом у неограниченоим количинама. Наведено уређено црпилиште мора бити изведено тако да се у исто вријеме може узимати вода са најмање два ватрогасна возила и то тако да возила не морају маневрисати, већ се кретати само унапред.

Услови које мора да обезбједи приступни пут црпилишту воде је исти као за приступне прилазе ватрогасних возила објектима, који су дефинисани у предходном поглављу.

8.9. ГРАЂЕВИНСКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

8.9.1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ

Захтјеви који се односе на грађевинске мјере заштите од пожара, као примарне мјере, полазе од намјене објекта, његове величине, пожарног оптерећења и на основу тога процењеног трајања пожара. Имају за циљ да грађевински објекти морају бити прорачунати и изграђени на такав начин, да у случају пожара:

- ширење пожара на сусједне објекте буде ограничено;
- носивост конструкције буде одржана током прописаног временског периода (прописана отпорност према пожару);
- избијање и ширење ватре и дима у оквиру грађевинског објекта буде ограничено (формирањем пожарних сектора),
- људи који бораве у објекту, могу да га напусте или могу бити спашени;
- безбједност спасилачке екипе буде осигурана.

8.9.2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ- ДЕФИНИЦИЈЕ

Коришћене ознаке се заснивају на стандарду ISO 3898/1987 - Основе прорачуна за конструкције, ознаке и опште ознаке и ISO 8421.

ОТПОРНОСТ ПРЕМА ПОЖАРУ (ватроотпорност) - способност конструкције, дијела конструкције или елемента, да испуни захтјевану функцију (функцију носивости и/или функцију раздвајања), за одређену изложеност стандардном пожару, у одређеном временском периоду времена. Ово вријеме се утврђује експериментално и представља вријеме протекло током испитивања елемента у условима стандардног пожара, од почетка испитивања до тренутка у коме је постигнут први од слиједећих критеријума:

- рушење (почетак пластичне деформације, губитак функције носивости);
- продор пламена (губитак интегритета, појава већих пукотина);
- загријавање неизложене, хладне стране за више од 180°C, или просјечно за 140°C (губитак функције раздвајања).

КЛАСЕ ОТПОРНОСТИ ПРЕМА ПОЖАРУ - дефинишу бројном ознаком отпорност према пожару конструкторивног елемента изражену у минутима. Разликујемо слиједеће класе отпорности елемената према пожару: Ф15, Ф30, Ф60, Ф90 и Ф120.

ПОЖАРНИ СЕКТОР - дио зграде који је противпожарно одвојен од осталих дијелова зграде. Формира се као грађевинско-технолошка цјелина, обично раздвојена противпожарним зидовима и/или таваницама. Смањењем величине пожарног сектора, снижава се потребна отпорност конструкције према пожару.

ПОВРШИНА ПОЖАРНОГ СЕКТОРА - представља збир површина свих спратова унутар пожарног сектора, не рачунајући дијелове таваница или еркера, који су састављени од незатворених површина - решетки.

СЛОБОДАН ПРОСТОР - улица најмање ширине 8 m, или дворишта ако имају најмању ширину 8 m и пролаз ширине веће од 4 m, који повезује двориште са улицом.

СТАНДАРДНИ ПОЖАР - ЈУС ИСО 834 - садржи стандардне услове загријавања и притиске, којима се излажу грађевинске конструкције, током одређивања њихове отпорности према пожару. Пораст температуре током испитивања дефинисан је једначином:

$$T = T_0 + 345 \times \log(8 \times t + 1)$$

гдје су:

- T** - температура пожара,
- T₀** - почетна температура,
- t** - вријеме протекло од почетка испитивања.

ПОЖАРНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ, (q) - количина тополоте укупних горивих материјала, који се односе на површину пожарног сектора А. Промењива пожарна оптерећења, која могу варирати током експлоатационог вијека конструкције, треба да буду представљена вриједностима, за које се очекује да неће бити прекорачене у току 80% времена. Као гориви материјали се узимају у обзир :

- сви гориви незаштићени материјали који се складиште, амбалажа, гориви грађевински материјали, укључујући и обложне материјале, класе V према ЈУС.УЈ. 1.050.
- сви материјали у затвореним резервоарима или затвореним системима, као што су на примјер цјевоводи или резервоари од челичног лима или посуде сличних пожарних својстава.

Не узимају се у обзир :

- дијелови гориве грађевинске конструкције, који су омотачем од негоривих грађевинских материјала заштићени на такав начин, да у периоду прорачунске потребне отпорности према пожару, не учествују у пожару,
- грађевински елементи гориве кровне конструкције, који су унутар пожарног сектора ефикасно раздвојени од преосталог дијела пожарног сектора

међуспратном конструкцијом или спуштеним плафоном од негоривог материјала,

- гориви материјали који се налазе у стању у коме не могу да горе (нпр. стално потопљени у воду),
- подне облоге класе V1 према ЈС.УЈ. 1.050, ако су положене на масивне бетонске таванице без шупљина,
- гасна погонска средства (флуиди) у цјевоводима од челичног лима или сличних пожарних својстава, када у осталом дијелу сектора није прекорачено пожарно оптерећење од 25 KWh/m², а постоји могућност одбацивања гаса изван сектора.

СПЕЦИФИЧНО ПОЖАРНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ (c) [MJ/m²] или [KWh/m²] - топлотно оптерећење по јединици пода.

РАЧУНСКО СПЕЦИФИЧНО ПОЖАРНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ, (q_r) [MJ/m²] или [KWh/m²] - прорачуната вриједност пожарног оптерећења, уз уважавање више услова сагорјевања. Одређује се помоћу следећег обрасца:

$$q_r = \sum (M_i \cdot X_{yi} \cdot m_i \cdot \alpha_i) / A$$

гдје су:

M_i - количина сагоривих материјала [kg],

X_{yi} - енергетска вриједност појединих горивих материјала [MJ/kg],

m_i - коефицијент који описује понашање при сагорјевању,

α_i - фактор сагорјевања за процјену заштићених горивих материјала,

A - површина пода пожарног сектора [m²].

Вриједности за X_{yi}, m_i, α_i су дате у посебним табелама 41 и 42, а које су наведене на крају овог поглавља.

У случају неравномјерно распоређеног рачунског пожарног оптерећења, а то је случај када у једном или више парцијалних дијелова, који се налазе један поред другог или изнад другог, на више спратова једног пожарног сектора, прорачунско пожарно оптерећење одступа (навише) за више од 50% од средње вриједности пожарног оптерећења у пожарном сектору, поступа се на слиједећи начин:

- ако су наведени парцијални дијелови мањи од 100 m², као код неких тачкастих оптерећења, може се усвојити прорачунско пожарно оптерећење

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

на површини од 100 m² као равномјерно распоређено. При томе се морају узети у обзир и друга пожарна оптерећења у том подручју,

- покретна тачкаста пожарна оптерећења се усвајају на најнеповољнијем могућем положају.

Табела 23. Вриједности фактора X_{yi} и m за поједине материјале

Материјал	Густина складиштења ¹⁾ % ²⁾	m - фактор	X_{yi} kWh/kg ³⁾
1.Производи дрвета:			
1.1.Смреково дрво:			
Даске	50	1.0	4.8
	70	0.8	
дашчице 40x40 mm	50	1.0	4.8
дашчице 100x100 mm	50	0.7	4.8
	90	0.5	
дашчице 200x200 mm	50	0.3	4.8
	95	0.2	
дашчице спојене у блокове 500x500 mm	50	0.2	4.8
	98	0.2	
обло дрво 150-300	50	0.5	4.8
ринфузна минерализована дрвена вуна пресована у бале	8	1.0	4.7
	60	0.2	
1.2. иверице - v2	99	0.2	4.8

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

2. хартија, картон:			
2.1.папир за писање:			
великог формата у вишеслојним палетама	100	0.2	3.8
великог формата складиштен у расутиим палетама	100	0.05	3.8
тесно навијен у ролне	75	0.2	3.8
2.2. картон:			
изрезан, сложен на палете	100	0.2	4.2
тесно навијен у ролне	75	0.2	4.2
стари папир и картон, пресован у бале	90	0.2	4.2
тоалет креп папир у ролнама, пакован у врећицама	80	1.7	3.7
3. Текстил			
3.1. памук:			
ткани у балама	-	0.4	4.3
влакна пресована у балама	-	0.2	4.3
3.2. полиестерска влакна пресована у балама	30	0.2	4.3
3.3. полиамидна влакна пресована у балама	-	0.7	7.9

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

3.4. полиакрилнитрил пресован у балама:	-		
vlakна	-	0.8	8.2
vlakна модификована са 35% винилхлорида	-	0.2	6.6

3.5. отпадни материјал:			
vlakна од памука, полиамида и полиакрилнитрила, пресована у бале	-	0.8	8.0
4. Синтетички материјали:			
4.1. поликарбодимид:			
ПЦ-чврста пена (запреминске масе 16.8 kg/m ³)	100	0.2	8.6
4.2. полиестерска смола – незасићена:			
профилисани штапови ојачани стакленим vlakнима, слободно ускладиштени	25	0.7	5.3
4.3. полиолефин:			
полиетилен-гранулат у хаковима	-	0.8	12.2
полиетилен- обликовани дијелови (слободно ускладиштени)	-	0.5	12.2

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

полипропилен-обликовани дијелови у картонским кутијама	13	0.8	12.8
4.4. полистирол:			
АБС-обликовани дијелови у картонским кутијама	8	0.9	9.9
ПС-чврста пјена (v1, густине ≥ 20 kg/m ³)	100	0.4	11.0
ПС-чврста пјена (v3, густине ≥ 20 kg/m ³)	100	0.8	11.0
4.5. полиуретан:			
ПУР- чврста пјена (v1, густине ≥ 36 kg/m ³)	100	0.2	6.7
ПУР-чврста пјена (В2, густине ≥ 20 kg/m ³)	100	0.3	6.7

20 kg/m ³			
4.6. поливинилхлорид			
ПВЦ-тврди обликовани дијелови у жичаним корпама	30	0.4	5.0
ПВЦ-тврди обликовани дијелови у картонским корпама	30-90	0.4	5.0
5. Чврсти гориви материјали			
брикети од мрког угља, насути	60	0.3	5.8
6. Гориве течности у отвореним резервоарима на температури испод тачке кључања			

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

хлорбензол	100	0.5	11.2
циклохексан	100	0.6	8.9
диетилформаид	100	1.3	6.1
гликол	100	1.3	4.6
уље за грејање ЕЛ	100	0.4	11.7
уље за грејање С	100	0.5	11.4
изопропилалкохол	100	1.2	7.5
метанол	100	1.0	5.4
терпентин	100	0.6	11.5
ксилол	100	0.4	11.1
хидраулично уље ХЛП 36	100	0.6	9.8
хидраулично уље W92	100	0.4	9.8
7.Остали			
вучене траке од гуме у слојевима	100	0.2	12.2
блокови битумена	100	0.6	9.8
маст за чишћење у отвореном купатилу	100	0.5	11.5

Напомена: Густина складиштења је запремина материјала подјељена укупном запремином или густина насипања подјељена запреминском густином. Густина складиштења се односи на појединачне јединице складиштења.

Наведене вриједности фактора сагорјевања су одређене у Државној служби за испитивање материјала Nordrhein-Westfalen у Дортмунду. За материјале који нису обухваћени овом табелом, стандардом ДИН 18.230. дио 2. је дефинисан поступак лабораторијског одређивања вриједности фактора сагорјевања (m).

Табела 24. Одређивање корективног фактора заштићености пожарног оптерећења (i)

Незаштићено пожарно оптерећење веће од 25 kWh/m ² је допунско	Ефектна топлотноапсорпциона изолација у току пожара	(i ₁) за највеће заштићено пожарно оптерећење	(i ₂) за свако даље заштићено пожарно оптерећење
постоји	не постоји	0,75	0,60
постоји	постоји	0,65	0,50
постоји	изолација са хлађењем	0,55	0,45
не постоји	не постоји	0,45	0,35
не постоји	постоји	0,35	0,25
не постоји	изолација са хлађењем	0,25	0,20

Напомена: Вјероватноћа паљења може да се одреди и експериментално или на основу искуства. У табели је узимана вјероватноћа паљења $P = 10^{-10}$ до $P = 10^{-6}$.

8.9.3. ЗАХТЈЕВИ ЗА ГРАЂЕВИНСКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЗА СТАМБЕНЕ И ПОСЛОВНЕ ЗГРАДЕ

8.9.3.1. КАТЕГОРИЈЕ ОБЈЕКТА

Зграде за становање и пословне зграде, класирају се у слиједеће категорије, према којима ће бити дефинисане посебне мјере заштите:

- 1. категорија:** Индивидуалне стамбене и пословне зграде, појединачне или двојне, са приземљем и једним спратом, са подрумом или без њега;
- 2. категорија:** индивидуалне стамбене и пословне зграде, појединачне или двојне, са више од једног спрата;

Индивидуалне стамбене зграде и пословне, груписане у низу додирујући се.

Колективне стамбене и пословне зграде код којих под највишег спрата није виши од 8 метара изнад терена.

- 3. категорија:** Стамбене и пословне зграде које не припадају 1. и 2. категорији и код којих под највише етажне није виши од 22 метра од терена.

4. категорија: Стамбене и пословне зграде код којих је под највише етаже изнад 22 метра од равни терена (категорија "високих зграда").

8.9.3.2. ПОТРЕБНА ВАТРООТПОРНОСТ КОНСТРУКЦИЈЕ И МАКСИМАЛНЕ ВЕЛИЧИНЕ ПОЖАРНИХ СЕКТОРА

Све стамбене и пословне зграде морају да задовоље ниже наведене услове, који обезбјеђују како њихову сопствену сигурност у моменту пожара, тако и сигурност сусједних зграда. Потребна минимална отпорност према пожару за вертикалне носеће елементе износи:

▪ За стамбене и пословне зграде зраде 1. категорије	Ф15
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 2. категорије	Ф30
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 3. категорије	Ф60
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 4. категорије	Ф90

Потребна минимална отпорност према пожару за плоче и међуспратне конструкције износи:

▪ За стамбене и пословне зграде зраде 1. категорије	Ф15
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 2. категорије	Ф30
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 3. категорије	Ф60
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 4. категорије	Ф90

У зградама 1. категорије са дрвеном конструкцијом, потребно је извести пожарни преградни зид најмање класе Ф60, на растојањима не већим од 20 m или најмање један такав зид између два сусједна степеништа.

Код зграда великих дужина потребно је предвидјети пожарне преградне зидове на растојању не већем од 40 m слиједећих класа :

▪ За стамбене и пословне зграде зраде 2. категорије:	
○ зидови без отвора	Ф60
○ зидови са отворима који су класе	Ф30
▪ За стамбене и пословне зграде зраде 3. категорије:	
○ зидови без отвора	Ф90
○ зидови са отворима који су класе	Ф30

- За стамбене и пословне зграде зраде 4. категорије:
 - зидови без отвора Ф90
 - зидови са отворима који су класе Ф60
- Зидови степеништа и лифтова морају испуњавати слиједеће класе:
 - За стамбене и пословне зграде зраде 2. категорије Ф30
 - За стамбене и пословне зграде зраде 3. категорије Ф60
 - За стамбене и пословне зграде зраде 4. категорије Ф90

У ходницима за зграде 3. и 4. категорије је потребно предвидјети пожарне преградне зидове класе Ф30 на растојању не мањем од 15 m. За облагање ходника у зградама ових категорија је дозвољена употреба незапаљивих или тешко запаљивих материјала.

У подрумима зграда свих категорија, потребно је раздвојити простор подрума од приватних остава и подрумских просторија пожарним преградним зидом најмање класе Ф60.

Гараже у зградама свих категорија, уколико су веће од 100 m² или се у њима држи више од 5 кола, морају се одвојити од осталих дијелова зграде пожарним преградним зидом најмање класе Ф120.

Максималне величине пожарних сектора за стамбене зграде не треба да прекораче величину од 1 000 m², а за пословне зграде 2 000 m².

За стамбене и пословне зграде зраде 4. категорије, поред свих наведених захтјева, морају бити спроведене и све остале мјере заштите од пожара, дефинисане у Правилнику о техничким нормативима за заштиту високих објеката од пожара ("Сл. лист СФРЈ", бр. 07/84).

8.9.3.3. ДИМЊАЦИ И ДИМОВОДНИ ПРИКЉУЧЦИ

Димњаци служе за одвођење дима и гасова, који настају као продукт сагорјевања горива у ложиштима. Због високих температура и усијаних честица - искри, које се могу појавити у њима, димњаке треба изводити тако да се избјегне могућност настанка пожара. Приликом извођења, реконструкције или адаптације зграда, димњаци и димоводни прикључци морају испуњавати слиједеће услове:

- Димњаци се изводе као затворени канали, независни од других конструкција, без промјене пресека, вертикални или изузетно, са највећим откланом од вертикале од 30°.

- Спојнице између елемената - опека димњака морају бити изнутра потпуно испуњене малтером и добро заглађене.
- Димњаци не смију пролазити кроз просторије у којима се складиште или прерађују лакозапаљиви материјали.
- Димњаци се изводе на носивој подлози минималне класе Ф90.
- Ако су на димњаке прикључена ложишта, тада се димњаци не смију користити за вентилацију, као што се ни вентилациони канали не смију користити за димњаке.
- При проласку димњака кроз међуспратну конструкцију, дрвени дијелови конструкције треба да буду удаљени најмање 8 цм од спољне стране димњака. У случају усвајања минималног размака, потребно је међупростор попунити термоизолационим, ватроотпорним материјалом (цријеп, минералне плоче и сл.). Растојање између дрвених елемената кровне конструкције и димњака треба да износи најмање 12 см.
- Димњаци треба да надвисе кров или сваку другу конструкцију која се налази на растојању до 8 м, а која може да омета струјање ваздуха у димњаку, за најмање 0,50 м, ако је кровни покривач од незапаљивог материјала, односно најмање 1,00 м ако је покривач од запаљивог материјала.
- Хоризонтално минимално растојање отвора димњака до запаљивог кровног покривача треба да износи 2,50 м, односно 1,00 м ако је покривач од незапаљивог материјала.
- Корисна висина димњака, од ложишта до грла димњака, треба да износи најмање 4,5 м.
- Зидови димњака се не смију користити као ослонци других конструктивних дијелова као што су греде, метални носачи, бетонски носачи и сл.
- Зидови димњачких канала од пуне опеке, треба да су најмање дебљине 12 см, односно 25 см, ако се налазе у спољном зиду или ако је величина чистог пресека димњачког канала већа од 300 см².
- Димњаке треба водити што дуже кроз грејане дијелове зграде и изводити га што ближе сљемену крова. Најмањи свијетли отвор квадратног димоводног канала може да износи 14 / 14 см, односно 15 см код кружног канала.
- На један димњачки канал 14/14 могу се прикључити највише две пећи и то само на истој етажи. При томе, висинска разлика прикључака на истом каналу треба да буде најмање 15 см.
- Вратанца за чишћење димњака у подруму и тавану, минималне висине 30 см, и ширине не мање од свијетлог отвора димњака, се постављају 80 см изнад пода и

увек морају бити затворена поклопцем. Сви гориви материјали морају бити удаљени од отвора за чишћење најмање 20 cm , а изнад отвора 40 cm.

- Димњаци морају бити тако изведени да могу издржати пробно оптерећење:
 - првог сата 450°C,
 - другог сата 700°C,
 - трећег сата 800°C,
 - четвртог сата 900°C.

- Другог дана треба поновити поступак са слиједећим температурама:
 - првог сата 300°C,
 - другог сата 400°C,
 - трећег сата 500°C.

- Камини и друга отворена ложишта морају имати засебне димњачке канале са регулацијом ваздушне струје.

- Димоводне цијеви се изводе од метала који су отпорни на гасове услијед сагорјевања. Цијеви морају бити прикључене на истом спрату у коме се налази припадајуће ложиште. Цијеви морају бити удаљене од свих запаљивих материјала најмање за величину пречника цијеви, али не мање од 20 cm. При проласку цијеви кроз шупље зидове, исте треба осигурати заштитном цијеви од керамике или бетона. Забрањен је пролаз цијеви кроз кровове или таванице. Изузетно се цијеви могу извести кроз прозоре или фасадне зидове, при чему излазни отвори цијеви морају бити удаљени од кровне надстрехе и од других дрвених елемената грађевинске конструкције најмање 1,60 m. Цијеви нису дозвољене у просторијама у којима се складиште или прерађују запаљиви материјали класе I и II, нити у стајама, сеницима или тешко приступачним просторијама. Цијеви не смију да улазе у свијетли отвор димњака. Минимални пречник цијеви је 10 cm, а код плинских ложишта 5 cm.

- Чишћење и спаљивање димњака смије да врши само квалификовани димњичар. Приликом чишћења он је дужан да провјери ложишта и димоводе у смислу њихове грађевинске изведбе, одржавања и сигурности од пожара. Ако утврди да је димњак непрописно изведен или постоји опасност од пожара, димњичар је дужан власнику или кориснику зграде или стана да преда писмени захтјев за уклањање недостатака. При наредном обиласку димњичар је дужан да провјери да ли су уклоњени сви недостатци и у случају да нису, дужан је да одмах писмено обавјести орган Скупштине који је надлежан за послове заштите од пожара.

8.9.4. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА У ЈАВНИМ ОБЈЕКТИМА

У зградама у којима борави већи број људи, једна од најважнијих "примарних" мјера заштите од пожара је правилно извођење евакуационих путева. Ово подразумјева пројектовање довољног броја евакуационих излаза из најугроженијих простора и добро димензионисане и распоређене евакуационе путеве. Овакви објекти морају да задовоље одређене услове који обезбјеђују, како њихову сопствену сигурност у моменту пожара, тако и сигурност сусједних зграда.

8.9.4.1. КЛАСИФИКАЦИЈА ПРЕМА БРОЈУ ОСОБА

Разликују се следеће категорије јавних објеката, за које ће појединачно бити дефинисани посебни захтјеви заштите од пожара:

1. категорија: објекти са више од 1500 особа;
2. категорија: објекти са 701 до 1500 особа;
3. категорија: објекти са 301 до 700 особа;
4. категорија: објекти са 300 и мање особа.

8.9.4.2. ОПШТЕ И ЗАЈЕДНИЧКЕ МЈЕРЕ

Приступни путеви око јавних објеката морају да задовоље услове који су дефинисани у поглављу, а који се односи на зграде са повећаним ризиком од пожара.

Код лоцирања излаза из објеката, ови морају да воде у слободан простор или у крајњем случају у просторију која има директан излаз на слободан простор. Број излаза и њихове габарите треба одредити према одредбама датим у поглављу о евакуацији лица из објеката.

Максималне величине пожарних сектора не треба да прекораче 4 000 m².

8.9.4.3. ОТПОРНОСТ ПРЕМА ПОЖАРУ КОНСТРУКЦИЈЕ

а) Носећи елементи конструкција зграда, у којима се окупља већи број лица, треба да задовоље ниже наведене класе отпорности према пожару:

- Приземне зграде, све категорије Ф30
- П + 1, за категорије 2, 3 и 4 Ф30
 - међусpratне конструкције и плоче Ф30
 - степеништа са подестима Ф60
- П + 1, за категорију 1 Ф60

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

- међуспратне конструкције и плоче Ф60
- степеништа са подестима Ф60

- Вишеспратне зграде, ниже од 22 m, категорије 2 , 3 и 4 Ф60
 - међуспратне конструкције и плоче Ф60
 - степеништа са подестима Ф60

- Вишеспратне зграде, ниже од 22 m, категорије 1 Ф90
 - међуспратне конструкције и плоче Ф90
 - степеништа са подестима Ф90
 - вешаљке за објешени плафон Ф30

- кровне конструкције Ф30

Кровни покривач треба да буде изведен од материјала класе А или V1

- Поткровља треба да буду преграђена најмање сваких 25 метара са преградним зидовима најмање класе Ф60

- Степенишни зидови и зидови око лифта Ф90
 - врата на улазу у пожарно изолована степеништа (обавезно са аутоматским затварањем) Ф30

- Зидови топлотне подстанице и складишта горива Ф120

- Зидови и међуспратне конструкције, који раздвајају просторије у којима може лако да настане пожар, од просторија за странке Ф60

- Преградни зидови који раздвајају ходнике и спаваће собе Ф60

- Ходници већих дужина треба да буду преграђени на сваких 25 - 30 m преградама класе Ф30
- Широки канали за пролаз инсталација и поклопци (врата) на њима Ф15

8.9.4.4. ПОСЕБНИ ЗАХТЈЕВИ ЗА ЈАВНЕ ОБЈЕКТЕ ОДРЕЂЕНЕ НАМЈЕНЕ

а) Позоришта и сцене

- Зидови и међуспратне конструкције које одвајају сцену од сале и других просторија Ф120

- Зидови испод пода предњег дијела сцене Ф120

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

- Међуспратне конструкције које одвајају сцену од просторија које се налазе изнад ње
Ф120
 - Зидови око оркестра и њихових приступних ходника
Ф120
 - Отвори у зидовима око сцене треба да имају врата са аутоматским затварањем
Ф30
 - Зидови и међуспратне конструкције складишта декора, костима и других запаљивих материјала
Ф120
 - Врата на просторијама складишта декора, костима и других запаљивих материјала
Ф60
 - Зидови противпожарних степеништа сцене (или приступа којима ватрогасци прилазе споља директно сцени)
Ф120
 - Зидови и међуспратне конструкције просторија за боравак административног и техничког особља или за становање
Ф120
- б) Биоскопи
- Зидови, стубови и међуспратне конструкције просторија за боравак административног и техничког особља или за становање
Ф120
 - Просторије за смјештај пројекционог апарата треба да је изграђена од материјала класе А.
- в) Продавнице, робне куће
- Зидови степеништа за продавнице веће од 3 000 m² у једном нивоу или веће од 4500 m² у два нивоа
Ф60
 - Зидови степеништа робних кућа
Ф90
 - Зидови и међуспратне конструкције, које изолују просторије у којима се не врши продаја од просторија у којима се налазе купци
Ф120
- г) Ресторани, гостионе

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

- Зидови и међуспратне конструкције, које изолују просторије намјењене гостима од кухиње, складишта, остава, перионица Ф60
- Зидови и међуспратне конструкције за објекте са више од два спрата, 1. категорије, а који су нижи од 22 m Ф90

д) Хотели, мотели (У складу са директивом Савета ЕУ бр. 86/666 ЕЕС)

- Носећа конструкција (зидови, стубови и међуспратне конструкције) за објекте не више од три етажне изнад терена, изузев једноспратних без Ф30
- Носећа конструкција (зидови, стубови и међуспратне конструкције) за објекте са више од три етажне изнад терена, ниже од 22 m Ф60
- Зидови и међуспратне конструкције којима се раздвајају собе или апартмани од путева евакуације Ф30
- Зидови и међуспратне конструкције којима се раздвајају собе и евакуациони путеви од простора који представљају посебну опасност од пожара Ф60
 - Врата која се налазе на поменутим зидовима Ф60
- Степеништа у зградама са више од два спрата изнад терена морају бити изолована од пожара зидовима Ф30
 - Врата на степеништима морају да буду самозатварајућа Ф30
 - Изнад сваког степеништа мора да постоји отвор најмање површине 1m² (свјетлосна купола или прозор застакљен стаклом, који се могу лако отворити).

Препоручују се следећи минимални захтјеви за материјале облога и декорација на путевима за евакуацију:

- за подне облоге класа 3
- за зидне облоге класа 1
- за плафонске облоге и спуштене плафоне класа 1
- Зидови котловнице капацитета изнад 70 kW Ф60
 - Врата на котларници, самозатварајућа Ф60

ђ) Сале за скупове, амфитеатри

- Зидови, стубови и међуспратне конструкције које раздвајају простор намјењен публици од сервисних просторија (складишта, остава, архива, лабораторија) Ф60

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

- Зидови, стубови и међуспратне конструкције код објеката са више од два спрата, 1. Категорије Ф90
- Преграде и плоче које изолују амфитеатре од просторија које се налазе испод седишта амфитеатра Ф60
- е) Школе, образовне установе
 - Носећа конструкција и међуспратна, код приземних зграда Ф15
 - Зидови, стубови и међуспратне конструкције које изолују лабораторије, амбуланте, спаваонице, складишта лакозапаљивих материјала Ф90
 - кухиње, оставе, перионице, архиве, гараже Ф60
 - Зидови, стубови и међуспратна конструкција код објеката са више од 1 спрата, 1. категорије Ф90
- ж) Библиотеке, архиви, галерије, музеји
 - Зидови, стубови и међуспратне конструкције које изолују просторије намјењене публици од депоа у којима се чувају документи, колекције, уметничка дјела, запаљиве материје, радионице, гараже, складишта амбалаже, архиве и сл. Ф120
- з) Болнице, клинике, амбуланте
 - Зидови, стубови и међуспратне конструкције које изолују лабораторије, оставе за запаљиве течности, операционе сале или блокове Ф120
 - Преграде између соба, соба и ходника Ф60
 - Преграде на подземним пролазима између различитих зграда Ф60
 - Преграде перионица, кухиње, радионица Ф60
- и) Затворени спортски објекти, купалишта
 - Зидови свлачионица морају да буду изведени од материјала најмање класе А или V1
 - Зидови складишта течног хлора (☒ 120 kg) Ф60

8.9.4.5. ПРОЈЕКТОВАЊЕ ПУТЕВА ЗА ЕВАКУАЦИЈУ У УСЛОВИМА ПОЖАРА

У зградама у којима борави већи број људи, једна од најважнијих "примарних" мјера заштите од пожара је правилно извођење евакуационих путева. Она подразумева пројектовање довољног броја евакуационих излаза из најугроженијих простора и добро димензионисане и распоређене евакуационе путеве.

Узимајући у обзир све особености принудне евакуације, зграде морају бити пројектоване тако да сви људи могу бити доведени до сигурних простора прије настанка критичних услова.

а) ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ВЕЗАНИ ЗА ЕВАКУАЦИЈУ

1. Евакуациони излаз

Излазом из угроженог простора, за затворене зграде, могу се сматрати:

- сва врата која воде непосредно напоље;
- врата која воде у сусједни пожарни сектор из кога води непосредан излаз напоље или у степенишни простор;
- излаз у изоловани степенишни простор са излазом непосредно напоље или кроз улазни хол одвојен од ходника преградама са вратима;
- излаз у ходник или пролаз који води непосредно напоље или у степенишни простор;
- излаз у "сигурносно" степениште у случају високих зграда (подразумјева се степениште са тампон зоном - вентилираном предпросторијом, спољашња "хладна степеништа" или степеништа у којима је технички спријечен продор дима).

2. Евакуациони пут

Евакуациони су сви они путеви, који непосредно воде ка евакуационом излазу и обезбјеђују сигурно кретање током одређеног времена. Најчешће, то су пролази, ходници, холови и степеништа. Путеви којима се кретање врши уз помоћ механичких уређаја (лифт и ескалатори), не могу се сматрати евакуационим путем, јер у пожару могу бити избачени из погона.

3. Директна дужина евакуационог пута

Представља најкраће линијско (ваздушно) растојање, од било које тачке у просторији, до осовине излазног отвора.

4. Стварна дужина евакуационог пута

Представља реалну дужину којом се човек мора кретати од било које тачке у просторији, заобилазећи фиксне препреке, до осовине излазног отвора.

5. Алтернативни правци евакуације

За одређено мјесто у просторији се каже да има само један правац евакуације ако је угао који заклапају линије директног кретања ка могућим излазима, мањи од 45°. Ако је

угао могућих директних праваца евакуације ка излазима већи од 45°, тада се ради о више алтернативних путева евакуације .

6. Етапе евакуације

Процес евакуације се дијели на три етапе (фазе):

- прва фаза обухвата кретање људи од најудаљеније тачке просторије до евакуационог излаза;
- другу фазу представља кретање од излаза из просторије до спољних излаза зграде (ходницима, пролазима, холовима и степеницама). Ако је реч о приземним објектима код којих излаз из просторије представља и излаз напоље, онда друга фаза практично не постоји;
- трећа фаза је кретање људи од спољашњег излаза на одређену удаљеност од угрожене зграде и обично у овој фази не постоји непосредна опасност по животе људи. Због тога, не нормира се вријеме од момента излаза из зграде.

7. Особине кретања људи (људског тока)

Основни показатељи кретања људи у групи јесу:

- густина људског тока (D) која представља однос збира хоризонталних пројекција људи који формирају колону, према површини пода:

$$D = \frac{\sum f}{A}, m^2 / m$$

- Величина ϕ - пројектована површина човека, има вриједности од 0,10 до 0,27 m². Као минималну вриједност ϕ , за практичне прорачуне треба узети 0,22 m².
- Густина људског тока (D) може имати вриједности од 0,01-0,92.
- апсолутна густина људског тока (ρ) представља однос броја људи према површини евакуационог пута и у условима нужне евакуације износи 10-12 pers/m² за одрасле или 20-25 pers /m² за децу старости до 9 година;
- брзина кретања људског тока (v) зависи од густине људског тока, као и врсте кретања (слободно, у гужви на мјесту сужења пролаза, низ степенице, уз степенице, кроз отворе). Рачунска брзина кретања, при највећој густини људског тока $D = 0,92 m^2/m^2$ износи 16 m/min по хоризонталном путу, 10 m/min низ степениште, а 8 m/min уз степениште. За брзине се просјечно могу узети: 36 m/min по хоризонтали и 27 m/min степеништем.

Ако се узме у обзир апсолутна густина људског тока (ρ), тада се брзине кретања израчунате у m/s, могу добити преко релација:

$$\begin{aligned} \varphi V &= 1,3 - 0,0901 \cdot \varphi 4,3758 & \text{за } \varphi < 1,2 \text{ pers/m}^2 \\ \varphi V &= 1,272 \cdot \varphi - 0,7954 & \text{за } \varphi > 1,2 \text{ pers/m}^2 \end{aligned}$$

Према овој релацији за $\varphi = 1,2 \text{ pers/m}^2$, брзина кретања износи $V = 1,1 \text{ m/sec}$ (66 m/min), а за $\varphi = 11 \text{ pers/m}^2$, брзина кретања износи $V = 0,19 \text{ m/sec}$ (11 m/min).

8. Специфична пропусна моћ отвора

За прорачун потребног броја евакуационих излаза и њихових димензија, потребно је знати специфичну пропусну моћ (q_0) која показује број људи који прође кроз излаз ширине 1 m у току 1 минута. Може се узети да за ширине пролаза до $0,90 \text{ m}$ износи $48-52 \text{ pers/m.min}$, за ширине $1,351,40 \text{ m}$ износи $58-60 \text{ pers/m.min}$, и за ширине $1,70-1,80 \text{ m}$ износи 62 pers/m.min . Важно је уочити да повећање отвора не прати линеарно повећање пропусне моћи.

9. Допуштено вријеме евакуације

У почетном стадијуму развоја пожара опасност за човека представљају: високе температуре, снижење концентрације кисеоника у ваздуху, повећане концентрације отровних гасова и дима, смањење видљивости, отворени пламен, искре и експлозије. У одмаклим фазама пожара, могућа је и повреда од рушења или оштећења конструкције зграде или опреме.

Допуштено вријеме евакуације мора бити краће од достизања критичних вриједности за наведене опасности. Рачунски поступак треба примјењивати увијек када се ради о објектима са више од 600 људи.

Препоручује се да, по фазама, допуштено вријеме евакуације $\varphi_{\text{доп}}$ не прелази слиједеће вриједности:

1-1,5 мин	за прву фазу,
2 - 4 мин	за другу фазу,
0,6 - 1,25 мин	за индустријске зграде са великим ризиком,
1 - 2 мин	за индустријске зграде са малим ризиком.

Препорука је да код зграда са не изолованим степеништем, велике отпорности према пожару, вријеме евакуације не буде дуже од 2 минута.

б) ДУЖИНЕ ЕВАКУАЦИОНИХ ПУТЕВА

За прорачун, полазни податак је рачунски број људи који се евакуишу.

На основу познатих вриједности специфичне пропусне моћи отвора q_0 , допуштеног времена евакуације $\varphi_{\text{доп}}$, и броја евакуисаних лица N , може се одредити потребна збирна ширина излаза :

$$N$$

$$q \text{ [kWh/m}^2\text{]dop}$$

Максималне допуштене дужине путева за евакуацију могу се одредити из израза:

За практично одређивање максималних дужина путева за евакуацију код јавних пословних зграда и робних кућа може се узети: мах 12 m за директан евакуациони пут ако постоји само један могући правац, односно мах 18 m за реални евакуациони пут. Ако постоје најмање два могућа правца евакуације, тада су максималне дозвољене дужине директног пута 30 m, а реалног 45 m.

8.9.5. ГРАЂЕВИНСКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЗА ИНДУСТРИЈСКЕ ЗГРАДЕ

Пошто су индустријски објекти нарочито угрожена категорија од пожара, биће наведене техничке препоруке и приказани прорачуни, који се односе на њих, а које могу да обезбједе пројектовање зграда довољне отпорности према пожару, а услучају хаварија - ограничене и контролисане ефекте на животну средину.

ПОТРЕБНА ОТПОРНОСТ ЕЛЕМЕНАТА КОНСТРУКЦИЈЕ ИНДУСТРИЈСКИХ ЗГРАДА

При пројектовању, изградњи, реконструкцији или адаптацији индустријских објеката, потребно је рачунским поступком одредити потребну отпорност према пожару појединих елемената конструкције, према одредбама Техничких препорука: ЈУС / ТП 19 - Техничке препоруке за заштиту од пожара индустријских зграда (урађене према ЕВРОКОДУ и DIN 18230).

У првом кораку се срачуна "Еквивалентно вријеме" трајања пожара T_a (у минутима), на основу познатог пожарног оптерећења q_r [kWh/m²], уз уважавање карактеристика одвођења топлоте кроз отворе на објекту помоћу фактора W , као и карактеристика продора топлоте кроз ободне грађевинске елементе, помоћу фактора C [m²/kWh]:

$$T_a = q_r \cdot W \cdot S$$

Прорачунско пожарно оптерећење једног сектора q_r [kWh/m²], се израчунава према једначини :

$$q_r = \frac{\sum (M_i \cdot X_{u_i} \cdot m_i \cdot \rho_i)}{A}$$

гдје је:

M_i - маса појединих материјала, у kg;
 X_{u_i} - енергетска вриједност појединачних горивих материјала, у kWh/kg; A - површина пожарног сектора, у m²;

m_i - фактор сагорјевања појединих горивих материјала;

α_i -допунска вриједност (заштићеност појединих ускладиштених материјала).

Утицај отвора, потребан за одређивање фактора вентилације W , узима се преко коефицијента A_{v+x} , помоћу релације:

$$A_{v+x} = A_v + k_f \cdot A_x,$$

гдје је:

A_x - површина хоризонталних отвора, у m^2 ;

A_v - површина вертикалних отвора, у m^2 ;

k_f - корективни фактор који узима у обзир положај и однос вертикалних и хоризонталних отвора, а добија се из дијаграма у прилогу Препорука.

Корективни коефицијент S се добија на основу вриједности из табеле 27.

Табела 25. Одређивање корективног коефицијента S

Коефицијент контактне топлоте $b^*)$ грађевинског материјала граничне конструкције $[W \cdot h^{1/2} / (m^2 K)]$	$S [min : m^2 / (kWh)]$
≥ 42	0,15
12 до 42	0,20
≤ 12	0,25

*) За основне грађевинске материјале су дате вриједности коефицијента контактне топлоте b у прилогу Препорука

Потребна отпорност према пожару појединих грађевинских елемената $t_f [min]$ израчунава се на основу предходно срачунатог еквивалентног трајања пожара, из релације:

$$t_f = t_a \cdot \alpha \cdot \alpha_{nb}$$

гдје је :

α - коефицијент сигурности, који је везан за три различита нивоа захтјева сигурности, зависно од функције елемента, спратности и величине пожарног сектора (узима вриједности из табела Препорука од 0,55 до 2,1),

α_{nb} - коефицијент сигурности који узима у обзир могућност ватрогасне интервенције и расположиву опрему за гашење пожара (узима вриједности из табела препорука од 0,35 до 1,0).

Високи захтјеви (СКБ 3) заштите од пожара додјељују се за најодговорније елементе као што су: пожарни зидови и таванице на границама пожарних сектора, носећи и елементи за укрућење, чији отказ може да изазове рушење носеће конструкције, вентилациони канали и слични елементи који премошћавају пожарни сектор, укључујући и клапне и сл.

Средњи захтјеви (СКБ 2) важе за: грађевинске елементе, чије оштећење не може да изазове рушење носеће конструкције, кровну конструкцију услјед чијег оштећења може да дође до рушења осталог дијела крова у сектору, пожарна врата којима се раздвајају пожарни сектори, неносећи спољни зидови - зидне завесе, и сл.

Мали (ниски) захтјеви (СКБ 1) важе за: кровну конструкцију услјед чијег оштећења не долази до рушења осталог дијела крова у сектору, панеле за покривање кровова, неносеће спољне зидове и сл.

Овако израчуната потребна ватротпорност елемената конструкције тф R_{min} се заокружује на прву већу вриједност од слиједећих, које дефинишу постојеће класе отпорности према пожару: Ф30, Ф60, Ф90, и Ф120. Даљи избор конструкције, која задовољава тражене срачунате захтјеве заштите од пожара, може се реализовати примјеном стандарда ЈУС.У.Ј1.О51. - Понашање грађевинских материјала у пожару, класификација бетонских грађевинских елемената, (у складу са DIN 4102-4/1981) и другим одговарајућим стандардима, којим се дефинишу услови за постизање тражене класе отпорности према пожару.

Околину индустријског објекта потребно је уредити према захтјевима о приступним путевима, окретницама и платоима за ватрогасна возила у близини објаката већег ризика од пожара.

Ако се ради о објекту у коме се складиште или производе опасне материје, пројектанти се упућују на одредбе Препорука Европске уније из 1988. године, у којима се дефинишу ограничења у количинама ускладиштења опасних материја, максималне величине пожарног сектора и запремине обавезних хаваријских базена поред објекта, који треба да задрже течности најмање 36 часова, колико се сматра довољним да се изврши њено неутралисање, односно уклањање.

Критеријуми помоћу којих се одређују тачне вриједности величине пожарних сектора и запремина хаваријских базена су:

- ☐ пожарна опасност материјала (према ЈУС. 3 Ц. 0. 005) и
- ☐ остварени степен заштите објекта од пожара (1 до 5).

У случају примјене концепта вишег степена заштите од пожара, у објекту се дозвољава већа количина унијетих опасних материја, према вриједностима које су дате у следећим табелама. Разликују се слиједећи степени остварене заштите од пожара:

1. степен: подразумјева спроведену само грађевинску заштиту од пожара;

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

2. степен: подразумева грађевинску заштиту од пожара и инсталисану аутоматску дојаву пожара;
3. степен: подразумева спроведен 2. степен заштите и постојање једне мобилне ватрогасне јединице;
4. степен: подразумева уграђену аутоматску дојаву пожара и системе за аутоматско гашење;
5. степен: подразумева 4. степен заштите и постојање једне мобилне ватрогасне јединице.

Табела 26. Дозвољене максималне величине пожарних сектора и количине материја у објектима са опасним материјама (складиштење густине 1 т / м²)

Пожарна опасност материја ЈУС. 3. Ц0. .005	Степен 1.	Степен 2.	Степен 3.	Степен 4.	Степен 5.
А – класа I и II	20	100	150	600	900
Б – класа III и IV	100	400	600	2400	3600
Ц – класа V и VI	400	1200	1800	4800	7200

Табела 27. Препоручене запремине прихватних (хаваријских) базена уз објекте са опасним материјама (м³)

Повр. пож. сект. (м ²)	СТЕПЕНИ ЗАШТИТЕ														
	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

	А	Б	Ц	А	Б	Ц	А	Б	Ц	А	Б	Ц	А	Б	Ц
100	100	50	25	100	50	25	80	50	25	75	50	25	75	50	25
500			250		500	250		350	175	300	250	125	300	250	125
1200						600		350	175	300	250	125	300	250	125
3600											250	125		250	125
7200												125		250	125
10000															125

8.9.6. ПОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ СА ВЕЋИМ БРОЈЕМ ЉУДИ

Под овим објектима Планом се подразумевају објекти који имају више од 100 особа у току експлоатације трајно или привремено. У сваком оваквом објекту угроженом од већег броја жртава у случају пожара мора бити:

- План евакуације;
- Систем за узбуњивање и рано откривање пожара;
- Бар једна пробна евакуација годишње;

У овим објектима се забрањује уношење:

- Пропан-бутана;
- Вуне;
- Полиуретана;
- Полиметил-метакрилата (органиског стакла);
- Лакозапаљивих одевних предмета;
- Експлозива.

У овим објектима при редовним обукама заштите од пожара обухватити и особље, а у школама ученике.

8.10. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ПРИ ПРОИЗВОДЊИ, ПРЕНОСУ И КОРИШТЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

8.10.1. ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА ПРИ КОРИШЋЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Електрична енергија се данас користи у свим срединама друштва као основни извор енергије. Користи се у индустрији, друштвеним дјелатностима, домаћинствима па и за забаву. Електрична енергија се веома лако претвара у све друге видове енергије па се користи за загријавање, као извор механичког рада, заваривање, за освјетљење, озвучења и много других намјена. Из ових разлога електрична енергија доводи се у све просторе дјелатности људи.

Исправни, добро димензионирани електро уређаји у раду под условима за које су конструисани не представљају опасност за своју околину, али се мора рачунати са чињеницом да и на исправно димензионираним и пажњиво монтираним и савјесно одржаваним уређајима може доћи до појаве квара. До кварова најчешће долази на изолацијама уређаја које су по правилу органског поријекла и на повишеним температурама се разлажу омогућујући да дијелови под напоном дођу међусобно или са уземљеним дијеловима у додир.

У случају квара поједини дијелови уређаја или инсталације не раде под називним односно пројектованим условима, па долази до њиховог прегријавања, појаве кратког споја, електричног лука или варничења, што може довести до паљења запаљивих материја у околини па самим тим до пожара.

Из ових разлога веома је важно да се како пројектовању и правилном извођењу, тако и редовном и стручном одржавању електричних постројења и инсталација посвети нужна пажња како би се смањио ризик од настајања пожара и уништавања материјалних добара.

8.10.2. РИЗИЦИ ПРИ КОРИШЋЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Ризици код коришћења електричне енергије по правилу настају поред кварова на уређајима (који се морају сматрати редовном погонском појавом) и у неколико типичних случајева као што су:

- коришћење уређаја неадекватне конструкције или заштите под ненормалним условима у близини запаљивих материја. Електрични уређаји за вршење истих функција, конструишу се за рад под разним условима (у сувим и влажним срединама, зонама угроженим од запаљиве прашине, запаљивих и експлозивних гасова). Непридржавање правила за коришћење уређаја под условима за које су исти конструисани, повећава ризик од пожара.
- коришћење електроуређаја под неадекватним условима или у неадекватне сврхе (за које уређаји нису конструисани). Код таквог коришћења уређаја долази до преоптерећења или недовољног хлађења уређаја што за посљедицу има

прегријавање, прегарање уређаја или инсталације, појаву варница или електричног лука, што представља велики пожарни ризик.

- замјена дотрајалих или похабаних дијелова на уређају неодговарајућим. Услијед таквих замјена долази до прекомјерног загријавања или хабања било неадекватног.
- новоуграђеног дијела, било осталих, оригиналних дијелова због некомпактибилности са додатно уграђеним дијелом; овако развијану додатну топлоту систем хлађења (који за то није димензиониран) не може ефикасно одвести па настаје ризик од пожара због прегријаних дијелова или варница односно електричног лука на преоптерећеним дијеловима.
- проширења оптерећења у електричној инсталацији без адекватне провјере односно израде одговарајућих анализа оптерећења у документацији. Услијед прикључивања нових потрошача као додатних, или замјена постојећих, потрошачима већих снага, често долази до повлачења већих струја од стране потрошача и до преоптерећења инсталације или прикључних водова. Ово се манифестује у прегријавању водова, прегарању осигурача, а ако се исти појачавају без провјере до повећаног ризика од пожара услијед прегријавања водова у инсталацијама.
- непридржавање рокова и процедура код периодичних прегледа и контрола уређаја и инсталација. Периодични прегледи омогућују предупредивање кварова или откривање и отклањање евентуалних већ насталих оштећења или кварова још у почетној фази. Рокови и поступци прописани за вршење периодичних прегледа омогућују откривање и елиминисање настајућих кварова и сметњи прије него што они доведу до опасног прегријавања дијелова машина, чиме се смањује ризик од пожара.

8.10.3. УГРОЖЕНОСТ ОД ПОЖАРА У СИСТЕМУ: ПРИЈЕНОСА, РАСПОДЈЕЛЕ И КОРИШЋЕЊА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

8.10.3.1. ВИСОКОНАПОНСКИ ДАЛЕКОВОДИ

Главну опасност код високонапонских водова у погледу ризика од пожара, представљају прескоци између појединих фазних водова, водова и уземљених дијелова далековода као и предмета у околини. Прескоци могу бити у виду електричног лука или варница. Њих могу изазвати пренапони (атмосферски или погонски) као и смањење сигурносних растојања између појединих фазних водова, фазних водова и уземљених дијелова и предмета у околини.

Ови ризици од избијања пожара на и у околини далековода могу се значајно смањити следећим мјерама:

- контролисаним одвођењем атмосферских и погонских пренапона смањују се ризици од прескока па тиме и од евентуалног пожара.

- сјечењем растиња дуж трасе далековода чиме се спријечава да гране урастају међу проводнике далековода или дођу у близину проводника на растојања која су мања од сигурносних, што услијед вјетра може довести до прескока.
- обавезно је редовном периодичном контролом механичке сигурности далековода којом се смањују ризици отклањања водова и пада стубова под екстремним условима (вјетар, лед) чиме се смањује и ризик од прескока.

8.10.3.2. ТРАНСФОРМАТОРСКА И РАЗВОДНА ПОСТРОЈЕЊА

Трафостанице и разводна постројња су најосетљивији дијелови система за напајање електричном енергијом. Ту се врши прекидање струјних кругова у ванредном (кратки спојеви) и редовном погону, међуфазни размаци су сведени на минимум, а ту је и уље за изолацију и хлађење у трансформаторима и уље за прекидање електричног лука у прекидачима, које је иако тешко запаљиво, материја која гори.

Ризици од избијања пожара могу се смањити слиједећим превентивним мјерама:

- редовним периодичним чишћењем свих изолационих дијелова од прљавштине и прашине чиме се спријечава настајање пузајућих струја.
- обавезном редовном периодичном контролом и правилним подешавањем заштитних склопова (релеја) на свим уређајима ради спријечавања преоптерећења и свођења трајања кратких спојева на изводима из постројења на минимум због смањења прегријавања.
- редовним подешавањем и контролом, односно замјеном, поправком и заштитом трансформатора (прекострујна, пренапонска, бухолц), провјеравање стања уља (ниво пробојна чврстоћа).

8.10.3.3. НИСКОНАПОНСКА ГРАДСКА - РАЗВОДНА МРЕЖА

Овај дио електричне мреже је најраспрострањенији, иде до свих потрошача и долази у контакт са разним запаљивим материјалима. Нисконапонска мрежа се дијели по начину извођења на ваздушну (надземну) и кабловску (подземну) мрежу.

Ризици од избијања пожара на нисконапонској мрежи се могу смањити слиједећим превентивним мјерама:

а) Ваздушне - надземне нисконапонске мреже:

- ефикасном и адекватном заштитом надземног вода од пренапона, односно контролисаним одвођењем пренапона (атмосферских и погонских) смањују се ризици од прескока па тиме и од евентуалног пожара.
- сјечењем растиња дуж трасе надземног вода чиме се спријечава да гране урастају међу проводнике ваздушног вода или дођу у близину проводника на растојања која

су мања од сигурносних, што услјед вјетра може довести до сметњи у раду, преоптерећења па и прескока.

- обавезном редовном периодичном контролом механичке сигурности ваздушног вода, чиме се смањују ризици откидања водова или пада стубова под екстремним условима (вјетар, лед) па се смањује и ризик од кратког споја односно прескока.
- одговарајућим осигурањем појединих дијелова нисконапонске мреже осигурава се заштита од преоптерећења и кратких спојева по појединим дионицама, као и потребна селективност (у случају квара поједине дионице се искључују тренутно).

б) Кабловске - подземне нисконапонске мреже

- ефикасном и адекватном заштитом кабловског вода од пренапона, односно контролисаним одвођењем пренапона (атмосферских и погонских) смањују се ризици од пробоја изолације кабла и прескока, а тиме и од евентуалног пожара.
- одговарајућим осигурањем појединих дијелова нисконапонске кабловске мреже осигурава се заштита од кратких спојева и преоптерећења по појединим дионицама, смањује се загријавање изолације каблова и обезбјеђује се потребна селективност (у случају квара поједине дионице се искључују тренутно).

8.10.3.4. ЕЛЕКТРИЧНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

Електричне инсталације повезују нисконапонску мрежу са потрошачима. Њихово напајање се врши преко кућних прикључака, који могу бити ваздушни или кабловски у зависности од нисконапонске разводне мреже на коју се инсталација прикључује.

Да би се смањио ризик од пожара, кућне прикључке треба осигурати од преоптерећења и кратког споја. Планом заштите од пожара предвиђају се слиједеће мјере:

- Разводни ормари. Разводи било као ормари или табле, представљају чворишта у електричним инсталацијама. У њима се врши повезивање и осигурање појединих струјних кругова на напојне водове. Могу бити главни, када се на њима врши прикључивање на напајање и осигурање свих струјних кругова потрошача или помоћни, када се на њима врши даља расподјела енергије доведене преко посебног вода са главног развода. И главни и помоћни разводи морају испуњавати одређене услове за смањење ризика од пожара.
- разводи морају бити од незапаљивог материјала, са уграђеном опремом која је слободно приступачна.
- на разводима по правилу мора постојати могућност искључења напона у случају потребе (нужде).
- адекватним осигурањем појединих дијелова електричне инсталације на разводу, обезбјеђује се заштита од преоптерећења и кратких спојева појединих струјних

кола, чиме се смањује загријавање изолације каблова, а обезбјеђује и потребна селективност (у случају квара поједини потрошачи у квару се искључују тренутно, док остали остају у раду).

8.10.3.5. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ПОСТРОЈЕЊА, МАШИНЕ И УРЕЂАЈИ

Ови уређаји су корисници (потрошачи) електричне енергије. За безбједан рад, њихова конструкција мора бити прилагођена мјесту коришћења (уградње), тако да иста обезбјеђује дуготрајан рад без сметњи и кварова.

За смањење ризика од пожара Планом заштите од пожара општине морају се предузети слиједеће превентивне мјере:

- Уређаји који раде у влажној или прашњавој средини морају бити конструисани у одговарајућој IP заштити, која обезбјеђује рад уређаја без сметњи од утицаја околине.
- У зонама угроженим од експлозивних смјеша запаљивих гасова или испарења са ваздухом, треба користити експлозионо заштићене уређаје, који су конструисани тако да не могу запалити експлозивну смјешу око њих, ни у редовном раду нити у случају квара.
- Сви уређаји морају се осигурати да не дође до њиховог преоптерећења у раду док у случају да дође до кратког споја, уређаји се морају тренутно искључити са мреже.
- На свим уређајима треба спровести, независно од система заштите од пожара, заштиту од опасно високог напона додира, чиме се чувају људски животи.

8.10.4. ПРЕВЕНТИВНЕ МЈЕРЕ ПРИ КОРИШЋЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

8.10.4.1. ПРЕВЕНТИВНЕ МЈЕРЕ ПРИ ПРОЈЕКТОВАЊУ

Пројекте свих објеката који се изграђују односно реконструишу усагласити са захтјевима законских прописа који се тичу заштите од пожара, као и захтјевима Плана заштите од пожара општине. Ово се нарочито односи на одређивање оне угрожености, избора опреме, полагања енергетских и других водова.

8.10.4.2. РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА КОЈИ СЕ ТИЧУ СТРУЈЕ

Пројекте у свему извести према одобреној и усаглашеној пројектној документацији. Ово се односи како на нове објекте тако и на реконструкцију или ревитализацију постојећих објеката.

Код евентуалних одступања од одобреног пројекта, треба обезбједити документацију, која ће бити саставни дио пројекта у којој се потребним анализама

потврђује да безбједност објекта новим решењима није нарушена, већ у најмању руку сачувана ако не и побољшана.

Изведено стање након изградње (реконструкције) преконтролисати и провјерити усаглашеност мјера заштите са пројектом предвиђеним.

Извршити технички преглед и пријем објекта, а све уочене недостатке нарочито с обзиром на мјере заштите и сигурност објекта одмах отклонити прије стављања објекта у употребу.

8.10.4.3. ОДРЖАВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНИХ ПОСТРОЈЕЊА И УРЕЂАЈА

Одржавање вршити у складу са плановима одржавања и периодичних прегледа и контрола. Уочене недостатке или уочена стања код периодичних прегледа записнички констатовати. Отклањање констатованих недостатака вршити неодложно. Код отклањања недостатака које захтјевају замјену дијелова, користити искључиво оригиналне резервне дијелове или дијелове препоручене од произвођача уређаја као компатибилне.

8.10.4.4. ПОВЕЋАЊЕ ОПТЕРЕЋЕЊА

Повећање оптерећења неког постројења или објекта уградњом додатних потрошача или замјеном постојећих потрошача потрошачима већих снага, могу се вршити искључиво на основу пројектне документације у којој се на основу извршене анализе стања објекта и напојних водова односно мреже утврђују могућности и границе повећања снаге на објекту.

8.10.5. ЕЛЕКТРИЧНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

8.10.5.1. ГРУПИСАЊЕ ОБЈЕКТА ПРЕМА НАМЈЕНИ И СТЕПЕНУ УГРОЖЕНОСТИ

Објекти се према намјени, начину напајања, изложености утицаја околине односно присуства запаљивих материја могу груписати у слиједеће групе објеката:

- Објекти који посједују сопствене трафостанице. Ови објекти су по правилу веће прикључне снаге и на напојну мрежу се прикључују на високи напон преко једне или више сопствених индустријских трафостаница. За ове трафостанице треба примјенити све превентивне мјере и вршити редовне периодичне контроле које су прописане за трафостанице одговарајуће снаге.
- Објекти који се прикључују на нисконапонску мрежу. Прикључна снага ових објеката је по правилу мања па се на напојну нисконапонску мрежу прикључују преко кућног прикључка и одговарајућих осигурача. Код проширења оптерећења у овим објектима треба поред енергетске сагласности корисника (власника) нисконапонске мреже извршити и анализу могућег оптерећења напојног вода и на основу тога одлучити о повећању снаге, или пак по потреби изградити нови прикључни вод.

A. Експлозионо угрожени простори

- Утврдити врсту и мјеста могућих истицања запаљивих (експлозивних) материја у атмосферу.
- Одредити зоне опасности у објекту узимајући у обзир све релевантне факторе (моћност извора, особине запаљиве материје, постојећу вентилацију, конфигурацију терена и уређаја у објекту).
- Одабрати електричну опрему у складу са карактеристикама експлозивних смјеша и одређеним зонама опасности.
- Ускладити напојне водове (по пресецима и начину полагања) за поједине експлозионо заштићене уређаје са захтјевима за поједине зоне опасности.

Б. Простори у којима се захтјева механичка заштита и заштита од продирања воде у уређај

- У просторима у којима су електрични уређаји изложени утицају атмосферских падавина, влази, прашине, уређаји морају бити на одговарајући начин заштићени од продирања воде односно прашине. Одговарајућу заштиту одређује главни пројекат електричних инсталација. Одступања од у пројектом одређених уређаја с обзиром на заштиту од продирања влаге односно прашине у уређај мора се документовати на посебан начин.

В. Простори са хемијски агресивним агенсима

- У срединама које садрже агресивне материје које хемијски нападају електричне инсталације односно опрему разарајући каблове односно кућишта електричних уређаја стандардне изведбе, треба одабрати такве материјале за плаштове каблова односно кућишта електроуређаја који су отпорни на дијеловање ове агресивне средине.
- Инсталације као и уређаје треба редовно контролисати да није у току излагања у дужем временском периоду дошло до њиховог оштећења услјед дијеловања агресивне средине, те по потреби замјенити исте.

Г. Простори без посебно повећане угрожености

- У овим просторима треба примјенити техничке прописе за електричне инсталације у зградама и то према одговарајућим инсталационим водовима и срединама. Инсталациони материјал као и каблови, начини полагања и заштите, бирају се према стандардима за ту врсту инсталација.

Д. Индустијски објекти

- У индустијским објектима треба извршити класификацију електричних инсталација према пожарним зонама, зонама опасности и намјени. Посебно одмјерити потребу

да исте буду стално, или само у случају присуства људства под напоном. Гдје год је могуће инсталације по одласку људи остављати у безнапонском стању.

- На основу ове класификације врши се пројектовање електричних инсталација, напајања и заштитних мјера за поједине дијелове (зоне).

Ђ. Друштвени и стамбени објекти

- Друштвени објекти су по правилу објекти у којима се скупља више људи (школе, биоскопи, позоришта, цркве). Овакви објекти морају бити заштићени громобраном од атмосферских пражњења те опремљени поред редовне и нужном те паничном расвјетом за безбједну евакуацију објекта у случају прекида у снабдијевању електричном енергијом.
- Стамбени објекти су намјењени за становање, сматрају се просторима без посебно повећане угрожености и у њима се електроуређаји користе без посебног ограничења с обзиром на конструкцију односно намјену. Ограничена је само снага, димензионираношћу прикључног вода.

Е. Велики индустријски објекти са посебним плановима заштите од пожара (рудник, комбинати, индустрија)

- Ови објекти имају сопствене планове за заштиту од пожара у којима су обрађени поступци и процедуре мјеродавне за заштиту од пожара свих објеката у склопу предузећа.

8.10.5.2. ПОДЈЕЛА УГРОЖЕНОГ ПРОСТОРА НА ПОЖАРНЕ СЕКТОРЕ

Веће објекте треба према пожарним оптерећењима и могућностима раздвајања подијелити на пожарне секторе.

Напајање електричних уређаја и инсталација унутар једног пожарног сектора вршити по правилу са посебне разводне табле (ормара) која напаја само уређаје у том сектору. Главни прекидач на овом разводу омогућује потпуно искључење електричне енергије у пожарној зони у случају потребе.

Напајање електричном енергијом потрошача у једном пожарном сектору по правилу не смије пролазити кроз други сектор. Експлозивно угрожени простор представљају посебан пожарни сектор.

8.10.5.3. РЕЗЕРВНИ ИЗВОРИ НАПАЈАЊА ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ

Објекти који због технолошког процеса који се у њима одвијају или из сигурносних разлога не смију имати прекиде у снабдијевању електричном енергијом, опремљени су резервним изворима енергије. Ови извори могу бити агрегати, централно постављене акумулаторске батерије или пак локални акумулатори.

Инсталација у објектима са резервним напајањем мора бити подијељена тако, да се на једном дијелу инсталације налазе потрошачи који захтјевају стално напајање док се на другом дијелу налазе потрошачи који могу у случају потребе остати и без електричне енергије. Укључење и искључење ових приоритетних односно неприоритетних потрошача врши се на главном разводу било ручно било аутоматски код стартовања резервног извора.

8.10.5.4. РАСВЈЕТА У ОБЈЕКТИМА (ОПШТА, НУЖНА И ПАНИЧНА)

Освјетљење у објектима је у функцији намјене објекта и радова који се у објекту обављају. Објекат је у нормалном раду освјетљен на најпогоднији начин. У случају пожара или других ненормалних стања када општа расвјета не функционише, нужна и панична расвјета треба да омогуће безбједно напуштање објекта. Инсталација паничне расвјете мора бити по правилу постављена тако да буде заштићена од пожара, а треба да означава најкраћи пут до излаза из објекта.

8.10.5.5. ДОЈАВА ПОЖАРА

Процјена потребе за дојавом пожара коју предвиђа План заштите од пожара општине је МЕТОД ЕУРОАЛАРМА. Ова метода се заснива на величини пожарног оптерећења и угрожености објекта, величине објекта, међусобне конфигурације појединих зграда, постојања сталног дежурства ватрогасне односно чуварске службе. У случају да, коришћењем Методе Еуроаларма, дојава пожара буде предвиђена пројектовати одговарајући систем са потребним бројем пожарних зона, ручних јављача односно аутоматских детектора, повезивање са ватрогасном бригадом.

8.10.6. ГРОМОБРАНСКА ИНСТАЛАЦИЈА

Громобранску инсталацију поставити на основу прописа. Захтјеви Плана заштите од пожара за громобранском заштитом не прелазе оквири које предвиђају прописи. Код процјењивања узети у обзир: број људи који борави у објекту, намјену објекта, материје које се налазе у објекту, положај објекта и вриједност објекта.

8.11. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЗАПАЉИВИХ ЧВРСТИХ МАТЕРИЈА, ТЕЧНОСТИ И ГАСОВА

8.11.1. ОПАСНОСТИ ОД ПОЖАРА ГАСОВИТИХ МАТЕРИЈА И МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ

У гасовите материје се убрајају они чија је критична температура испод 50°C и чији притисак засићене паре на 50°C није нижи од 300 кРа.

Опасности од пожара и експлозије су присутне при производњи, транспорту и складиштењу гасова.

Опасности постоје у случају кад услиједи истицање запаљивих, гасовитих материја из одговарајућих судова. Запаљиви гасови у судовима су у облику:

- као компримовани гасови

- гасови са којима се ради на нормалном притиску
- кондезовани гасови (пропан-бутана).

Уколико запаљиви гасови истичу из судова, пошто се лако и брзо мјешају са ваздухом граде експлозивне смјеше.

Производња и транспорт гасова одвија се у већини случајева под притиском који је знатно већи од атмосферског чиме се спријечава могућност надирања ваздуха у судове, односно могућност стварања експлозивне смјеше. Иако су системи са којима се ради са запаљивим гасовима херметички затворени, опасност од пожара може настати услјед оштећења арматуре код претакања, услјед повећања притиска и температуре.

Предузимање потребних мјера заштите од пожара код испадања постројења, погона, ускладиштавања, претакања и транспорта је нормативно урађено посебним Законом и Правилником. Уређаји за коришћење гаса морају се израђивати строго по нормама ЈУС-а. Тако на примјер Правилник о изградњи постројења за течни нафтни гас, а услјед истакања и претакања течног нафтног гаса ("Сл. гласник РС", бр. 26/12) регулише се питање ускладиштавања, локације резервоара, коришћење и смјештај боца са гасом у домаћинствима, угоститељству и занатским радњама.

Основе безбједности при транспорту гасовитих угљоводоника су дате у Закону о основама безбједности транспорта нафтоводима и гасоводима ("Сл. лист СФРЈ" бр. 64/73), а технички услови и нормативи за безбједан транспорт гасовитих угљоводоника су дати Правилником о техничким условима и нормативима за безбједан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт ("Сл. лист СФРЈ", бр. 26/85).

Гасови се смјештају у судове, а технички нормативи су дати Правилницима у зависности од врсте и особине гасова. За компримоване гасове и под притиском нормативи су дати у Правилнику о техничким нормативима за покретне затворене судове, за компримоване течне и под притиском растворене гасове ("Сл. лист СФРЈ", бр. 25/80), затим Правилник о техничким нормативима за стабилне посуде под притиском ("Сл. лист СФРЈ" бр. 16/83). За течне атмосферске гасове услови који морају бити испуњени код корисника су дати у Правилнику о техничким нормативима за постављање стабилних судова под притиском за течне атмосферске гасове (сл. лист СФРЈ бр. 39/88).

У пракси се за гријање појединих постројења помоћу течног нафтног гаса у боцама користе пећи за гријање без прикључка за димњак и за ове пећи важи Правилник о техничким нормативима за покретне гасне пећи за грејање без прикључка на димњаку ("Сл. лист СФРЈ", бр. 43/80). Боце гас пропан-бутан се морају обавезно атестирати (Наредба о обавезном атестирању челичних боца за пропан-бутан гас са вентилом ("Сл. лист СФРЈ", бр. 53/83).

Гасови се могу користити и као горива. Постројење у којима се врши сагорјевање су котловнице. Технички прописи за ова постројења су дати у Правилнику о техничким

нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котларница ("Сл. лист СФРЈ", бр. 10/90 и 52/90).

8.11.2. ОПАСНОСТ ОД ПОЖАРА ТЕЧНИХ МАТЕРИЈА И МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ

Течностима се сматрају оне материје чија температура топљења је испод 50°C.

Запаљиве течности које припадају запаљивим материјама су многобројне и према Југословенском стандарду класификација запаљивих течности према температури паљења, температури кључања, ЈУС З.ЦО.007, дијеле се у три групе. Сматра се да су лако запаљиве оне чија температура паљења је испод 38°C, а запаљиве све течности чија је температура запаљивости 38°C и више.

Од тачке запаљивости зависи и степен опасности од пожара. У зависности од тога којој групи нека течност припада прописани су услови који морају бити испуњени, односно примјењени при раду, ускладиштењу, транспорту у опште при манипулацији са њима.

Процес сагорјевања запаљивих течности своди се на сагорјевање њихових пара које у одређеним границама концентрације у смјеси са ваздухом могу да сагорјевају.

При том се сматра да су запаљиве течности чије се паре пале у додиру са извором паљења и који на температури од 35°C нису у чврстом или тестастом стању, а на температури од 50°C имају притисак паре мањи од 300 кПа (3 бар).

Запаљиве течности чија је тачка запаљивости испод 100°C изградња постројења, ускладиштење и претакање се врши према прописима које регулише Правилник о изградњи постројења за запаљиве течности и о ускладиштењу и претакању запаљивих течности ("Сл. гласник РС", бр. 26/12).

Резервоари за запаљиве течности који морају испуњавати услове судова под притиском морају испуњавати одредбе Правилника о техничким нормативима за стабилне посуде под притиском ("Сл. лист СФРЈ", бр. 16/83) и Правилник о техничким нормативима за покретне затворене судове, за компримоване, течне и под притиском растворене гасове ("Сл. лист СФРЈ", бр. 25/80).

За држање запаљивих течности користи се бачве, лименке, боце и сл. У погонима и радионицама запаљиве течности се држе у херметички затвореним посудама у посебно изграђеним металним ормарима.

За одржавање опреме у хотелима, стамбеним кућама, трговинама, мотелима и другим сличним објектима дозвољено је поред уља за ложење, држање запаљиве течности у посудама до највише 20 литара.

Неке од течности се користе као погонско гориво за моторна возила. Снабдијевање возила течним горивом се врши на посебним станицама. Изградња станице за снабдијевање горивом моторних возила која саобраћају на путевима и о ускладиштавању и претакању горива ("Сл. гласник РС", бр. 26/12).

У правилнику су дати технички прописи за изградњу станица за снабдијевање горивом моторних возила, уређаја за снабдијевање горивом моторних возила свим врстама течних горива и течним нафтним гасом кад се користи као погонско гориво и уљем за ложење у домаћинству, цјевоводи, резервоари, објекти за смјештај особља и други пратећи објекти и поступци при претакању горива.

Уколико радне и друге организације и органи као и појединци уље за ложење користе, дужни су да при смјештају и држању уља за ложење се придржавају одредаба техничких процеса за смјештај и држање уља за ложење (сл. лист СФРЈ бр. 45/67). Са становишта заштите од пожара веома је важан начин држања и складиштења уља за ложење и конструкције посуда за уље.

Према Правилнику уље за домаћинство се не смије смјештати у заједничким просторијама, пролазима, степеништама, ходницима и таванским просторијама, а посуде са уљем не смију се смјештати на мјестима која су изложена директном утицају извора топлоте. Једна од мјера сигурности је да се за загријавање уља за ложење не смије користити отворени пламен.

Једна од најопаснијих група запаљивих течности која је у индустрији присутна су растварачи. Растварачи су присутни у индустрији боја и лакова, у погонима екстракције. Растварачи углавном спадају у групу лакозапаљивих течности које су склоне стварању експлозивних смјеша. Често су у индустрији присутни погони у којима се изводи фарбање и лакирање, а како су ови погони угрожени од пожара и експлозије, поступак наношења и сушења, као и нормативи за објекте, просторије и уређаје у којима се налазе и суше премазана средства дата су одговарајућим прописима. Правилник о техничким нормативима за уређаје у којима се наносе и суше премазана средства ("Сл. лист СФРЈ", бр. 57/85).

Усто чести су случајеви избијања пожара и експлозије судова и опреме и инсталације у којима су присутне запаљиве течности, а нарочито када се изводе поправке заваривањем. Због овога треба извршити предходно брижљиво уклањања пара запаљивих течности. Поступци острањивања пара запаљивих течности и самих запаљивих течности из судова за складиштење и чување запаљивих течности су описани у Правилнику о техничким нормативима заштите од пожара и експлозије при чишћењу судова за запаљиве течности ("Сл. лист СФРЈ", бр. 44/83, 60/86).

Прије вршења заваривања, резања и лемљења или неких других радова који могу изазвати пожар или експлозију обавезно је извршити мјерење концентрације експлозивних гасова.

8.11.2.1. РЕЗЕРВОАРИ ЗАПАЉИВИХ ТЕЧНОСТИ

Планом се предвиђају слиједеће посебне мјере безбједности за резервоаре:

- Редовно уклањати воду са дна резервоара;

- У случају пожара возила држати најмање 120 m од зида резервоара. Ватрогасци који су ближе од ове удаљености морају имати заштитна одијела за улазак у ватру; о Све посматраче и раднике удаљити 100 метара од опожареног објекта;
- Забранити пењање на кровове сусједних објеката у случају пожара горива које је склоно кипљењу или закашњелом кључању.
- Горња забрана се односи и на ватрогасаце за вријеме гашења пожара.

8.11.3. ОПАСНОСТИ ОД ПОЖАРА ЧВРСТИХ МАТЕРИЈА И МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ

Чврстим материјама се сматрају оне чија температура је изнад 50°C.

Најбројнију групу запаљивих материја у индустрији чине чврсте материје. У односу на течне и гасовите материје теже се пале, па треба довести већу количину топлоте да би дошло до њиховог сагорјевања.

Запаљиве чврсте материје су чврсте материје које кад су у сувом стању могу лако да се запале у додиру са пламеном или варницом, а нису склоне самопаљењу.

Запаљивост чврстих материја расте са степеном уситњавања, а прашине у смјеси са ваздухом могу да граде такве системе који под одређеним условима могу експлозивно сагорјевати.

Један од честих узрочника пожара је појава самозагријавања и самопаљења материја које могу да се упале у додиру са ваздухом, или у додиру са водом, или при мјешању са другим материјама.

Материје склоне самозапаљењу су оне материје које се пале у додиру са ваздухом или водом дејством других материја. У процесу рада опасности од самозагријавања, самопаљења изражене су у складиштима на мјестима гдје се нагомилава роба у међупроцесима и у дијеловима система гдје постоје мртви углови или прегријавање материјала. Према механизму процес самопаљења може бити физички, хемијски и биолошки.

Самопаљењу су склони пољопривредни производи и ако се са њима не поступа исправно иако може доћи до самозагријавања услјед размножавања микроорганизама. Овом процесу погодује одређена влажност и температура. Одржавањем влажности испод критичне вриједности и сталном контролом температуре у унутрашњости наслага тих производа одстрањује се опасност од самопаљења.

Неки угљеви су склони самопаљењу, нарочито након вађења из земље, па их треба оставити да опасност од појаве самозагријавања и самопаљења. Код угљева треба повремено вршити контролу температуре у унутрашњости наслага.

Неке од материја се лако оксидују-једино са кисеоником из ваздуха и пале се саме од себе као нпр. сулфиди гвожђа, бели фосфор, опиљци цинка, алуминијски прах и др. Да би се избјегла ова опасност у индустрији се примјењују различите мјере па се тако фосфор чува под водом, алуминијски прах производи у инертној атмосфери.

Материје неке могу да реагују са влагом-водом и при томе да развију извесну количину топлоте или да ослободе запаљиве гасове који могу да се пале у додиру са пламеном или варницом (натријум, калијум, калцијум карбид, негашени креч, концентроване киселине, алкали и др.), морају се складиштити у добро провјетреним и сувим просторијама.

Тако нпр. ускладиштење и чување калцијум карбида и манипулације са њиме је дато одредбама Правилника ("Сл. лист СФРЈ", бр. 9/62 и 25/69). Паљење могу изазвати и оксидирајуће материје које у додиру са другим материјама се разлажу и при томе могу проузроковати ватру (хлориди, перфлорати, пероксиди алкалних метала и њихове смјеше и др.). Ове материје се не смију прегријавати треба их складиштити у добро провјетреним и одвојеним просторијама и водити рачуна да у процесу прераде и производње не дође у контакт са материјама са којима хемијски реагује.

Према закону заштите од пожара запаљиве материје могу се држати и ускладиштавати само у објектима који су за то намјењени или предвиђени у складу са техничким и другим прописима.

Правилник о техничким нормативима за заштиту складишта од пожара и експлозије ("Сл. лист СФРЈ", бр. 24/87).

- Према закону заштите од пожара лакозапаљиви предмети (сировине, готови производи, амбалаже и др.) не могу се смјештати на простору који није удаљен најмање 6 метара од објекта или дијелова објекта. Лако запаљиви предмети не смију се смјештати у поткровљима зграда, терасама, степеништима, ходницима и осталим пролазима.
- У објектима и просторијама у којима се ускладиштавају и држе лако запаљиви предмети морају се обезбједити слободни пролази и прилази до уређаја за гашење пожара.

Приликом превоза опасних материја и манипулације са њима морају се предузети одговарајуће превентивне и заштитне мјере које су дате Законом о превозу опасних материја ("Сл. гласник РС", бр. 01/08 и 117/11).

Затим Закон о промету експлозивних материја и запиљивих течности и гасова ("Сл. гласник РС", бр. 78/11). Правилник о начину превоза опасних материја у жељезничком саобраћају ("Сл. лист СФРЈ", бр. 25/92). Правилник о ноћном превозу опасних материја у друмском саобраћају ("Сл. лист СФРЈ", бр. 82/90).

8.11.4. ОПАСНОСТИ ОД НАСТАЈАЊА ЕКСПЛОЗИВНИХ СМЈЕША И МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ

Запаљиви гасови, паре запаљивих течности или прашине чврстих материја у смјеша са ваздухом могу да граде системе који под одређеним условима могу експлозивно сагорјевати. Састав овакве смјеше испуњава услов за експлозивно сагорјевање само у одређеним границама концентрација.

У којој ће мјери бити изложена опасност од настајања експлозивне атмосфере зависи од карактеристика саме запаљиве материје, али и од просторних и погонских услова који владају у одређеном моменту и мјесту.

Приликом оцјењивања угрожености неког погона, у принципу је опасност од пожара и експлозије утолико већа уколико материја или материјали имају нижу тачку запаљивости и уколико је њихов интервал експлозивности већи.

Експлозивне концентрације могу се створити у току самог процеса производње, али у пракси много чешће се ово дешава у моменту пражњења и у периоду прекида рада, при чишћењу или ремонту. У индустрији највећи број несрећа настаје услед квара, оштећења или лома на уређајима и апаратима, цјевоводима и заптивним мјестима што доводи до истицања или изливања, односно изласка запаљиве материје и могућност стварања експлозивних смјеша.

На опасност од експлозије знатно утичу и радни услови температуре (нижа или виша од температуре запаљивости материје) и притисак (повишени или снижени) и начин вођења (континуално, дисконтинуалан процес) као и контрола процеса.

Опасност од експлозије зависи и од посебних услова и она је знатно већа уколико се рад изводи у затвореним просторијама, а нарочито је изложен у подрумским и оним мјестима гдје је провјетравање слабије па се лакше може достићи експлозивна концентрација.

Значајно је познавање и релативне густине гаса, односно паре течности у односу на ваздух. Овај податак указује на мјесто нагомилавања и задржавања чак и дужег времена запаљивих материја, и на тим мјестима је опасност од експлозије знатно повећана, што изискује посебне мјере заштите од експлозије.

Како расподјела запаљивих експлозивних материја у појединим радним просторијама није уједначена, па према томе ни опасност од експлозије на свим мјестима нису исте, треба утврдити зоне опасности како би се могле предузети одговарајуће мјере заштите.

Према Закону заштите од пожара пројектна документација за објекте високог пожарног ризика, као и за објекте од ширег друштвеног интереса треба да садржи елаборат зона опасности од пожара и експлозије. Зоне опасности од експлозије одређују се Правилником о Југословенским стандардима за противексплозијску заштиту (ЈУС стандарди групе ЈУС Н.С8..XXX).

Заштита од експлозије у принципу се може спровести или систематским и темељним отклањањем опасности од експлозије тј. примарном заштитом или примјеном сигурносних уређаја тј. секундарном заштитом.

Под примарном заштитом се подразумјевају грађевинске мјере, погонске мјере и мјере предузете у конструкцији уређаја који имају за циљ да се смањи могућност нагомилавања опасних количина експлозивних смјеша.

Према Закону заштите од пожара технолошки процеси у којима се користе или производе лако запаљиве и експлозивне материје или стварају експлозивне смјеше врше се само у објектима или просторијама који су од других објеката или просторија међусобно противпожарно одвојени. Технолошки процеси се морају организовати на такав начин да зависно од природе и услова производње, опасност од пожара буде отклоњена.

Смањивање могућности настајања експлозивних смјеша или њихово нагомилавање се може постићи:

- радом у потпуно затвореним уређајима,
- радом у уређајима на слободном простору,
- радом уз одговарајуће проветравање.

При раду у затвореним уређајима спријечава се могућност да запаљива материја гради са ваздухом експлозивне смјеше. Најповољније је да читав систем у процесу производње укључујући и транспорт материјала буде потпуно херметизован.

Пожарна опасност се може смањити радом у инертној атмосфери. Инертни гас (CO_2 , N_2) се уводи унутар уређаја за вријеме цијелог процеса рада (нпр. при мљевењу, сушењу, пнеуматском транспорту, складиштењу) или само у његовим најопаснијим дијеловима, односно операцијама (пуштање уређаја у рад или заустављање).

Заштита од експлозије може се постићи помјерањем концентрације запаљиве материје у атмосфери изван концентрационих граница

Заштита од експлозије може се постићи помјерањем концентрације запаљиве материје у атмосфери изван концентрационих граница експлозивности што се постиже провјетравањем простора (природним путем или принудна вентилација).

Систем за вентилацију је одређен техничким нормативима који су дати Правилником ("Сл. лист СФРЈ", бр. 38/89).

Нарочито је изражена опасност од експлозије при раду са лаковима и органским растворима у циљу заштите се морају предузети одговарајуће мјере дате Правилником ("Сл. лист СФРЈ", бр. 57/85, 12/79, и 69/80).

У разним технолошким процесима (прерада и обрада дрвета, текстила, пластичних маса, експлозивне и термо електро-опреме и депонијама угљене прашине) присутне су често опасне концентрације запаљивих експлозивних честица. У циљу заштите треба обезбједити вентилацију, односно отпрашивање таквог простора и спровести све потребне мјере заштите који се могу наћи у одговарајућем правилницима и стандардима.

Опасност од експлозије је присутна уколико је присутна опасна количина експлозивне смјеше, али истовремено је присутан и извор иницијалног паљења те смјеше. Секундарна заштита се састоји у томе да се отклоне сви могући извори иницијалног паљења експлозивних смјеша и може да се спроводи на свим мјестима гдје то прописи захтјевају, као и на мјестима гдје се на страну искуства може рачунати са појавом експлозивних смјеша.

Као извори паљења могу да буду:

- системи за загријавање и то како они са отвореним пламеном, тако и они дијелови затвореног система (централно гријање) ако су загрејани на температуру вишу од температуре паљења експлозивне смјеше.
- ручни алати који могу да дају светлосни лук, пламен, варнице које могу да запале експлозивну смјешу или развијају високу температуру (апарати за заваривање, лемљење, али и варнице које искачу при удару).
- дијелови уређаја, машине и апарата који могу да се прегрију или варнице (кочиони системи, лежишта, крилица, кућишта вентилатора и сл.).
- електрични уређаји уколико варнице или се прегрију услијед преоптерећења или оштећења, електрични водови и свијетлећа тијела.
- варнице при пражњењу статичког наелектрисања (при пуњењу, пражњењу, транспорту).
- отклањање извора иницијалног паљења може да се оствари на различите начине, а у зависности од тога о каквом се извору ради.
- одредбама Закона о заштити од пожара у објектима и просторијама у којима се производе, прерађују и користе или држе запаљиве течности, запаљиви гасови или се стварају експлозивне смјеше забрањено је:
 - пушење, употреба отворене ватре, свјетилке са пламеном и средства за паљење;
 - коришћење уређаја и инсталација које могу изазвати пожар и експлозију;
 - употребљавати алат који варници;

- коришћење грејних уређаја са отвореном ватром, ужареним и прекомјерно загријаним површинама;
- о држање и смјештај материјала који је склон само запаљивању;

Мјере заштите од пожара при извођењу заваривачких радова регулисане су посебно Уредбом о мјерама заштите од пожара при извођењу радова заваривања, резања, лемљења ("Сл. гласник СР. Србије", бр. 50/79).

Уколико се као могући извори иницијалног паљења експлозивних смјеша разматрају електрични уређаји, инсталације, да се спријечи могућност паљења морају се предузети мјере које су дате Законским прописима и стандардима.

- Прјектовање и уградња електричне опреме у опасном простору мора да буде у складу са одредбама стандарда групације ЈУС Н.С8.ХХХ и ЈУС Н.Б2.ХХХ.
- Пројектовање и употреба каблова у постројењима у експлозивно угроженим простору је дато групом одговарајућих стандарда ЈУС Н.Ц3.ХХХ.
- Правилник о техничким мјерама за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара ("Сл. лист СФРЈ", бр. 74/90).
- Правилник о техничким нормативима за заштиту од статичког електрицитета ("Сл. лист СФРЈ", бр. 62/73).

8.12. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА У ШУМАМА

8.12.1. ТЕХНИЧКЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ КОЈЕ ТРЕБА ИЗВРШИТИ

Да би се постигла адекватна заштита шума од пожара на нивоу града, потребно је урадити План заштите од пожара за шумски комплекс у коме ће се рјешити комплетна проблематика заштите од пожара и то:

- класификација шума према врстама и степену опасности;
- процјена угрожености са индексом опасности;
- систем осматрачница са опремом;
- средства, опрема и инсталације за гашење;
- организација гашења шумских пожара.

Пошто се на подручју општине налазе шумске површине којима газдује предузеће Српске Шуме, потребно је изградити осматрачнице што се посебно регулише Планом заштите од пожара за шумски комплекс.

Шумско газдинство, према овом плану, дужно је Ватрогасном друштву Шипово достави карту са уцртаном мрежом примарних осматрачница (објекти осматрачница могу бити и монтажни, са громобранском инсталацијом).

Осматрачнице требају бити постављене по принципу да директно буде под надзором цијело шумско подручје.

8.12.2. ОЦЕНА РИЗИКА ЗА ИЗБИЈАЊЕ ПОЖАРА

На основу параметра који се добијају од осматрача (мјерења) и преко приложеног формулара у Метеролошкој станици и ватрогасном центру Ватрогасног друштва Шипово, може се одредити и орјентациони степен пожарне опасности за сваки дан. У формулар осматрач уписује податке о:

- температуру зрака;
- релативној влажности зрака;
- евентуално остале параметре у табели уколико их познаје;
- брзину вјетра.

Према следећим критеријумима на основу добијених података одреди се степен пожарне опасности за наредни дан.

Табела 28. Степен пожарне опасности (СПО)

Температура зрака °C	Релативна влажност	Број дана са сталним параметрима температуре и влаге	СПО
Преко 30	испод 25%	5	V
Од 25 до 30	25% - 30%	10	IV
Од 20 до 25	30% - 45%	15	III
Од 15 до 20	45% - 60%	20	II
Испод 15	преко 60%	-	I и 0

С обзиром да дати оријентациони критериј, предузеће Шумско газдинство и надлежне службе заштите од пожара предузимају следеће активности:

- степен од 0 до II - нормално стање;

- степен III - активира се осматрачка служба на осматрачницама;
- степен IV - припрема се сва опрема за гашење шумских пожара на подручју општине, која су на подручју одговарајуће привредне јединице;
- од V степена треба да влада пуна мобилност службе заштите за шумске пожаре што подразумева:
 - активно осматрање,
 - приправност чланова свих ватрогасних друштава и Професионалне територијалне ватрогасне јединице;
 - припремљене ватрогасне цистерне, пумпе, евентуално грађевинске машине за израду ватробрана и сл.

Напомена:

С обзиром на климу и услове који владају на овом подручју може се сматрати да до V степена опасности не може доћи тако да је практички довољна само примарна осматрачка служба у јулу и августу, када су и највеће врућине и опасности од шумских пожара те активности које треба предузимати до IV-тог степена опасности.

8.12.3. ОСТАЛА ОПРЕМА ЗА ГАШЕЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА

Поред опреме за гашење шумских пожара која ће се налазити у ватрогасним јединицама и предузећима на подручју општине, потребно је и у центрима мјесних заједница у којима се налази шумски комплекс обезбједити опрему за гашење шумских пожара.

Опрему су дужне да обезбједе мјесне заједнице за своје чланове цивилне заштите који ће на позив руководиоца акције гашења учествовати у гашењу на пожарно угроженом подручју на територији своје или у сусједним мјесним заједницама.

8.12.4. ВОДА ЗА ГАШЕЊЕ

За гашење шумских пожара воду узимати са извора, водотока и водених површина и исте доставити мјесној заједници и ВД.

Допрему воде ватрогасним цистернама вршити мрежом шумских путева, чију карту управа Шумског газдинства треба да достави ватрогасној јединици.

8.12.5. ИЗВОЂЕЊЕ ВАТРОБРАНА

С обзиром на конфигурацију терена и угрожености од пожара потребно је Планом заштите од пожара за шумски комплекс регулисати потребу за извођењем ватробрана за спријечавање ширења шумских пожара.

Поред тога све путне правце кроз шумско подручје треба одржавати као ватробране тј. шумски појас око пута треба бити удаљен 2-5 метара и тај простор треба бити без растиња које може пренијети пожар.

8.12.6. ОСТАЛЕ МЈЕРЕ КОЈЕ ТРЕБА ПРОВОДИТИ ЗА ЗАШТИТУ ШУМА И УСЈЕВА ОД ПОЖАРА

Ради заштите шума од пожара и ради превентивне заштите, а у складу са Законом о заштити од пожара и прописима потребно је спроводити мјере заштите и то:

- У близини шума и усјева као и у шумама забрањено је паљење отпадака, корова, шибља, грмља, папира и сличног материјала, а посебно у случају:
 - високе температуре;
 - влажности зрака мање од 40%,
 - јаког вјетра.
- У излетничким шумама које су посебно угрожене од пожара уз путеве и насеља поставити знакове:
 - упозорења;
 - обавјештења;
 - опасности,
 - забране на начин прописан ЈУС-ом: "Не бацајте упаљену шибицу или цигарету и не палите ватру на мјесту гдје можете изазвати пожар.";
 - упуста о поступку у случају шумског пожара на што више мјеста (излетишта, путева у шумским комплексима и др.)
- У излетничким шумама посебне намјене организовати мјеста за ложење, која ће одредити предузећа за газдовање шумама:
 - Мјеста на којима је дозвољено ложење ватре морају бити посебно урађена за ту намјену. Мјесто треба тако извести да вјетар не може разбацити жар, пепео и варнице. Мјесто за ложење ватре треба да је удаљено најмање 10 метара од запаљивог шумског материјала и растиња. У кругу од 3 m, око мјеста за ложење ватре треба бити очишћена вегетација и да је простор прекривен слојем шљунка и пијеска. Мјеста за ложење ватре морају бити видно и трајно обележена. Надзор над спровођењем ове мјере обављају шумари.
 - Особе које ложе ватру, прије него што се удаље од исте, морају је потпуно угасити. Прије удаљавања с мјеста пепео треба натопити водом. Надзор над спровођењем ове мјере обављају шумари.
 - Употреба справа за кување с течним или гасовитим горивом у шумским комплексима дозвољена је само на излетиштима на зато

одређеним мјестима - мјестима за ложење ватре. Надзор над спровођењем ове мјере обављају шумари.

- Преко система јавног информисања и масовних медија упознати становништво са поступком у случају пожара.
- На народним саборима организовати показне вјежбе гашења почетних шумских пожара.
- Предузећа и друга правна лица, државни органи, самостални привредници и појединци морају ради смањења опасности у шумама посебно угроженим од пожара:
 - правовремено проређивати састојине; о кресати и уклонити сухо грање,
 - уредити и одржавати уређене противпожарне просјеке у таквом стању који спријечавају ширење пожара и омогућавају лак приступ и успјешно гашење ватре.
- Отпаци се могу навозити у шуму само на мјеста које одреди предузеће шумске управе.
- Хидрометеоролошки завод (станица) као посебно организована служба за одређивање прогнозе времена и упозорења за заштиту од пожара на подручју општине дужна је:
 - пратити на одабраним мјестима, осматрачницама метеоролошке прилике, које утичу на повећану опасност од појаве пожара (температура, влажност ваздуха и томе слично, количина оборина, јачина вјетра и сл.) у 9 и 13 часова, а које податке добива од осматрачке службе Шумског газдинства;
 - обавјештава Шумско газдинство и ВД Шипово о настајању повећане могућности за појаву пожара.
- У случају избијања пожара предузећа и друга правна лица, дужни су о пожару одмах најбржим путем обавијестити најближу ватрогасну јединицу или станицу полиције.
- Да би се постигла одговарајућа превентивна заштита површина под шумом потребно је да предузећа која газдују шумама својим актима и планом рада и развоја регулише шумско узгојне мјере (смањивање горивог материјала на шумском комплексу и уклањање других растиња, сухе траве, сухих иглица, четинара, маховине, сухе шумске простирке и сл. као и успостављање одговарајућег шумског реда).

- Превентивне мјере предвидјети још код планског подизања шуме, почев од правилног засада и гајења шуме, стварања препреке, односно остављања одговарајућих чистина, усјека, поља, пашњака или коришћења природних препрека пожара.
- Организационе мјере заштите које треба предузети ШГ:
 - Спровести картирање, односно у прегледну мапу унијети податке о локацији, и особинама шумског комплекса.
 - У карте унијети водотоке, противпожарне препреке, путеве.
 - Осматрачку службу обезбједити савременим радио станицама и уређајима за дојаву.
 - За објекте за манипулацију обезбједити најнеопходнију опрему и средства за гашење шумских пожара.
 - Направити план организације гашења код великих шумских пожара у који ће бити укључени сви корисници шуме, територијалне ватрогасне јединице, служба противпожарне заштите и цивилне заштите, територијалне одбране и друге структуре.
 - Израдити оперативно-тактички план гашења шумских пожара у којима треба поред тактике гашења посебно разрадити начин и поступак мобилизације потребног људства и опреме за гашење одређеног пожара и у одређеном рејону.
- Предузећа која газдују шумама могу:
- забранити пушење у одређеним дијеловима шумског комплекса, односно пушење дозволити само на одређеним мјестима;
- ограничити свако улажење у одређене дијелове шумског комплекса зависно од ситуације и временских прилика. Ова мјера се мора презентовати становништву преко локалних радио-дифузних организација и локалне штампе. У тим дијеловима комплекса предузеће мора појачати надзор преко својих запослених радника;
- Забранити улазак моторних возила у дијелове шумског комплекса, односно кретање возила и лица ограничити на одређене путеве. Ови путеви морају бити видно и трајно обиљежени.
- При одређивању дијелова комплекса гдје ће бити забрањено кретање возила, забрана се односи и на возила власника шумског комплекса. Потребно је возила власника снабдјети искроловцима који ће избачене варница из издувних цеви возила погасити. Поред тога треба имати у виду да

су и саме издувне цијеви довољно угријане, да запале суво грање и траву која дође са истим у контакт. Надзор над спровођењем ове мјере обављају шумари.

- Чишћење и уништавање шумског отпада паљењем ватре, приватни власници шума или јавно предузеће које газдује шумама, могу вршити само на основу одобрења општинског органа управе надлежног за послове шумарства, који ће прије издавања одобрења провјерити да ли временски и други услови то дозвољавају.
- Производњу креча и дрвеног угља, као и подизање ковачница, приватници, власници или јавно предузеће које газдује шумама могу вршити само уз одобрење општинског органа за унутрашње послове надлежног за послове заштите од пожара. Надзор над спровођењем ове мјере обавља МУП Републике Српске.
- Заштитне зоне за жежнице, кречане и ковачнице износе 50 метара рачунато од габарита објекта, а у шумама нарочито угроженим од пожара ова удаљеност мора бити минимум 500 метара.
- Забрањено је бацање смећа и разних отпадака у шуме и предјеле обрасле растињем. Ова мјера мора бити видно и трајно истакнута.
- Електричне инсталације које прелазе кроз шумске комплексе требају бити одговарајуће изведбе, да не би изазвале пожар. Заштитни коридори за њихов пролаз морају се једном годишње чистити да инсталације не угрози вјетар преко помјерања грана или пада дрвећа.
- У периодима кад шума постане запаљива од варница потребно је ограничити радове на експлоатацији шума и појачати надзор над задржавањем и кретањем лица у њима.
- Сав отпад који настаје услед радова на експлоатацији шума, треба сложити на једнакој удаљености од осталих дубећих стабала у гомилу. Гране се слажу у гомилу тако да дебљи крајеви дођу у унутрашњост, а тањи материјал и четине споља.
- Објекти у шумским комплексима, уколико не постоје могућности да се око њих одржава очишћени простор у ширини од најмање 19 m, требају у цјелости бити изграђени од негоривог материјала.
- Приликом издавања одобрења за изградњу објеката у шумским комплексима, потребно је осигурати да објекат својом дјелатношћу и отпадним материјалима не доприноси избијању пожара и да сам објекат и особе у њима не буду угрожени од евентуалних шумских пожара.

- Предузећа која посједују радничка насеља у близини водотокова, на истим требају изградити мање акумулације воде. Свака водена акумулација треба да има стално везану моторну пумпу капацитета минимално 1200 l/min, за гашење евентуалног пожара.
- За насеља у чијој близини не постоје водотокови предузећа требају обезбједити ватрогасно-хемијске станице са адекватном количином средстава за гашење у односу на величину насеља и пожарно оптерећење.

Посебне мјере заштите од пожара у пољопривреди врше се на стрним усјевима, а за вријеме пуне зрелости и жетве, транспорта и ускладиштења истих. Неке од мјера су:

- Организовати стална дежурства радника, осматрачку службу, службу везе и службу обавјештавања у пожару.
- Урадити планове заштите од пожара стрних усјева од почетка сазријевања до завршетка жетвених радова.
- Извршити прокошење стрних усјева у ширини од 15 m на комплексу земљишта од 50-100 ha, на сваких 50 ha, а прокошење стрних усјева на комплексима већим од 100 ha на сваких 50 ha у ширини од 15 m.
- Жетву стрних усјева поред жељезничке пруге, јавног пута, шуме, трафо-станице, далековода и других ватро-опасних објеката отпочети комбајнисањем у ширини од 60 m од наведених објеката. Сламу са ових површина одмах уклонити, а земљиште узорати.
- Камарисање сламе, ван насеља вршити на удаљености од минимум 100 m од жељезничке пруге, далековода, трафо-станица, складишта запаљивих материјала и сл. Сламу складиштити камарама димензије 20x6 m, са растојањем од 20 m или димензијама 50x8 m, са растојањем од 50 m.
 - Жетва и транспорт стрних усјева и сламе вршити са механизацијом која је обезбјеђена од настанка пожара, варничења, исијавања топлоте и сл. и снабдијевање прописаним хватачима, разбијачима и пригушивачима варница на издувној грани.
 - Механизацију (комбајне, тракторе и камионе) обезбједити ватрогасним апаратима за гашење, ашовом, лопатом и челичном метлицом.
 - Три и више комбајна у жетви додатно обезбједити ауто-цистерном или цистерном са двоструком вучом запремине 3000-5000 литара воде са опремом за гашење пожара и трактором са вишеобразним плугом.

- Механизација се мора одржавати у чистом стању (свакодневно чистити од наталожених отпадака, лакозапаљивих материјала и прашине) и исправну струју (електроинсталације, свјетлосна и звучна сигнализација).
- Механизација се не смије напајати горивом за вријеме рада мотора и у парцелама под стрмим усјевима.
- Зобрањује се пушење, паљење и ложење ватре и коришћење средстава са отвореним пламеном за вријеме жетвених радова.

8.13. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА РЈЕШАВАЊЕМ ВОДОСНАБДЈЕВАЊА

8.13.1. ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ВОДЕ ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА И ХИДРАНТСКЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

Прије свега неопходно је имати реално стање водоснабдијевања цијелог подручја општине, а не само ужег градског подручја, на основу чега ће бити могуће сагледати и оптималну варијанту изградње укупног система водоснабдијевања у истој.

У том смислу треба планирати и по приоритету градити нова изворишта и резервоарске просторе, са обавезним планирањем и резерви пожарне воде, јер се сва друга планирања ослањају прије свега на довољне количине воде у водоводном систему. Исто тако, неопходно је имати и алтернативне изворе напајања.

Посебну пажњу обратити на одржавање постојећих и градњу нових хидраната (посебно надземних) у граду, те њихово видно обиљежавање.

8.13.2. МЈЕРЕ САНАЦИЈЕ ЗА ЦРПИЛИШТА

- Начелник треба да оформи комисију која ће усмјеравати средства за уређење црпилишта у току сваке фискалне године према динамици приоритета и приливу средстава. Посао ће да координира Руквалац Плана заштите од пожара.
- Прилазни путеви и платформе за ватрогасна возила и пумпе изграђују се до привременог постројења за захватање површинске воде, с тим да захватање воде мора бити могуће без обзира на ниво воде.
- Стално постројење за захватање површинске воде изграђује се на основу хидролошких података за период од најмање 15 година.
- Стално постројење за захватање површинске воде мора имати резервни извор за снабдијевање енергијом који може да се укључи и ручно.

Усисна корпа сталног постројења за хватање воде на отвореном водотоку заштићује се, одговарајућим направама, од механичких оштећења (кретање леда или већих отпадака).

9. МЈЕРЕ ПОД КОНТРОЛОМ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА

9.1. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЧИЈЕ ИЗВРШЕЊЕ КОНТРОЛИШЕ ВАТРОГАСНО ДРУШТВО ШИПОВО

Ватрогасно друштво Шипово врши контролу спровођења мјера заштите од пожара за објекте:

- 4. категорије;
- водозавода, који рјешавају снабдијевање водом када је у питању гашење пожара,
- паркирања у зонама виталним за ефикасну ватрогасну интервенцију;
- стамбених зграда, нарочито подрумских и таванских простора;
- излетишта, нарочито у интервалима повишене пожарне угрожености;
- контрола објеката пољопривредног сектора у вријеме чишћења и спаљивања пољопривредног отпада.

О извршеној контроли сачињава се записник са приједлогом мјера за отклањање узрока који могу довести до избијања и ширења пожара који се доставља кориснику објекта и инспекторату надлежном за надзор над мјерама заштите од пожара.

9.2. НАЧИН ИЗДАВАЊА ОВЛАШТЕЊА

Радници ватрогасног друштва који ће вршити контролу морају задовољити минамалне услове прописане законом, односно да имају положен стручни испит за руковаоца гашења пожара.

Овлаштење радницима који ће вршити контролу спровођења наведених мјера заштите од пожара из тачке 9.1. издаје руководиоца ватрогасне јединице. Потребно је посебним нормативним актом (правилником, одлуком или др.) дефинисати облик, садржај и начин издавања овлаштења.

10. ПРОГРАМ ИЗВРШЕЊА МЈЕРА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

10.1. ОРГАНИЗАЦИОНЕ МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Табела 29. Мјере заштите од пожара

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Именовати руковооца плана заштите од пожара као особе за координацију и праћење извршења плана.	Три мјесеца по усвајању плана	Скупштина општине
2.	Именовање комисије за надзор над извршеним мјерама заштите од пожара предвиђених планом .	Три мјесеца по усвајању плана	Скупштина општине
3.	Основање инспекције заштите од пожара у одјељењу за инспекцијске послове ради појачаног надзора над мјерама заштите од пожара на подручју општине.	По стварању законске предпоставке за оснивање	Скупштина општине

10.2. УРБАНИСТИЧКЕ, ГРАЂЕВИНСКЕ И ДРУГЕ ТЕХНИЧКЕ МЈЕРЕ

Табела 30. Мјере заштите од пожара

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Проблеме саобраћаја, паркинг простора, заштитних зона, приступних путева, пожарних раздвајања, избора локације, рјешавати код израде и реализације урбанистичких планова и радова узимајући у обзир важеће техничке прописе и одредбе овог Плана.	перманентно	Одјељење за урбанизам

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

2.	Означити локацију уличних пожарних хидраната те забранити паркирање возила у зони тих хидраната.	у току једне године	„Водовод“
3.	Сва предузећа и друга правна лица дужни су поступити по техничким мјерама које су наведене у поглављу 8. овог Плана.	перманентно	предузећа и друга правна лица
4.	Сва предузећа и друга правна лица прибавити дозволе за своје објекте који немају употребних дозвола, тј. дужни су отклонити техничке недостатке у тим објектима.	у току једне године	предузећа и друга правна лица
5.	У свим објектима за колективно становање извршити снимање стања изведених капацитета димњака, те исте довести у намјенску функционалност.	у току једне године	стручне службе општине
6.	Направити оперативно тактичке планове за све објекте за колективно становање, с посебним нагласком на високе објекте.	у току двије године	Заједнице етажних власника
7.	Идентификовати објекте са повећаном угроженошћу од пожара, уредити и означити приступне саобраћајнице и платое за ватрогасну интервенцију (са посебним нагласком на високе објекте и објекте у којима борави већи број људи).	у току једне године	ВД Шипово и стручне службе општине

10.3. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ПРИ ПРОИЗВОДЊИ, ПРЕНОСУ И КОРИШТЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Табела 31. Мјере заштите за при производњи, преносу и кориштењу ел.енергије

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
------------	-------------------------	---	-----------

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

1.	За све електроенергетске објекте и постројења спровести одговарајуће мјере и техничка рјешења дата у поглављу 8. овог Плана.	у току једне године	предузећа и друга правна лица
2.	Израдити план искључења електроенергетских објеката на подручју општине и исти доставити ВД	у току једне године	ЕДП
3.	За робне куће, веће трговине, хотеле, кина, позоришта, школе, стамбене објекте и објекте гдје се скупља или борави већи број лица обезбједити могућност јединственог искључења електричне енергије са безбједног мјеста.	у току два мјесеца	предузећа и друга правна лица
4.	За јавне и пословне објекте обезбједити паник расвјету, систем за узбуњивање и ватродојавну инсталацију.	у току једне године	предузећа и друга правна лица
5.	За објекте у којима се користе или се ради са лакозапаљивим и експлозивним материјалима, при чему се могу створити експлозивне паре, израдити Елаборат о експлозивним зонама и Правилник о одржавању, евиденцији, експлоатацији, набавци и поправци електричних уређаја и опреме.	одмах	предузећа и друга правна лица
6.	За уређаје који обезбјеђују пожарну воду, а напајају се са електричном енергијом требају имати два независна извора напајања електричном енергијом.	6 мјесеци	предузећа и друга правна лица
7.	За све индустријске објекте који се штите аутоматском ватродојавом, дојавом експлозивне концентрације, стабилним системом за гашење и другим аутоматским инсталацијама заштите, обезбједити услове из поглавља 8. овог Плана.	одмах	предузећа и друга правна лица

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

8.	Сва остала регулатива за електричне инсталације, постројења и опрему, садржана је у важећим прописима из ове области, а коју је обавезно проводити при пројектовању, извођењу и одржавању.	перманентно	предузећа и друга правна лица
----	--	-------------	-------------------------------

10.4. МЈЕРЕ ЗА МАШИНСКЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

Табела 32. Мјере заштите за машинске инсталације

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	За све енергетске објекте, машинске инсталације и технолошке линије, спровести мјере како је дато у поглављу 8. Плана	одмах	предузећа и друга правна лица

10.5. ВОДА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА И ХИДРАНТСКЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ

Табела 33. Мјере заштите – вода за гашење и хидрантске инсталације

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	За мјесне заједнице обезбједити карте мјесних заједница са уцртаним извориштима, водовима примарне и секундарне мреже са структуром потрошње и капацитета изворишта. Карте доставити ВД Шипово.	У току двије године	мјесна заједница
2.	Планирање потребних количина воде за гашење пожара, изградња водовода са одговарајућим системом водоснадијевања и капацитета пожарне воде у склопу система за мања урбана насеља вршити сходно одредбама овог Плана - поглавље 6.4. и техничким прописима.	у току једне године	мјесна заједница

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

3.	За урбано подручје прибавити катастар водоводне примарне и секундарне мреже са тачно уцртаним свим хидрантима. Један примјерак катастра доставити ВЈ	у току једне године	„Водовод“ Стручне службе општине
----	--	---------------------	---

4.	У току одржавања, реконструкције, санације и доградње водоводне мреже вршити замјену подземних градских хидраната са одговарајућим надземним промјера 100 mm. Хидранте лоцирати првенствено на зеленим површинама или тротоарима, уз услов да оствари међусобно растојање и растојање од објекта сходно одредбама овог Плана и важећим прописима	перманентно	„Водовод“ Стручне службе општине
5.	Извршити обиљежавање уличних хидраната са таблицама трајног карактера.	у току четири године	„Водовод“ Стручне службе општине
6.	Катастар хидрантске и водоводне мреже обавезно ревидовати приликом сваке доградње или реконструкције и промјене и доставити ВЈ	перманентно	„Водовод“ Стручне службе општине
7.	У случају квара или радова на примарној мрежи обавезно обавјестити ВД.	перманентно	„Водовод“
8.	Јеном годишње извршити преглед свих хидраната и о томе сачинити записник у случају квара отклањати исти.	једном годишње	ВД или овлаштена установа
9.	Приликом урбанизације мјесних заједница сеоског карактера и изградње водовода обавезно поступити по одредбама овог плана.	перманентно	мјесне заједнице

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

10.	За све објекте који су обухваћени важећим прописима потребно је изводити и ускладити (уколико је изведена) вањску и унутрашњу хидрантску мрежу са потребним извориштима пожарне воде и за исту прибавити важећу пројектну документацију.	перманентно	"Водовод"
11.	Упоредити снимњено стање хидрантске мреже са захтјевима правилника и тамо гдје постоје непокривени дијелови извести хидранте.	двје године	"Водовод"

10.6. ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Табела 34. Мјере заштите – ватрогасне јединице

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	ВЈ попунити у формацијском саставу како је дато одредбама овог Плана	у току три године	Скупштина општине
3.	У предузећима формирати службе заштите од пожара и ватрогасне јединице	По извршеној категоризацији	Предузећа која се сврстају у прву и другу категорију
4.	ВЈ опремити са опремом, како је дато у поглављу 5. овог Плана.	у току двије године	Скупштина општине
5.	Ватрогасне јединице и службе заштите од пожара при предузећима опремити са опремом према условима у организацијама а исту регулисати интерним планом организације	у току једне године	предузећа која оснивају ватрогасна друштва

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

6.	У свим ватрогасним јединицама планирати подмлађивање активних чланова и кадровско јачање јединица по броју и стручним класификацијама.	сваке године	ватрогасне јединице
7.	У ватрогасним друштвима при мјесним заједницама активирати рад омладинских и пионирских екипа.	сваке године	ватрогасне јединице
8.	Све ватрогасне јединице доносе своје планове и програме рада и стручног оспособљавања и усавршавања.	сваке године	ватрогасне јединице
9.	Планирати да се сваке године организује и спроведе једна јавна вежба ватрогасних јединица уз обавезно јавно узбуђивање.	сваке године	ватрогасне јединице
10.	Планирати да се сваке године изради и спроведе програм активног обиљежавања акције "Октобар мјесец" заштите од пожара у Републици Српској, од стране ватрогасних јединица.	сваке године	ватрогасне јединице
11.	Све ватрогасне јединице дужне су сачинити план мобилизације према којем поступају у случају пожара.	сваке године	ватрогасне јединице
12.	Ватрогасне јединице врше контролу спровођења мјера заштите од пожара на начин како је утврђено у поглављу 9.1. овог Плана.	перманентно према своје плану	ВЈ
13.	Основати ватрогасни савез	По оснивању минимално три ватрогасна друштва	Општина, ватрогасна друштва и ватрогасне јединице

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

14.	Код набавке опреме за гашење шумских пожара обавезно је обезбједити минималну потребну количину те опреме, а како је дато у поглављу 5. овог Плана.	перманентно	ШГ
15.	Ажурирати и допуњавати оперативне документе плана	сваке године	ПТВЈ и одјељење цивилне заштите

10.7. МЈЕРЕ ЗА ШУМЕ И ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОВРШИНЕ

Табела 35. Мјере заштите – за шуме и пољопривредене површине

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Израдити план заштите шума од пожара, у коме ће се рјешити комплетна проблематика заштите од пожара, а како је дато у поглављу 8. овог Плана.	у току једне године	ШГ
2.	Спровести све мјере које су дате у поглављу 8. овог Плана.	перманентно	ШГ и Скупштина општине
3.	Пред жетву, за вријеме жетве и вршидбе спроводити мјере заштите од пожара, како је то регулисано важећим прописима.	перманентно	предузећа

10.8. МЈЕРЕ ЗА УРЕЂЕЊЕ НАСЕЉА И ОБЈЕКТА

Табела 36. Мјере заштите – уређење насеља и објеката

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
------------	-------------------------	---	-----------

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

1.	Организовати акцију уређивања насеља и објеката (чишћење тавана, подрума и других мјеста), од запаљивих и отпадних материјала.	сваке године	Заједница етажних власника, Комунално предузеће
2.	Вршити спаљивање кора, горива и другог отпадног материјала само на мјестима која су посебно одређена	сваке године	Комунално предузеће
3.	Донијети одлуку о заједничким мјерама заштите од пожара за све објекте на подручју општине	одмах	Скупштина општине

10.9. СИСТЕМ ВАТРОДОЈАВЕ И ОБАВЈЕШТАВАЊА

Табела 37. Мјере заштите – систем ватродојаве и обавјештавања

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Инсталисати спринклер инсталације у јавним објектима према Одлуци.	У складу са одлуком скупштине општине	Власници објеката
2.	Извршити повезивање свих предузећа на ПТВЈ код којих су инсталисани системи спринлера и ватродојаве према критеријумима овог Плана.	у току двије године	предузећа и органи са овим објектима
3.	Дојаву пожара на ВЈ преко мобилних станица рјешити са ватрогасним јединицама и друштвима која су дата у поглављу 5. овог Плана.	у току једне године	ватрогасне јединице
4.	За електричне сирене за јавно узбуњивање обезбједити двојаки систем напајања.	у току једне године	Скупштина општине, штаб ЦЗ

ПЛАН ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА – ТЕКСТУАЛНИ ДИО; ОПШТИНА ШИПОВО

5.	Обезбједити прекривање свих подручја у градском систему јавног узбуњивања инсталисањем додатних сирена, а како је дато у поглављу 4. овог плана.	у току једне године	Скупштина општине, штаб ЦЗ
6.	Организовати путем средстава јавног информисања и на други прикладан начин упознавања грађана са системом обавјештавања, дојаве пожара и поступака у случају пожара.	у току једне године	Скупштина општине и мјесне заједнице

10.10. ОБРАЗОВАЊЕ И ПРОПАГАНДА

Табела 38. Мјере заштите – образовање и пропаганда

Редни број	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Образовање и пропаганду из ове области заштите од пожара вршити сходно одредбама из овог Плана и важећим прописима. Скупштина општине разматра проблематику стања заштите од пожара једанпут у току године, утврђује програм који садржи материјална средства и динамику извршавања појединих мјера	у току једне године	Општина Шипово, мјесне заједнице предузећа и ватрогасни савез и штаб цивилне заштите

10.11. НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ МЈЕРА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и овим Планом, као и над спровођењем прописа техничким нормативима и обавезним стандардима у погледу заштите од пожара, проводи Полицијске управе и инспекторат Републике Српске, на начин како је то утврђено овим Планом и Законом о заштити од пожара.